

SLOVAK | BUSINESS | AGENCY

Audit kompetencií verejnej správy vo vzťahu k MSP na Slovensku

Bratislava, február 2020

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2020

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

OBSAH

Zoznam tabuliek a grafov.....	4
Manažérske zhrnutie.....	6
Úvod.....	8
1. Zhodnotenie inštitucionálneho systému podpory MSP v SR.....	10
1.1 Podpora začatia podnikania.....	11
1.2 Podpora rozvoja podnikania.....	14
1.3 Podpora inovačných aktivít.....	19
1.4 Podpora internacionalizácie	25
2. Nástroje podpory MSP v krajinách V4	29
2.1 Česká republika	29
2.2 Maďarsko	37
2.3 Poľsko.....	44
3. Prieskum medzi aktérmi podpornej siete MSP v SR.....	49
3.1 Vnímané silné stránky podpory MSP.....	49
3.2 Vnímané prekážky pri podpore MSP	50
3.3 Hodnotenie celkovej kvality podporného rámca.....	51
3.4 Vnímané prekážky pre rozvoj MSP	52
3.5 Vnímané príležitosti pre zlepšenie podpory	53
3.6 Vnímané výzvy pri vybavovaní žiadostí.....	54
3.7 Hodnotenie zložitosti procesu poskytovania podpory	56
3.8 Kanály informovania o podpore.....	57
3.9 Dostupnosť podpory pre MSP.....	58
3.10 Hodnotenie prínosov poskytnutej podpory	60
4. Identifikácia silných a slabých stránok podpory MSP v SR.....	61
4.1 Silné stránky.....	61
4.2 Slabé stránky	61
4.3 Príležitosti.....	63
4.4 Ohrozenia	63
5. Návrhy opatrení na zvýšenie efektívnosti podpory MSP v SR.....	65
5.1 Legislatívne opatrenia	65
5.2 Inštitucionálne opatrenia	66
Záver.....	68
Zoznam zdrojov.....	69

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Sumárny prehľad programov a nástrojov podpory MSP na Slovensku.	28
Tabuľka 2: SWOT analýza podporného rámca pre MSP na Slovensku	64

Zoznam grafov

Graf 1: Súhrnné výsledky prieskumu k prvej dotazníkovej otázke.....	50
Graf 2: Súhrnné výsledky prieskumu k druhej dotazníkovej otázke.	51
Graf 3: Súhrnné výsledky prieskumu k tretej dotazníkovej otázke.....	52
Graf 4: Súhrnné výsledky prieskumu ku štvrtej dotazníkovej otázke.....	53
Graf 5: Súhrnné výsledky prieskumu k piatej dotazníkovej otázke.....	54
Graf 6: Súhrnné výsledky prieskumu ku šiestej dotazníkovej otázke.....	56
Graf 7: Súhrnné výsledky prieskumu k siedmej dotazníkovej otázke.	56
Graf 8: Súhrnné výsledky prieskumu k ôsmej dotazníkovej otázke.	58
Graf 9: Výsledky prieskumu k deviatej dotazníkovej otázke za zástupcov inštitúcií.....	59
Graf 10: Výsledky prieskumu k deviatej dotazníkovej otázke za podnikateľov.....	59
Graf 11: Súhrnné výsledky prieskumu k desiatej dotazníkovej otázke.	60

Zoznam skratiek

API	Agentúra pre podnikanie a inovácie
ARP	Agentúra pre rozvoj priemyslu
ASEAN	Združenie národov juhovýchodnej Ázie
COSME	Program Konkurencieschopnosť podnikov a malých a stredných podnikov
CVTI SR	Centrum vedecko-technických informácií Slovenskej republiky
ČMZRB	Českomoravská záručná a rozvojová banka
ČR	Česká republika
ČRA	Česká rozvojová agentúra
EEN	Enterprise Europe Network
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EIB	Európska investičná banka
EIF	Európsky investičný fond
EK	Európska komisia
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálnych a investičných fondov
EÚ	Európska únia
FTI	Fast track to innovation
HDP	hrubý domáci produkt
HEPA	Maďarská agentúra pre podporu exportu
HIPA	Maďarská agentúra pre rozvoj investícií a propagácie
KSU	Národný systém služieb pre malé a stredné podniky
MFB	Maďarská rozvojová banka
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MMR ČR	Ministerstvo pre miestny rozvoj Českej republiky
MNB	Maďarská národná banka
MPO ČR	Ministerstvo priemyslu a obchodu Českej republiky

MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MSP	malé a středné podniky
MŠMT ČR	Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy České republiky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MZe ČR	Ministerstvo poľnohospodárstva České republiky
MZV ČR	Ministerstva zahraničných věcí České republiky
NFV	návratná finančná výpomoc
NPC	Národné podnikateľské centrum
NPPCRR	Národný program podpory cestovného ruchu v regiónoch
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP PIK	Operačný program Podnikanie a inovácie pre konkurencieschopnosť
PARP	Poľská agentúra pre rozvoj podnikania
PAIH	Poľská investičná a obchodná agentúra
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SERN	Startup Europe Regions Network
SIH	Slovak Investment Holding
SR	Slovenská republika
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka
SZTA	Széchenyiho fond pre kapitálové investície
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálních věcí a rodiny
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu

Manažérske zhrnutie

Do podpory segmentu malých a stredných podnikov na Slovensku je zapojené celé spektrum inštitucionálnych aktérov. Každý z nich v súčasnosti realizuje podporné aktivity v oblastiach svojej pôsobnosti a spôsobom, ktorý pokladá za najvhodnejší. Obzvlášť silnou stránkou je potom fyzická prítomnosť pobočiek Národného podnikateľského centra v regiónoch. Tento mimoriadne dôležitý aspekt podporného rámca umožňuje poskytovanie nefinančnej podpory aj v tých častiach Slovenska, kde je táto podpora aj najviac potrebná. Výsledkom súčasného nastavenia je teda pestrá ponuka špecializovaných programov.

Na druhej strane je však podporný rámec MSP tým pádom príliš komplikovaný a neprehľadný. Pre podnikateľov je v súčasnosti zložitý zorientovať sa v tom, ktorá inštitúcia ponúka aký druh podpory. Na strane poskytovateľov vzniká významný problém pri koordinácii podporných nástrojov, ktoré na seba buď nemusia zmysluplne nadväzovať, alebo sa svojou pôsobnosťou zbytočne prekrývajú. Rozptýlenie podpornej agendy na množstvo subjektov zároveň prakticky znemožňuje zmysluplné nastavovanie strategických priorít v rámci podporného rámca ako takého. Mohlo by sa jednať napríklad o preferenčné cielenie podpory do menej rozvinutých regiónov, alebo inovatívneho podnikania. Preto je potrebné pokračovať v celkovej konsolidácii inštitucionálneho systému podpory MSP na Slovensku. Výsledným riešením by malo byť zásadné zníženie počtu verejných inštitúcií zapojených do podpory, optimálne na jedinú inštitúciu či aspoň jediné kontaktné miesto. Prítomnosť v regiónoch je však nutné zachovať.

Výzvu predstavuje miera byrokracie spojená s vybavovaním žiadostí o podporu. Podnikatelia považujú administratívu spojenú s prípravou žiadostí za neprimeranú a zároveň vnímajú zverejnené informácie o podmienkach podpory za nedostatočné. V dôsledku toho poskytovateľom podpory predkladajú po formálnej stránke neúplné či slabo pripravené žiadosti, pričom aj často žiadajú dodatočné informácie či pomoc pri ich vyplňaní. V záujme zefektívnenia podporného systému je teda kľúčové klásť dôraz na zjednodušenie administratívnych procesov a kvalitnejšiu informovanosť o podmienkach podpory.

Významnou príležitosťou je potom cielená snaha o zlepšenie verejnej mienky ohľadom ponúkanej podpory malým a stredným podnikom. Ako naznačujú aj závery dotazníkového prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy, podnikatelia síce hodnotia kvalitu podporného rámca ako takého dosť negatívne, na druhej strane však prevažná časť z nich uvádza, že získaná podpora od verejnej inštitúcie bola pre ich podnikanie prínosom.

Zďaleka najväčším ohrozením pre efektívnosť systému podpory MSP však ostávajú regulácie. Zatiaľ čo verejná správa za ostatné roky venovala zvýšenú pozornosť aktívnym opatreniam pre podporu MSP, kvalita podnikateľského prostredia sa konštantne zhoršovala. Regulačné náklady pritom predstavujú jednu z najzásadnejších prekážok pre rozvoj malého a stredného podnikania. V kontexte snáh o skvalitňovanie podnikateľského prostredia a podporu segmentu MSP tento vývoj do veľkej miery neguje prínosy realizovaných aktívnych opatrení. Zvrátenie tohto trendu, ktorý už v súčasnosti vážne ohrozuje konkurenčnú schopnosť slovenských podnikov, si však bude vyžadovať aktívny a systematický prístup orgánov verejnej správy.

Úvod

Zdôrazňovanie ekonomického a spoločenského významu malých a stredných podnikov snáď ani nie je možné prehnať. Predstavujú 99 percent všetkých slovenských podnikov, vytvárajú 72,7 percenta pracovných miest a 55,1 percenta pridanej hodnoty v rámci nefinančnej podnikovej ekonomiky¹. Tieto stavové ukazovatele však ešte stále nezachytávajú dynamický spôsob, akým sa segment malých a stredných podnikov dokáže podieľať na tvorbe slovenskej ekonomiky a flexibilne reagovať na jej ekonomický cyklus. Tento aspekt sa naplno prejavil práve za ostatné roky pokrízového oživenia ekonomiky.

V období rokov 2014 až 2018 to boli práve MSP, ktoré svojou podnikateľskou činnosťou vytvorili 154-tisíc nových pracovných miest, pričom zhruba dve tretiny z tohto počtu mal na svedomí segment mikropodnikov. Pre porovnanie, segment veľkých firiem vytvoril na Slovensku v rovnakom období 32-tisíc nových pracovných miest. Teda takmer päťnásobne menej. Podľa prognózy Európskej komisie by MSP aj napriek celkovému spomaleniu ekonomickej aktivity mali v tvorbe nových pracovných miest pokračovať a do konca roka 2020 ich vytvoriť dodatočných 45-tisíc².

Segment malých a stredných podnikov ďalej naberá na význame v kontexte dvoch ekonomických trendov, ktoré predstavujú významné výzvy pre udržanie prosperity a rastu slovenskej ekonomiky aj do budúcnosti. Pri hľadaní systematických riešení na tieto výzvy pritom malé a stredné podniky je nielen nemožné ignorovať, musia sa stať integrálnou súčasťou riešení.

Prvú výzvu predstavujú pretrvávajúce disparity v rozvinutosti a rastovom potenciále jednotlivých slovenských regiónov. Napriek tomu, že Slovensko je relatívne malou ekonomikou, podľa hodnotenia OECD získalo v roku 2016 v tomto smere hneď dve prvenstvá³. Ako ekonomika s najvýraznejšími regionálnymi rozdielmi spomedzi klubu vyspelých krajín a zároveň ako ekonomika, v ktorej sa tieto rozdiely v sledovanom dvadsaťročnom období aj najviac prehĺbili. Napriek tomu, že Slovensko zaznamenalo v pokrízovom období významné oživenie ekonomiky aj robustné posilnenie trhu práce vo všetkých svojich regiónoch, na dlhodobom trende hlbokých regionálnych disparít sa nič zásadne nezmenilo.

Vývoj za ostatné roky však zdôraznil význam segmentu malých a stredných podnikov ako kľúčových ťahúnov špeciálne v tých regionálnych ekonomikách, do ktorých neboli smerované významnejšie zahraničné investície. Obzvlášť v menej rozvinutých regiónoch potom MSP tvoria hlavný či dokonca jediný zdroj ekonomickej aktivity a pracovných miest. Tieto podniky sú zároveň vysoko citlivé na vývoj ekonomického cyklu.

Akékoľvek seriózne snahy o podporu menej rozvinutých regiónov preto musia zahŕňať aj podporu miestnych malých a stredných podnikov. Príklady z Maďarska a Poľska analyzované ďalej v tomto dokumente ukazujú, že agendu podpory menej rozvinutých regiónov je možné integrovať priamo do rámca inštitucionálnej podpory segmentu MSP.

Druhú výzvu predstavuje udržanie rastového potenciálu ekonomiky aj do budúcnosti. Slovensko dnes už nedokáže konkurovať na medzinárodnom trhu relatívne lacnou a dostupnou pracovnou silou, ako tomu bolo ešte na prelome tisícročí. Zamestnávateľia najmä v rozvinutejších regiónoch začali v dôsledku robustného pokrízového oživenia ekonomiky prvýkrát v modernej histórii krajiny čeliť relatívnemu nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily.

¹ EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Slovakia.

² EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Slovakia.

³ OECD. 2016. Regions at a Glance 2016. ISBN 978-92-64-25209-7

To sa nevyhnutne premietlo aj do zvýšeného tlaku na rast miezd, ktorý začal prevyšovať rast produktivity práce. Takýto vývoj je do budúcnosti neudržateľný. Rovnako model podpory hospodárskeho rastu prostredníctvom zvýhodňovania veľkých zahraničných investícií. Slovensko už viac nedokáže byť relatívne lacnou montážnou dielňou.

Túto pointu ďalej prehľbujú nové globálne ekonomické trendy, ktoré prinášajú nové technológie aj nové modely podnikania. V relatívne krátkom čase sme svedkami významných transformácií celých odvetví. Aby si Slovensko udržalo konkurenčnú schopnosť v tomto prostredí, je nutné klásť zvýšený dôraz na podporu inovácií, inovatívneho podnikania a tiež ekonomických činností s vyššou pridanou hodnotou. Pilierom tohto úsilia musia byť nevyhnutne malé a stredné podniky, nakoľko na tvorbe pridanej hodnoty v slovenskej podnikovej ekonomike sa už dnes podieľajú viac ako polovicou. Zároveň však už dnes segment slovenských MSP výrazne zaostáva v produktivite. Podľa dát Európskej komisie je priemerná ročná produktivita slovenských malých a stredných podnikov 18 300 eur na osobu, čo predstavuje len 41,1 percenta európskeho priemeru.

Malé a stredné podniky teda nie sú chrbticou slovenskej ekonomiky len metaforicky. Preto sa na podporu MSP okrem súkromného sektora zameriava aj viacero verejných inštitúcií – a to prostredníctvom tvorby politík aj aktívneho poskytovania finančných a nefinančných nástrojov. Cieľom tohto dokumentu je analýza existujúceho inštitucionálneho systému tejto podpory, definovanie jej slabých a silných stránok a predloženie návrhov na posilnenie súčasného podporného rámca pre MSP.

Tento dokument pozostáva z piatich hlavných obsahových kapitol. Prvá predstavuje podrobnú analýzu inštitucionálneho systému podpory malých a stredných podnikov v Slovenskej republike, ktorá je v súčasnosti realizovaná z národných i európskych zdrojov. Druhá kapitola obsahuje analýzu inštitucionálnych podporných mechanizmov a podporných sietí pre MSP vo zvyšných krajinách V4, teda v Českej republike, Maďarsku a Poľsku. Tretia kapitola predstavuje výsledky paralelného dotazníkového prieskumu medzi aktérmi inštitucionálnej podpornej siete a MSP, ktoré v minulosti získali podporu z verejných zdrojov. Štvrtá kapitola je následne zameraná na identifikáciu slabých a silných stránok inštitucionálnej podpornej siete MSP, ktoré boli identifikované na základe zistení z predchádzajúcich kapitol. Piata kapitola napokon predkladá odporúčania s cieľom rozvinúť súčasnú inštitucionálnu kapacitu a efektívnosť verejnej podpory MSP na národnej i regionálnej úrovni.

1. Zhodnotenie inštitucionálneho systému podpory MSP v SR

Kapitola obsahuje analýzu inštitucionálneho systému podpory pre malé a stredné podniky v Slovenskej republike. Kompetencie verejných inštitúcií sú rozdelené podľa jednotlivých oblastí podpory MSP (internacionalizácia, inovačné aktivity, podpora začatia podnikania a ďalšie). Kapitola obsahuje ako prehľad finančných, tak aj prehľad nefinančných nástrojov podpory. Na záver kapitoly je umiestnená sumárna tabuľka všetkých podporných programov.

Podporné služby verejných inštitúcií pre MSP je možné rozdeliť podľa oblastí na viacero skupín. Skúmaná bude podpora začatia podnikania, podpora rozvoja podnikania, podpora inovácií, výskumu a vývoja, podpora internacionalizácie, osobitná podpora vybraných odvetví. Verejné inštitúcie a podporné mechanizmy, ktoré pôsobia vo viacerých oblastiach, sú uvedené v rámci tejto podkapitoly vo viacerých z nich. V rámci jednotlivých oblastí sú analyzované ako finančné, tak aj nefinančné nástroje podpory.

Nevyhnutným predpokladom pre zdravý rozvoj malého a stredného podnikania je jednoduchá, intuitívne pochopiteľná legislatíva bez zbytočných bariér. Podporným mechanizmom na tejto úrovni je Centrum lepšej regulácie⁴, ktorý sa v rámci SBA analyzuje dopady regulácie na MSP, kvantifikuje vplyvy, napomáha konzultáciám s MSP a vypočítu ich hlasu pri nastavovaní legislatívy, navrhuje opatrenia na zjednodušenie regulácie a snaží sa odstraňovať takzvaný goldplating (aplikovanie regulácie EÚ na prísnejšej úrovni ako je vyžadované).

Podpornú sieť MSP na Slovensku tvorí široká spleť podporných programov realizovaných verejnými inštitúciami naprieč celým verejným sektorom. Podporný rámec vytvárajú prostredníctvom tvorby legislatívy, finančnými a nefinančnými nástrojmi. Medzi kľúčové inštitúcie podporného rámca patria Úrad vlády SR; Ministerstvo hospodárstva SR (vrátane SARIO, SEIA, SBA); Ministerstvo dopravy a výstavby SR; Ministerstvo financií SR; Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR; Ministerstvo pôdohospodárstva SR; Ministerstvo životného prostredia SR; Eximbanka a Slovenská záručná a rozvojová banka. Pre lepšiu prehľadnosť sú v rámci tejto kapitoly najdôležitejšie podporné programy týchto inštitúcií rozdelené do štyroch hlavných tematických oblastí podpory – a to podpora začatia podnikania, podpora rozvoja podnikania, podpora inovačných aktivít a podpora internacionalizácie.

Osobitnou kategóriou sú komplexné služby poradenstva a pomoci v rôznych oblastiach pre MSP na jednom mieste. Tie sú vytvorené SBA v rámci všetkých krajov ako národné podnikateľské centrá⁵. Je v nich možné získať užitočné informácie potrebné pri začatí podnikania, ale aj pri jeho rozširovaní cez medzinárodnú spoluprácu, pri hľadaní zdrojov financovania či pri záujme zapojiť sa do výskumu a vývoja. Takéto front office realizované systémom one-stop-shop sú z pohľadu podnikateľov a záujemcov o podnikanie najlepším riešením pomoci zorientovať sa v širokej sieti podporných mechanizmov na Slovensku.

⁴ CENTRUM LEPŠEJ REGULÁCIE: <http://lepsiezakony.sk> (2019-12-03)

⁵ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM: <https://www.npc.sk/sk/contacts/> (2019-12-03)

1.1 Podpora začatia podnikania

- **Aktivity Slovak Business Agency na podporu začatia podnikania**

Zahrňajú najmä Program na podporu start-upov a Schéma na podporu start-upov, Stážový program pre MSP, Inkubátor pre MSP a Akceleračný program. Záujemcovia o podnikanie tiež môžu navštíviť Creative point.

Aktivity v rámci **Programu na podporu start-upov⁶** a **Schémy na podporu start-upov⁷** sú zamerané na zlepšenie podmienok pre startupy, s cieľom zvýšiť šancu na presadenie sa inovatívnych a konkurencieschopných podnikateľských nápadov. Medzi aktivity patria poskytovanie informácií, workshopy, semináre, tréningy, školenia, individuálne odborné poradenstvo, možnosť účasti na medzinárodných startup podujatiach.

Stážový program pre MSP⁸ je určený pre MSP do troch rokov a pre nepodnikateľov do 35 rokov. Poskytuje možnosti účasti na zahraničnej stáži, kombinovanom stážovom pobyte alebo na medzinárodnom podujatí. V rámci zahraničnej stáži je možné ísť do USA, Izraela alebo Singapuru do zahraničného podnikateľského inkubátora, odbornej inštitúcie alebo technologického parku. V rámci kombinovaného stážového pobytu je možné navštíviť na dobu jedného mesiaca niektorú z krajín Európskej únie.

Inkubátor pre MSP⁹ umožňuje začínajúcim MSP do troch rokov od založenia získať buď fyzické alebo virtuálne priestory a podporné služby. Pri fyzických priestoroch ide o kancelárske priestory v biznis centre na maximálne tri roky s internetom, tlačiarňou a poradenstvom pri zvládaní administratívy či samotnom podnikaní. Pri virtuálnom priestore ide skôr o networkingové príležitosti a poradenstvo bez fyzických pracovných priestorov.

Akceleračný program¹⁰ je určený pre ľudí, ktorí sú vo fáze uvažovania nad začiatkom vlastného podnikania. Poskytuje škálu služieb od odborného individuálneho poradenstva, cez kurzy podnikateľských zručností, letnú školu, rôzne podujatia, coworking až po roadshow. Konkrétne aktivity, na ktoré je možné sa prihlásiť sú priebežne zverejňované na stránke SBA.

Creative point¹¹ nie je určený výhradne len pre záujemcov o podnikanie či začínajúcich podnikateľov, umožňuje im však získať poradenstvo a prax pri využívaní technologického zariadenia a rozhodnúť sa tak pre podnikanie alebo získať nové kompetencie v jeho začiatkoch.

Program **Podpora úspešnej podnikateľskej praxe a výchovy k podnikaniu¹²** motivuje ľudí k podnikaniu ako alternatíve zamestnania, propaguje úspešné podnikateľské príbehy a pomáha vytvárať lepšie povedomie o podnikaní a jeho lepší obraz v spoločnosti. V rámci

⁶ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. Program na podporu startupov. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/program_na_podporu_startupov.pdf (2019-12-03)

⁷ MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. 2016. Schéma na podporu startupov. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/ov_84-2016_statna_pomoc_a_ine_programy_podpory.pdf

⁸ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Národný projekt NPC v regiónoch. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-v-regionoch/ponuka-sluzieb/stazovy-program/> (2019-12-03)

⁹ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Inkubátor. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/services/inkubator-akcelerator-coworking/inkubator/> (2019-12-03)

¹⁰ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Národný projekt NPC v regiónoch. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-v-regionoch/ponuka-sluzieb/stazovy-program/> (2019-12-03)

¹¹ SLOVAK BUSINESS AGENCY. Creative point. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/creative-point#.Xc7ZxldKjIU> (2019-12-03)

¹² MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. Program podpory úspešnej podnikateľskej praxe a výchovy k podnikaniu. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/program_pupp_a_vychovy_k_podnikaniu.docx (2019-12-03)

aktivít boli podporené projekty ako Podnikateľka Slovenska, Mladý inovatívny podnikateľ, rôzne konferencie zamerané na podnikanie, ale aj anketa Byrokratický nezmysel roka.

- **Rizikový kapitál z fondov Národného holdingového fondu¹³**

Začínajúce malé a stredné podniky na Slovensku sa môžu pri hľadaní financovania obrátiť na Národný holdingový fond. V rámci jeho portfólia je možné nájsť viacero fondov, ktorých využitie je možné či už vo fáze predštartovacej (seed) alebo štartovacej (start-up) a sčasti aj pri fáze rozvoja (development). Forma financovania je majetková účasť alebo kombinácia majetkovej účasti a úveru. Dĺžka investície je 1 až 5 rokov. Výška investície sa líši v jednotlivých fondoch.

- **Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť ÚPSVaR¹⁴**

Podporu začatia podnikania realizujú aj Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny v rámci aktívnych opatrení trhu práce. Evidovaní nezamestnaní, ktorí majú záujem v horizonte troch rokov pôsobiť ako samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO), môžu požiadať o Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť. Podmienka je doba evidencie ako uchádzača o zamestnanie na úrade práce aspoň 3 mesiace, respektíve 12 mesiacov, ak v období 6 mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzač podnikal. Žiadosť sa podáva písomne na miestne príslušný úrad a jej súčasťou je podnikateľský zámer a kalkulácia očakávaných nákladov na podnikanie. Príspevok sa poskytuje na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s prevádzkovaním činností uvedených v podnikateľskom zámere. Výška príspevku je rôzna podľa toho, či v regióne, kde chce pôsobiť je nezamestnanosť vyššia (maximálne 5 754,08 eur) alebo nižšia respektíve rovná ako je priemer v štáte (4 315,56 eur). Osobitná výška je stanovená v Bratislavskom kraji (maximálne 3 596,30 eur). Príspevok sa poskytuje v dvoch častiach. Prvá splátka je najviac 60 percent výšky príspevku do 30 kalendárnych dní odo dňa uzatvorenia dohody o poskytnutí príspevku. A zvyšnú časť príspevku, teda najviac 40 percent výšky príspevku po predložení prvej správy o prevádzkovaní SZČ po uplynutí 12 mesiacov prevádzkovania.

- **Podpora MSP z Úradu podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu¹⁵**

Súčasťou systému podpory MSP na Slovensku sa stal aj ÚPVII, ktorý využíva hybridný model financovania cez verejné a súkromné zdroje. Cieľom je rozvoj startupového a inovačného ekosystému na Slovensku. Po skúsenostiach z predchádzajúcich rokov boli v januári 2020 otvorené dve ďalšie výzvy v celkovom objeme 830-tisíc eur. Obe sú rozdelené na prvú a druhú fázu. Prvá fáza je určená pre inovačné zoskupenie, ktoré pripraví a zrealizuje intenzívny vzdelávací program v oblasti projektového riadenia a tvorby biznis modelov, rozvoja podnikania a možností financovania a zlepšenia prezentačných zručností a komunikácie so zákazníkmi, obchodnými partnermi, investormi a podobne.

V druhej fáze má byť podporených osem konkrétnych firiem s inovatívnymi riešeniami, ktoré absolvujú programy v špičkových akceleračtoroch v USA (Smart City Works) a Izraeli (ILOG). To má umožniť nadviazať medzinárodnú spoluprácu s investormi, ktorí sú súčasťou akceleračného programu a pripraviť konkurencieschopný obchodno-finančný model

¹³ NÁRODNÝ HOLDINGOVÝ FOND. Fondy rizikového kapitálu. Dostupné na internete: <http://www.nhfond.sk/fondy-rizikoveho-kapitalu/> (2019-12-03)

¹⁴ ÚPSVR. Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť. Dostupné na internete: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/prispevky-pre-obcana/prispevok-na-samostatnu-zarobkovu-cinnost-49.html?page_id=13191 (2019-12-03)

¹⁵ ÚPVII. Podpora inovácií. Dostupné na internete: <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/investicie/podpora-inovacii/index.html> (2019-12-03)

pre vyvíjané inovatívne produkty alebo služby na zahraničnom trhu. Oblasť výziev sú Biotechnológie, Energetika, Priemysel 4.0, Kybernetická bezpečnosť Sociálna oblasť, Informačné a komunikačné technológie.

- **Erasmus pre mladých podnikateľov¹⁶**

Je program Európskej únie financovaný v rámci COSME pre začínajúcich mladých podnikateľov (do 3 rokov podnikania) alebo záujemcov o podnikanie. Program finančne podporuje strávenie určitého času v inej krajine EÚ za účelom učenia sa od skúseného podnikateľa. Pre účasť na programe je potrebné preukázať životaschopný nápad a realistický podnikateľský plán. Erasmus pre mladých podnikateľov poskytuje zdroje vo výške od 530 po 1100 eur na mesiac podľa krajiny a životných nákladov v nej. Vzhľadom k tomu je potrebné spolufinancovanie od záujemcu do výšky skutočných nákladov. Trvanie programu je od 1 mesiaca po 6 mesiacov. S organizačnými vecami pomáhajú v krajinách pobytu miestne kontaktné centrá, ktoré zároveň vyplácajú finančnú podporu.

- **Startup Europe Regions Network (SERN)¹⁷ Európskej komisie**

Iniciatíva Európskej komisie, ktorá sa zameriava na prepájanie sietí startupov a poskytovanie informácií prostredníctvom jednotného kontaktného miesta. Pôvodne sa zameriaval na IKT a webové startupy, nedávno rozšíril svoj rozsah pôsobnosti na všetky startupy. SERN propaguje podporné aktivity v celej Európe pre začínajúce podniky a podnikanie, zhromažďuje najlepšie postupy v celej Európe, uľahčuje vytváranie sietí regionálnych orgánov, napomáha odstraňovaniu prekážok rastu začínajúcich podnikov. Členstvo v SERN je otvorené pre zástupcov právnych subjektov, ktoré prispievajú k rozvoju a implementácii regionálnych politík smerom k začínajúcim podnikateľom a podnikaniu v Európe.

- **CROWD-FUND-PORT¹⁸ v rámci Interreg stredná Európa**

Projekt sa zameria na ekonomicky slabšie podniky s obmedzenými možnosťami rozvoja, ktoré nemajú prístup k bankovým pôžičkám, ale ktoré by prostredníctvom podnikového Crowdfundingu mohli začať podnikat' s nápadmi. Výstupy a výsledky projektu sú prínosom pre malé a stredné podniky a pre operátorov crowdfundingovej platformy. Pre začínajúcich podnikateľov, ktorí uvažujú nad získaním finančných zdrojov formou crowdfundingu je zaujímavá publikácia Sprievodca crowdfundingom¹⁹, ktorá vysvetľuje základy a nástroje tohto finančného nástroja, sprevádza prípravou a realizáciou kampane a taktiež odporúča kroky po úspešnej kampani. Obsahuje taktiež zoznam najlepších postupov zo stredoeurópskych krajín.

¹⁶ EURÓPSKA ÚNIA. Erasmus pre mladých podnikateľov. Dostupné na internete: https://europa.eu/youreurope/business/running-business/start-ups/erasmus-young-entrepreneurs/index_sk.htm (2019-12-03)

¹⁷ STARTUP EUROPE. Introduction to SERN. Dostupné na internete: <http://startupregions.eu/> (2019-12-03)

¹⁸ INTERREG CENTRAL EUROPE. Crowd-fund-port. Dostupné na internete: <https://www.crowdfundport.eu/> (2019-12-03)

¹⁹ EUROPEAN CROWDFUNDING PLATFORM. Crowdfunding Guide Book. Dostupné na internete: <https://www.crowdcreator.eu/crowdfunding-guide-book/> (2019-12-03)

1.2 Podpora rozvoja podnikania

- **Podpora rozvoja podnikania cez Rastový program SBA²⁰**

Pri riešení otázok s výziev spojených s rastom a rozširovaním podnikania môžu využiť MSP služby realizované vďaka Rastovému programu. Účelom pomoci v rámci rastu na Slovensku je zvyšovanie konkurencieschopnosti MSP, uvedenie existujúcich alebo nových produktov a služieb na slovenskom trhu, udržanie existujúcich a tvorba nových pracovných miest v jednotlivých regiónoch SR.

V rámci služieb môžu MSP získať krátkodobé individuálne poradenstvo, dlhodobé individuálne poradenstvo, zúčastniť sa na informačných, popularizačných a odborných skupinových aktivitách, vzdelávacích podujatiach a rôznych iných podujatiach. Pre oprávnenosť služieb je potrebné, aby podnik bol klientom Národného podnikateľského centra. Zapojiť sa môžu aj podniky v Bratislavskom kraji²¹.

- **Mikropôžičkový program SBA²²**

Na podporu rozširovania svojho podnikania môžu MSP na Slovensku využiť získanie úveru za zvýhodnených podmienok cez Mikropôžičkový program. Z hľadiska náročnosti ide o jednoduchší proces ako v bankách. Výška úveru je od 2 500 eur do 50-tisíc eur a úroková sadzba od 0,61 percenta do 9,67 percenta. Asistenciu s vybavovaním úveru poskytnú spolupracujúce inštitúcie v Bratislave, Prievidzi, Poprade a Prešove. Úver môže byť použitý na investičné projekty ako nákup majetku, rekonštrukcia priestorov a technológií, nákup zásob, nákup technológií a iné oprávnené výdavky. Mikropôžičkový program podporuje aj začínajúcich podnikateľov.

- **Podpora rodinného podnikania v rámci SBA²³**

Osobitnou oblasťou podpory rozširovania podnikania je podpora rodinného podnikania. Cieľom je vytvárať vhodné podmienky na rozvoj a životaschopné podnikanie rodinných podnikov na Slovensku. Rodinné podniky v rámci MSP sa môžu zdarma uchádzať o služby ako odborné poradenstvo (konzultácie, mentoring, koučing), vypracovanie stratégií, prieskumov a návrhov na zlepšenie fungovania rodinného podniku, účasť na seminároch a tréningoch, úhradu nákladov na účasť na veľtrhoch, medzinárodných podujatiach a podobne. Program aktuálne umožňuje získať užitočné informácie a poradenstvo v otázkach nástupníctva a generačnej výmeny. Pomoc je určená pre všetky odvetvia okrem poľnohospodárskeho a potravinárskeho.

²⁰ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Národný projekt NPC v regiónoch. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-v-regionoch/ponuka-sluzieb/stazovy-program/> (2019-12-03)

²¹ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Národný projekt NPC II – Bratislavský samosprávny kraj. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-ii-ba-kraj/ponuka-sluzieb/rastovy-program/> (2019-12-03)

²² SLOVAK BUSINESS AGENCY. Mikropôžičky – úver za zvýhodnených podmienok. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/mikropozicky-uver-za-zvyhodnenych-podmienok#.XdQ5t1dKjIU> (2019-12-03)

²³ SLOVAK BUSINESS AGENCY. Rodinné podnikanie. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/rodinne-podnikanie-0#.Xc7bsFdKjIU> (2019-12-03)

- **Slovenský rozvojový fond**²⁴

Slovenský Rozvojový Fond poskytuje MSP expanzný kapitál. Investuje formou vkladu do základného imania spoločností a stáva sa spoluvlastníkom na vopred stanovené obdobie. Výška investície je od 0,5 do 2,3 milióna eur. SRF investuje aj do zabehnutých spoločností, ktoré čelia finančným problémom, druhotnej platobnej neschopnosti alebo problémom s bankovým financovaním. Výška vlastníckeho podielu je spravidla stanovená v rozmedzí 34 až 75 percent a investičný horizont 3 až 5 rokov. Následne z firmy vyexituje dohodnutým spôsobom. Fond je spravovaný Národným holdingovým fondom.

- **Úvery a záruky Slovenskej záručnej a rozvojovej banky**²⁵

Jednou z prioritných oblastí SZRB je napomáhanie rozvoju malého a stredného podnikania. Jej vlastníkom je Ministerstvo financií SR. Nástrojmi pomoci sú poskytovanie úverov a záruk. Okrem toho vedie aj niektoré typy účtov. MSP, ktoré hľadajú úverovú podporu rozširovania svojho podnikania si môžu vybrať zo **širokej palety úverov SZRB**. Na financovanie investičných a prevádzkových potrieb podnikania slúži Priamy úver. Kontokorentný úver umožňuje prečerpanie bežného účtu do vymedzeného limitu a je určený na financovanie prevádzkových potrieb. EÚver – Rozvoj je zvýhodnený úver na realizáciu podnikateľských zámerov. MIKROúver (do 50-tisíc eur) je určený tiež na financovanie rozvoja podnikania, avšak má skrátený schvaľovací proces. Pre ženy v podnikaní je výhodný Úver PODNIKATEĽKA, je ním možnosť financovať až 100 percent nákladov projektu a jeho schvaľovací proces trvá do 3 dní. Pre mladých podnikateľov je určený Úver PODNIKANIE MLADÝCH v rámci ktorého môžu získať od 5 do 50-tisíc eur na svoj podnikateľský zámer. Ďalšími typmi sú Úver na obnovu bytového fondu a nebytových priestorov a Úver na prípravu a realizáciu projektov z fondov EÚ.

Osobitou oblasťou sú **úvery pre poľnohospodárov**. POĽNOúver slúži na pomoc podnikateľom na preklenutie časového nesúladu medzi prijatím priamych platieb z Pôdohospodárskej platobnej agentúry a reálnou potrebou ich použitia. Úver MOJA PÔDA je dlhodobý úver na odkúpenie pôdy za účelom realizácie poľnohospodárskej prvovýroby. Jeho alternatívou je Úver MOJA PÔDA pre mladých farmárov, pri ktorom sú potrebné o niečo nižšie vlastné zdroje podnikateľa. Úver PÔDA je podobný ako úver MOJA PÔDA, je však skôr určený na odkúpenie pôdy, ktorú majú poľnohospodári v prenájme.

Podnikatelia sa v SZRB môžu uchádzať o získanie niektorého z typov **bankových záruk**. Rýchla banková záruka SZRB má výhodu v zrýchlenom schvaľovacom procese a slúži na zaručenie maximálne 55 percent istiny poskytnutého úveru podnikateľovi v niektorej z komerčných bánk. Alternatívou je klasická Banková záruka na úver, ktorý je možné získať v komerčnej banke. Banková záruka na zábezpeku k verejnému obstarávaniu pomáha pri obchodovaní so štátom a jeho inštitúciami. Banková záruka za vykonanie diela slúži podnikateľom na elimináciu rizika zle dodaného diela. Banková záruka za zádržné je pre MSP z oblasti stavebníctva na riešenie riziká väd stavebného diela. Banková záruka za záručnú dobu rieši dodržanie kvality kontraktu a odstránenie prípadných väd počas záručnej doby. Banková záruka za zálohovú platbu je určená na zabezpečenie nárokov odberateľa na vrátenie zálohovej platby uhradenej dodávateľovi v prípade nesplnenia podmienok kontraktu. Banková záruka platobná zabezpečuje povinnosť zaplatiť v prípade riadneho odovzdania objednaných produktov. V prípade záujmu môžu podnikatelia tiež využiť **vkladové produkty SZRB**

²⁴ NÁRODNÝ HOLDINGOVÝ FOND. Podmienky poskytnutia. Dostupné na internete: <http://www.nhfond.sk/fondy-rizikoveho-kapitalu/slovensky-rozvojovy-fond/podmienky-poskytnutia/> (2019-12-03)

²⁵ SZRB: <https://www.szrb.sk/> (2019-12-03)

a to konkrétne Termínovaný vklad, Bežný účet a Bežný účet na vyplatenie podpory (dotačný účet).

- **Investičná pomoc na rozvoj regiónov²⁶**

Predstavuje schému štátnej pomoci podnikom, ktorá je realizovaná Ministerstvom hospodárstva SR. Cieľená je predovšetkým na podporu menej rozvinutých regiónov Slovenskej republiky za účelom zmiernenia existujúcich regionálnych disparít. Poskytovanie tejto podpory má motivovať podniky, aby preferenčne v takýchto regiónoch uskutočňovali významné počiatočné investície, prípadne investície za účelom rozšírenia existujúceho podnikania – a to tak, aby vytvorili udržateľné pracovné miesta. Regionálnu investičnú pomoc môžu pri splnení podmienok získať fyzické aj právnické osoby a podniky všetkých veľkostných segmentov. Schéma však špecificky zvýhodňuje segment malých a stredných podnikov, a to tak, že podmienky získania pomoci sú v ich prípade znížené aspoň o polovicu a maximálna výška pomoci je v ich prípade vyššia o pätinu. Podporených môže byť niekoľko typov investícií, ktoré však vo všeobecnosti spadajú do kategórie podpory založenia či rozšírenia priemyselnej výroby, založenia či rozšírenia technologického centra, kombinácie týchto dvoch, prípadne môže ísť o podporu centra podnikových služieb. Investičná pomoc realizovaná prostredníctvom tejto schémy môže byť poskytnutá v nasledujúcich formách:

- ⇒ dotácia na obstaraný dlhodobý hmotný a nehmotný majetok,
- ⇒ úľava na dani z príjmu právnických osôb,
- ⇒ príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta, prevod nehnuteľného majetku alebo zámena nehnuteľného majetku za cenu nižšiu ako je všeobecná hodnota majetku.

- **Slovak Investment Holding²⁷**

Hlavným poslaním Slovak Investment Holding (SIH) je poskytovať návratné financovanie pre investičné projekty na Slovensku. Ide o akciovú spoločnosť v 100-percentnom vlastníctve Slovenskej záručnej a rozvojovej banky. Zdroje financovania pochádzajú z prostriedkov Európskej únie, štátneho rozpočtu, prípadne aj so súkromného sektora. Jednou z oblastí je podpora malého a stredného podnikania. Deje sa tak buď cez priame investície alebo cez banky, ktorým SIH poskytuje portfóliovú záruku prvej straty a oni následne na základe nej poskytujú úvery malým a stredným podnikom.

- **Eterus Capital²⁸**

Poskytuje kapitál malým a stredným podnikom vo fáze rastu. Firma musí byť etablovaná aspoň 3 roky a jej produkt musí mať za sebou fázu overenia konceptu. Fond sa stáva minoritným akcionárom a riadiaca kontrola zostáva pôvodným vlastníkom. Výška investície je od 0,5 do 5 milióna eur a jej dĺžka je 5 rokov. Medzi známe firmy, ktoré získali kapitál od Eterus sú napríklad Sygic či HOPIN.

²⁶ MH SR. Investičná pomoc. Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/podpora-investicii/investicna-pomoc> (2020-02-25)

²⁷ SLOVAK INVESTMENT HOLDING. Priame investície. Dostupné na internete: <https://www.sih.sk/stranky/investicie/male-a-stredne-podniky> (2019-12-03)

²⁸ ETERUS CAPITAL: <https://www.eterus.sk/> (2019-12-03)

- **Prístup k financovaniu cez COSME 2020²⁹**

Jedným z cieľov programu COSME (Európsky program pre MSP) je poskytnúť MSP lepší prístup k financovaniu. V záujme dosiahnutia tohto cieľa pomáha poskytovať pôžičky, záruky za pôžičky, protizáruky a kapitálové investície pre MSP. Ambíciou programu COSME je pomôcť celkovo 220 až 330-tisíc MSP získať financovanie v celkovej hodnote od 14 do 21 miliárd eur v rokoch 2014 až 2020. Súčasťou je taktiež poskytovanie rizikového kapitálu fondom investujúcim do MSP najmä vo fáze rozširovania a rastu. Tento nástroj by mal pomôcť získať kapitálové investície v celkovom objeme v rozmedzí od 2,6 do 4 miliárd eur v rámci Európskej únie.

Nástroj poskytovanie záruk za pôžičky financuje záruky a protizáruky pre finančných sprostredkovateľov (napríklad Záručné organizácie, banky, leasingové spoločnosti) s cieľom pomôcť im pri poskytovaní väčšieho množstva pôžičiek a lízingového financovania pre MSP. Očakáva sa, že každé euro investované do záruky na pôžičku uvoľní z dôvodu pákového efektu až 30 eur financovania pre MSP. Tieto záruky pomáhajú mnohým malým a stredným podnikom, ktoré by inak neboli schopné získať financovanie z dôvodu ich vyššieho rizika alebo nedostatočnej zábezpeky. Očakáva sa, že pôžičky kryté zárukami COSME získa až pol milióna MSP, pričom celková hodnota pôžičiek má byť vyše 30 miliárd eur.

Nástroj vlastné imania pre rast je určený na investície do fondov rizikového kapitálu, ktoré poskytujú financovanie MSP vo fáze rozvoja a rastu. Správcovia fondov pracujúci na komerčnom základe majú uprednostňovať MSP s najväčším potenciálom rastu. Očakáva sa, že prostredníctvom programu získa kapitálové financovanie približne 300 firiem, pričom celkové investície dosiahnu až 2,54 miliardy eur. Očakáva sa tiež, že ďalšie financovanie sa získa prostredníctvom spoluinvestícií z iných verejných a súkromných zdrojov.

- **Možnosti získania podpory na rozvoj podnikania v rámci EŠIF³⁰**

Malé a stredné podniky na Slovensku sa môžu uchádzať o získanie podpory z konkrétnych výziev v rámci operačných programov Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Patria medzi ne Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Kohézny fond, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka a Európsky námorný a rybársky fond. Partnerská dohoda o ich využívaní alokuje celkové prostriedky v objeme 15,3 miliardy eur. Z tohto objemu predstavujú 13,7 miliardy prostriedky zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu, ďalších 1,55 miliardy eur z prostriedkov Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a napokon 15,8 milióna eur z Európskeho námorného a rybárskeho fondu. V rámci programového obdobia 2014 až 2020 sú minimálne 3 percentá zdrojov EŠIF na úrovni prioritných osí každého operačného programu realizované prostredníctvom Slovak Investment Holding. Finančné nástroje EŠIF sú realizované vo forme návratných finančných produktov – najmä úverov, záruk a kapitálových vkladov. Základné informácie je možné nájsť na stránke Úradu vlády týkajúcej sa Partnerskej dohody o využívaní EŠIF³¹. Vyhlásené výzvy je najlepšie sledovať cez internetovú aplikáciu ITMS2014+³², v rámci ktorej je možné

²⁹ EUROPEAN COMMISSION. COSME. Europe's programme for small and medium-sized enterprises. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en (2019-12-03)

³⁰ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2019. Sprievodca iniciatívami na podporu malých a stredných podnikov. Dostupné na internete: http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2019/08/Sprievodca_iniciativami_2019_final.docx.pdfv

³¹ ÚRAD VLÁDY SR. Partnerská dohoda. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/> (2019-12-03)

³² ÚPVII. Vyhľadávač grantov. Dostupné na internete: <https://www.itms2014.sk/vyhladavac-grantov?ff=9dADuYfdxc5bBAbhjWWjQcz-qQx66lRGfSsYJxbMTA> (2019-12-03)

vyhľadávať výzvy aj podľa právnej formy oprávneného žiadateľa. Medzi operačné programy cieľa Investovanie do rastu a zamestnanosti patria:

- ⇒ **OP Kvalita životného prostredia** – je zameraný na ochranu životného prostredia prostredníctvom podpory trvalo udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva a taktiež prostredníctvom podpory opatrení pre aktívnu adaptáciu na zmenu klímy. Súhrnná alokácia európskych prostriedkov v aktuálnom programovom období predstavuje 3,1 miliardy eur, pričom tieto prostriedky sú vyčlenené z Kohézneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja. OP Kvalita životného prostredia je v gescii Ministerstva životného prostredia SR.
- ⇒ **OP Integrovaná infraštruktúra** – je zameraný predovšetkým na podporu trvalo udržateľnej mobility a zlepšenie podnikateľského prostredia prostredníctvom rozvoja dopravnej infraštruktúry, rozvoja verejnej osobnej dopravy a rozvoja informačnej spoločnosti. OPII je teda programovým dokumentom v sektore dopravy, informatizácie spoločnosti a podpory výskumu, vývoja a inovácií na roky 2014 – 2020. Súhrnná alokácia finančných prostriedkov pre OP II je 8 mld. EUR, pričom je v gescii Ministerstva dopravy a výstavby SR. Pre Prioritnú os 7 (Informatizácia) je sprostredkovateľským orgánom Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Práve Špecifický cieľ 7.2 v rámci tejto Prioritnej osi je zameraný konkrétne na podporu MSP prostredníctvom zavádzania opatrení pre zvýšenie používania elektronického obchodu, rozširovania možností pre elektronickú identifikáciu, autentifikáciu a autorizáciu v jednotnom digitálnom priestore. Od 13. decembra 2019 bol OP Integrovaná infraštruktúra zlúčený s **OP Výskum a inovácie**. Tento bol pôvodne zameraný na podporu utvárania stabilného prostredia pre inovácie a podporu zvýšenia efektívnosti rámca pre výskum a vývoj. Tieto oblasti predstavujú kľúčové predpoklady pre zachovanie konkurenčnej schopnosti slovenskej ekonomiky, jej udržateľného rastu a zamestnanosti. Ciele OP VaI sú aktuálne realizované v rámci OP II pod prioritnými osami 9 až 13 (výskum a inovácie) Sprostredkovateľskými orgánmi pre prioritné osi 9-13 (výskum a inovácie) sú Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ministerstvo hospodárstva SR.
- ⇒ **Integrovaný regionálny operačný program** – je zameraný na podporu kvality života a zabezpečenie udržateľného poskytovania verejných služieb vo všetkých regiónoch Slovenska. Podporuje projekty najmä v oblastiach ekologickej dopravy v regiónoch, prístupu ku kvalitným verejným službám, miestneho rozvoja vedeného komunitou a celkového zlepšenia kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie. Súhrnná alokácia európskych prostriedkov pre OP IROP v aktuálnom programovom období predstavuje 1,75 miliardy eur, pričom podpora je realizovaná prevažne formou nenávratných finančných príspevkov. Riadiacim orgánom OP IROP je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a spr sprostredkovateľskými orgánmi sú Ministerstvo zdravotníctva SR, Ministerstvo kultúry SR, všetky samosprávne kraje a krajské mestá.
- ⇒ **OP Ľudské zdroje, zamestnanosť a inklúzia** – je zameraný predovšetkým na podporu vzdelávania, zamestnanosti, sociálneho začleňovania, zvýšenia účasti mladých ľudí na trhu práce a taktiež na podporu integrovania marginalizovaných rómskych komunít. Súhrnná alokácia európskych prostriedkov pre tento OP v aktuálnom programovom období predstavuje 2,2 miliardy eur, pričom podpora je realizovaná prevažne vo forme nenávratného finančného príspevku, no alternatívne aj vo forme návratnej finančnej

pomoci. Riadiacim orgánom tohto OP je Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Sprostredkovateľskými orgánmi sú Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ministerstvo vnútra SR.

- ⇒ **OP Efektívna verejná správa** – je zameraný na podporu utvárania proklientsky orientovanej a transparentnej verejnej správy. Nejedná sa teda o priamu podporu segmentu malých a stredných podnikov, no schopnosť verejných inštitúcií poskytovať služby efektívne, rýchlo a kvalitne je jedným z významných aspektov utvárajúcich podnikateľské prostredie v krajine. Tento OP je v gescii Ministerstva vnútra SR, pričom súhrnná finančná alokácia programu predstavuje 278 miliónov eur.

1.3 Podpora inovačných aktivít

Do tejto skupiny sú zaradené mechanizmy podporujúce inovácie v MSP či už na úrovni vlastného výskumu a vývoja, preberania inovácií alebo zavádzania ekologických riešení.

- **Fond inovácií a technológií**³³

Fond inovácií a technológií ponúka MSP finančnú podporu, účasť na rozvoji firmy, odborné poradenstvo, a spoločné hľadanie ciest ďalšieho rozvoja firmy. Môže pomôcť financovaním samotnej spoločnosti, alebo projektovým financovaním vybraných projektov. Poskytuje väčšiu flexibilitu ako financovanie prostredníctvom úveru z finančných inštitúcií. Poskytuje priestor, čas a prostriedky pre pôvodný manažment na realizáciu ich podnikateľského zámeru. Investičný horizont je 4 až 6 rokov a výška investície je od 20-tisíc eur do 1,5 milióna eur. Fond je spravovaný Národným holdingovým fondom.

- **Schéma Inovačné vouchery**³⁴

Schéma Ministerstva hospodárstva SR na podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko-výskumných pracovísk formou Inovačných voucherov (v rokoch 2017 až 2020). Cieľom je podporiť podnikateľské subjekty, ktoré majú potenciál zvyšovať svoju konkurencieschopnosť prostredníctvom inovácií vlastných produktov, služieb a procesov. Oprávnené projekty sú také, ktoré prispievajú k zvyšovaniu konkurencieschopnosti príjemcu pomoci prostredníctvom inovácie produktov, služieb a procesov ako odborné štúdie, metodiky, rôzne merania parametrov a analytické výstupy pre potreby MSP s priamym dopadom do výrobných praxí a to najmä z oblastí strojárstva a automatizácie, potravinárstva a biochémie, sociálnych inovácií, stavebníctva, chémie a agrochémie, elektrotechniky, elektroniky a informačno-komunikačných technológií. Celková nominálna hodnota vouchera je maximálne 5-tisíc eur (bez DPH). Navrhovaný rozpočet na túto schému na rok 2020 je 470-tisíc eur. Podnik, ktorý má záujem uchádzať sa o takúto podporu si môže vybrať výskumného partnera z databázy oprávnených inštitúcií³⁵.

³³ NÁRODNÝ HOLDINGOVÝ FOND. Fondy rizikového kapitálu. Dostupné na internete: <http://www.nhfond.sk/fondy-rizikoveho-kapitalu/fond-inovaci-i-a-technologii/podmienky-poskytnutia/>

³⁴ MH SR. 2017. Schéma na podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko-výskumných pracovísk formou Inovačných voucherov (2017 - 2020). Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/aoaqR8hp.pdf> (2019-12-03)

³⁵ MH SR. 2018. Databáza oprávnených riešiteľov inovačných projektov pre podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko - výskumných pracovísk formou inovačných voucherov (k 12.01.2018). Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/y0MBSddC.pdf> (2019-12-03)

- **Podpora inovácií cez Kreatívne vouchery**³⁶

MSP môžu požiadať o finančnú podporu na kreatívne inovácie v rámci národného projektu Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry s názvom Vytvor.me. Voucher sa dá využiť na služby z oblastí architektúry, dizajnu, reklamy a marketingu a počítačového programovania. Podpora je podmienená realizáciou projektu s niektorým zo subjektov oprávnených realizátorov z oblasti kreatívneho priemyslu. Na ich služby je možné získať prostredníctvom voucheru finančnú podporu vo výške 50 percent nákladov. Maximálna výška podpory je uvedená v rámci konkrétnej výzvy. Z oblasti architektúry môžu byť podporené overovacie a ideové štúdie, návrhové štúdie, návrhové dokumentácie, dokumentácie pre územné rozhodnutie. Z oblasti dizajnu sa podpora poskytuje na produktový dizajn, interiérový dizajn, komunikačný dizajn a módne návrhárstvo. Zo služieb reklamy a marketingu môžu byť podporené poskytovanie poradenstva a konzultácií, tvorba reklamných kampaní, produktový a obalový dizajn ako súčasť marketingovej stratégie, tvorba digitálnych komunikačných kampaní a nástrojov a správa sociálnych sietí ako súčasť komunikačnej stratégie. Z dielne informačných služieb patria medzi oprávnené výdavky: projektovanie štruktúry a obsahu, úprava počítačového kódu, poradenstvo týkajúce sa počítačového programovania priamo súvisiace s programovaním, projektovaním, vrátane dizajnu a wireframes, zabezpečenie bezpečnosti webových stránok a aplikácií a nastavenie analytických nástrojov.

- **Ďalšie tuzemské podporné programy**

Podpora inovačných aktivít je na Slovensku realizovaná aj cez ďalšie programy. Spomenúť je potrebné **Inovačný fond Ministerstva hospodárstva SR**³⁷. Ten poskytuje návratnú finančnú výpomoc (NFV) na podnikateľské projekty využívania výsledkov aplikovaného výskumu, vývoja, inovácií, patentov, priemyselných a úžitkových vzorov v úzkom spojení s vedeckými, výskumnými a technickými inštitúciami. Výsledkom majú byť inovatívne výrobky a služby s vyššou pridanou hodnotou, ktoré budú mať reálnu nádej uplatnenia na domácom a európskom, respektíve svetovom trhu.

Mikropodniky a malé podniky pri rozpočtovaných nákladoch projektu 5-tisíc až 30-tisíc eur sa môžu uchádzať o NFV do výšky 100 percent, pričom riešenie projektu trvá maximálne 1 rok a doba splatnosti NFV je maximálne do 2 rokov od dátumu jej poskytnutia. Pri rozpočtovaných nákladoch projektu 30-tisíc až 300-tisíc eur, je možné získať NFV do výšky 70 percent, pričom riešenie projektu trvá maximálne 2 roky a doba splatnosti NFV je maximálne 4 roky od dátumu jej poskytnutia. Prijemca je povinný vrátiť poskytnutú NFV navýšenú o percento úroku s ročným základom na úrovni ½ úrokovej miery Európskej centrálnej banky, minimálne však 1 percento. So splácaním poskytnutej NFV začne prijemca ihneď po ukončení riešenia projektu, teda po zavedení výsledkov riešenia projektu do praxe.

Ďalšou podpornou schémou je **Operačný program Integrovaná infraštruktúra**³⁸, v rámci ktorého sa poskytuje podpora z eurofondov. Zapojené sú Ministerstvo hospodárstva SR a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Tá je podľa programového dokumentu zameraná na vytvorenie stabilného prostredia priaznivého pre inovácie pre všetky relevantné subjekty a tiež na podporu zvýšenia efektívnosti a výkonnosti systému výskumu, vývoja a inovácií, ako základného piliera pre zvyšovanie konkurencieschopnosti, trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Vychádza z priorít stratégie Európa 2020 ako aj hlavných odporúčaní Small Business Act a Akčného plánu pre podnikanie 2020.

³⁶ SIEA. Vytvor.me: Kreatívne vouchere. Dostupné na internete: <https://www.vytvor.me/kreativny-voucher>

³⁷ INOVAČNÝ FOND: <https://www.inovacnyfond.sk/> (2019-12-03)

³⁸ OP VAI: <https://www.opvai.sk/> (2019-12-03)

Očakávané výzvy³⁹ na rok 2020 sú: Podpora vzniku a činnosti technologicko – inovačných platforiem v rámci jednotlivých odvetví hospodárstva, Podpora rozvoja podnikania MSP v rámci transformácie uhoľného regiónu horná Nitra, Podpora sieťovania podnikov Podpora rozvoja podnikania MSP a spolupráce so strednými odbornými školami, Podpora rozvoja podnikania MSP s cieľom stimulácie endogénneho potenciálu pilotných regiónov, Podpora zapájania MSP do programov EÚ, Podpora startupov a sieťovania neformálnych investorov pri financovaní úvodných fáz podnikateľského cyklu, Podpora rozvoja alternatívnych foriem podnikania a Podpora tvorby alternatívnych obchodných platforiem.

Inovácie MSP podporuje aj Ministerstvo školstva samostatne v rámci viacerých oblastí. V minulosti to boli napríklad **Stimuly pre výskum a vývoj**. Cieľom je ponúknuť podnikateľom stimuly pre výskum a vývoj, ktoré pozostávajú z poskytnutia dotácie zo štátneho rozpočtu a úľavy na dani z príjmov. Ďalej medzi ciele patrí zvýšenie personálnych kapacít v oblasti výskumu a vývoja a zvýšenie objemu finančných prostriedkov podnikateľskej sféry do výskumu a vývoja. Aktuálne výzvy je možné sledovať napríklad cez **Informačný systém o vede a výskume**⁴⁰. Ďalšie informácie je možné nájsť na **Centrálnom informačnom portáli pre výskum, vývoj a inovácie**⁴¹.

- **Horizont 2020**⁴²

Ide o najväčší výskumný a inovačný program EÚ. Osobitná pozornosť sa venuje malým a stredným podnikom. Môžu spolupracovať na projektoch ako súčasť konzorcia a môžu získavať podporu prostredníctvom vyčleneného nástroja určeného špeciálne pre mimoriadne inovačné menšie spoločnosti. Suma vyčlenená na nástroj pre MSP sú 3 miliardy eur v aktuálnom programovom období v rámci celej EÚ. V rámci tohto rozpočtu sa poskytuje podpora MSP alebo konzorciá MSP, aby dokázali posúdiť trhovú realizovateľnosť svojich nápadov v etape spájajúcej sa s vysokým rizikom a aby mohli ďalej rozvíjať tieto nápady. Ďalších 2,8 miliardy eur bolo vyčlenených pre inovačné spoločnosti vrátane MSP na pôžičky, záruky a investície ako hnacia sila na prilákanie súkromných financií a rizikového kapitálu do oblasti výskumu a inovácií.

Na Slovensku je zriadená Kancelária Národných kontaktných bodov⁴³ pre Horizont 2020 v rámci CVTI. V rámci služieb kontaktných bodov je možné zúčastniť sa informačných dní, seminárov, workshopov, dopytovo orientovaných podujatí, ale aj získať pomoc formou konzultácie, mentoringu či pre-skríningu. MSP, ktoré majú záujem uchádzať sa o grant, potrebujú mať unikátny inovatívny nápad. Ďalej si musia vyhľadať výzvu na podávanie žiadostí a vytvoriť medzinárodné konzorcium, s ktorým sa budú uchádzať o finančné podporenie jeho realizácie.

³⁹ OP VAI. 2019. Indikatívny harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku na kalendárny rok 2020. Dostupné na internete: https://www.opvai.sk/media/101223/harmonogram-vyziev-op-vai-na-rok-2020_v2_mhsr.pdf (2019-12-03)

⁴⁰ CVTI SR. SK CRIS: Informačný systém o vede a výskume. Dostupné na internete: <https://www.skcris.sk/portal/web/guest/home-project-calls> (2019-12-03)

⁴¹ CVTI SR. Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie. Dostupné na internete: <https://www.vedatechnika.sk> (2019-12-03)

⁴² EURÓPSKA KOMISIA. 2014. HORIZON 2020: Stručný opis programu. ISBN 978-92-79-38930-6. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/H2020_SK_KI0213413SKN.pdf

⁴³ MŠVVaŠ SR. Národné kontaktné body. Dostupné na internete: <http://eraportal.sk/narodne-kontaktne-body/> (2019-12-03)

- **Podpora inovácií MSP v rámci Interreg Europe⁴⁴**

V rámci programu Interreg Europe v oblasti zvyšovania konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov sú podporované projekty verejného sektora a univerzít, ktoré majú napomôcť inováciám.

Ide najmä o financovanie projektov s cieľom zlepšovania politík, výmeny skúseností medzi verejnými inštitúciami, univerzitami a podobne. Interreg Europe môže pomôcť verejným orgánom (či už miestnym, regionálnym alebo národným), riadiacim a sprostredkovateľským orgánom, agentúram, výskumným ústavom a niektorým ďalším organizáciám. Okrem konkurencieschopnosti MSP podporuje výskum a inovácie, nízko-uhlíkové hospodárstvo a životné prostredie spolu s efektívnym využívaním zdrojov. V rámci poslednej výzvy boli napríklad podporené projekty na posilnenie kapacít MSP na zapojenie sa do priemyslu 4.0, Zdokonaľovanie nástrojov na zvýšenie energetickej účinnosti v priemyselných MSP, Zlepšenie inovačných aktivít MSP, Rýchlejšie smerovanie k nízkoúhlíkovej budúcnosti vďaka MSP a iné.

- **Projekty Interreg stredná Európa**

Projekt **I-CON**⁴⁵ spája malé a stredné podniky v oblasti potravín s cieľom zlepšiť ich uplatnenie v obchodnom reťazci. Snaží sa o prenos inovácií a kompetencií v oblasti dizajnu, mechatroniky, označovania potravín a pod. s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť MSP a vytvoriť udržateľný sociálno-ekonomický multiplikačný efekt. V rámci tejto iniciatívy bolo analyzovaných viac ako 200 MSP v potravinárskom sektore, zistilo sa viac ako 30 osvedčených postupov a riešení a zhromaždilo sa viac ako 20 možností financovania inovácií v potravinárskom sektore vďaka účinnej medzinárodnej spolupráci. V rámci I-CON bolo vydaných viacero publikácií o zdieľaní poznatkov v rámci potravinárskeho sektora. Je tu taktiež možnosť zúčastniť sa medzinárodného tréningu. Za Slovensko je do projektu zapojená Slovenská obchodná a priemyselná komora.

Projekt **THINGS+**⁴⁶ sa snaží pomáhať výrobné orientovaným podnikom inovovať prostredníctvom zavádzania nových služieb, resp. ich vylepšovaním v prospech klienta. Pre malé a stredné podniky to je príležitosť zvýšiť pridanú hodnotu svojej produkcie a uspieť v konkurenčnom prostredí. Projekt je zameraný na transformáciu tradičných spoločností na regionálne inovačné motory bez finančne náročných investícií. Kľúčovým je nový prístup na zlepšenie zručností podnikateľov, ktorý im pomôže zaviesť inováciu služieb do výrobných spoločností a zvýšiť úspešnosť na meniacich sa trhoch. Slovenskí malí a strední podnikatelia môžu nájsť podklady k uvedeným témam aj v slovenskom jazyku.

- **Podpora inovácií Európskou radou pre inovácie⁴⁷**

Programy Európskej rady pre inovácie podporujú špičkových inovátorov, podnikateľov, malé podniky a vedcov. Spájajú časti programu Horizont 2020, ktoré poskytujú možnosti financovania, poradenstva a vytvárania sietí tým, ktorí sú na špičkovej úrovni inovácií. Pre záujemcov je pripravený internetový pomocník, ktorý im pomôže nájsť pre nich vhodný

⁴⁴ INTERREG EUROPE: <https://www.interregeurope.eu/> (2019-12-03)

⁴⁵ INTERREG CENTRAL EUROPE. I-CON. Dostupné na internete: <http://interreg-central.eu/Content.Node/I-CON.html> (2019-12-03)

⁴⁶ INTERREG CENTRAL EUROPE. THINGS+. Dostupné na internete: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/THINGS-.html> (2019-12-03)

⁴⁷ EUROPEAN COMMISSION. Enhanced European Innovation Council. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/research/eic/index.cfm> (2019-12-03)

program⁴⁸. Napríklad ak uchádzač postupne zadá, že je malý a stredný podnik v rozvinutej fáze podnikania a má produkt, ktorý chce otestovať alebo uviesť na trh, tak mu pomocník odporučí uchádzať sa o podporu v rámci programu Accelerator (SME Instrument fáza 2).

Pilotný program Pathfinder je zložený z programov FET-Open a FET-Proactive a ponúka granty až do výšky 4 miliónov eur na podporu spolupráce, interdisciplinárneho výskumu a inovácií v oblasti vedy inšpiratívnych a radikálne nových technológií. Granty sú určené pre konzorciá najmenej troch subjektov z troch rôznych členských štátov a pridružených krajín. V schéme sú „cieľové výzvy“ založené na oblastiach alebo výzvach uvedených v pracovnom programe spolu s otvorenou výzvou na predloženie návrhov. Podporované sú oblasti ako umelá inteligencia, implantovateľné autonómne zariadenia a materiály a prelomová výroba energie s nulovými emisiami pre úplnú dekarbonizáciu. Pilot projektu Pathfinder má na roky 2019 až 2020 celkový rozpočet približne 660 miliónov eur.

Pilotný program Accelerator vychádza z fázy II SME Instrument a poskytuje podporu formou grantov a vo forme zmiešaného financovania (grant a kapitál). Schéma podporuje vysokorizikové malé a stredné inovačné podniky s vysokým potenciálom, ktoré sú ochotné vyvíjať a komercializovať nové výrobky, služby a obchodné modely, ktoré by mohli stimulovať hospodársky rast a formovať nové trhy alebo existujúce trhy v Európe a na celom svete. Žiadatelia o financovanie musia mať sídlo v členskom štáte EÚ alebo v pridruženej krajine programu Horizont 2020. Pilotný program Accelerator má na roky 2019 až 2020 celkový rozpočet viac ako 1,3 miliardy eur.

Schéma Fast track to innovation (FTI) je určená pre vyspelejšie prelomové technológie, koncepcie a obchodné modely, ktoré sú blízko trhu. Návrhy musia pochádzať od konzorcií 3 až 5 právnických osôb, ktoré chcú pomôcť so zavádzaním nových technológií na trh. Je možnosť získať granty až do výšky troch miliónov eur. Podnikateľské subjekty môžu získať spolufinancovanie až do výšky 70 percent. Celkový rozpočet na roky 2018 - 2020 je približne 300 miliónov eur.

Horizon Prizes je program, ktorý umožňuje uchádzať sa o finančné ocenenie subjektom, ktoré navrhnu najefektívnejšie riešenie definovaného problému. Cieľom je podporovať takto prelomové inovácie naprieč odvetvami, hľadať moderné riešenia a docieľiť tak zlepšenie pre občanov a spoločnosť. Jednotlivé ceny dosahujú 5 alebo 10 miliónov eur. Celkový rozpočet na Horizon Prizes do roku 2020 je 40 miliónov eur. Aktuálne sú otvorené tieto výzvy: Cenovo dostupná špičková technológia pre humanitárnu pomoc (Cena 5 miliónov eur, uzávierka 1. štvrťrok 2020), Palivo zo slnka: umelá fotosyntéza (Cena 5 miliónov eur, uzávierka 1. štvrťrok 2021), Inovatívne batérie pre elektrické vozidlá (Cena 10 miliónov eur, uzávierka 4. štvrťrok 2020), Včasné varovanie pred epidémiami (Cena 5 miliónov eur, uzávierka 3. štvrťrok 2020), Lacné lety do vesmíru (Cena 10 miliónov eur, uzávierka 2. štvrťrok 2021).

Eurostars⁴⁹ je spoločný program EUREKA a Európskej komisie, spolufinancovaný zo štátnych rozpočtov 36 krajín Eurostars a Európskej únie prostredníctvom programu Horizont 2020. V období rokov 2014 až 2020 má celkový verejný rozpočet 1,14 miliardy eur. Eurostars podporuje medzinárodné inovačné projekty malých a stredných podnikov, ktoré vykonávajú výskum a vývoj. Eurostars podporuje vývoj rýchlo predajných inovatívnych produktov, procesov a služieb, ktoré pomáhajú zlepšovať každodenný život ľudí. Bol navrhnutý tak, aby vyhovoval osobitným potrebám MSP.

⁴⁸ EUROPEAN COMMISSION. Find the right funding instrument. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/research/participants/portal/data/eic/screen/home> (2019-12-03)

⁴⁹ EUREKA EUROSTARS. Eurostars funding details in your country. Dostupné na internete: <https://www.eurostars-eureka.eu/> (2019-12-03)

V rámci Slovenskej republiky zastrešuje program Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Slovenské MSP sa môžu uchádzať o granty do výšky 450-tisíc eur. Financovanie je na úrovni 50 percent oprávnených nákladov, pričom mikropodniky a podniky spolupracujúce navzájom a s univerzitami môžu získať ďalšie zvýhodnenie. Príklady podporených projektov sú: Vývoj polyuretánových gélov pre elektronické použitie, Spol'ahlivá predpoveď stavu vozovky, Vývoj káblových spojov s prispôsobiteľnou silou, Vývoj monitorovacieho systému na kontrolu kvasenia vína v reálnom čase pomocou biosenzora, Optimalizácia výroby pneumatík pomocou matematického modelovania a iné.

- **InnovFin**⁵⁰

„InnovFin – financie EÚ pre inovátorov“ je spoločná iniciatíva, ktorú začala skupina Európskej investičnej banky (EIB a EIF) v spolupráci s Európskou komisiou v rámci programu Horizont 2020. Cieľom je uľahčiť a urýchliť prístup k financovaniu pre inovatívne podniky a ďalšie inovačné subjekty v Európe. Nástroje financovania pokrývajú širokú škálu pôžičiek, záruk a navýšenia vlastného imania, ktoré je možné prispôsobiť potrebám inovátorov. Financovanie sa poskytuje priamo alebo prostredníctvom finančného sprostredkovateľa, najčastejšie prostredníctvom banky alebo fondu.

Na Slovensku možno získať zvýhodnený úver so zárukou v rámci InnovFin cez banku ČSOB⁵¹ alebo cez Tatrabanku⁵². Výhodou je nižšia úroková sadzba vďaka záruke Európskeho investičného fondu. O takýto úver môžu požiadať firmy s počtom zamestnancov do 500 ľudí, maximálny úver je 7,5 miliónov eur, splatnosť úveru je maximálne 10 rokov. Oprávnené sú podniky, ktoré investujú do výroby alebo vývoja inovatívnych produktov, procesov alebo služieb, rýchlo rastúce podniky a podniky, ktoré majú významný inovačný potenciál.

- **Projekt podpory čistej výroby financovaný EÚ**⁵³

Strategickým cieľom projektu KET4CP financovaného EÚ je pomoc malým a stredným podnikom pri riešení výziev v oblasti čistej výroby. Takto im chce pomôcť, aby ich biznis zostal aj naďalej udržateľný, inovatívny a konkurencieschopný. Podporením využívania pokročilých výrobných technológií a súvisiacich kľúčových podporných technológií (KET) sa predpokladá, že ich výrobné procesy sa vylepšia smerom k energeticky a materiálovo efektívnejšiemu stavu.

Nástrojmi sú webová platforma pre MSP, sprievodca prepájaním MSP, poskytovanie mikrograntov prostredníctvom spoločných návrhov projektov MSP a technologických centier KET. Maximálna výška pomoci pre každý z podnikov je 50 tisíc eur (poskytovaná ako paušálna suma), očakávané trvanie mikrograntu je do 6 mesiacov, celkové vyčlenené finančné prostriedky EÚ sú vo výške 2 miliónov eur. O mikrogranty je možné žiadať do 29. apríla 2020.

⁵⁰ EUROPEAN INVESTMENT BANK. InnovFin – EU Finance for innovators. Dostupné na internete: <https://www.eib.org/en/products/blending/innovfin/index.htm> (2019-12-03)

⁵¹ ČSOB. O programe InnovFin. Dostupné na internete: <https://www.csob.sk/podnikatelia-firmy/uvery-eu#Program-InnovFin> (2019-12-03)

⁵² TATRA BANKA. Podnikateľský úver so zárukou InnovFin. Dostupné na internete: <https://www.tatrabanka.sk/sk/business/uvery-financovanie/uvery-so-zarukou-eif/uver-nad-25-000-eur/> (2019-12-03)

⁵³ KET4CP. About KET4CleanProduction. Dostupné na internete: <https://www.ket4sme.eu/about-ket4cp> (2019-12-03)

1.4 Podpora internacionalizácie

- **Podpora internacionalizácie v rámci Rastového programu pre MSP realizovaného SBA⁵⁴**

Rastový program pomáha MSP nielen v oblasti rozširovania aktivít na vnútornom trhu SR, ale aj v rámci internacionalizácie pri uvedení existujúcich alebo nových produktov a služieb na zahraničných trhoch, zvýšenie využitia exportného potenciálu, posilnenie internacionalizácie slovenských MSP a zlepšenie celkovej obchodnej bilancie SR. V rámci tohto mechanizmu je možné získať služby poradenstva, zúčastniť sa na rôznych skupinových aktivitách, či medzinárodných podujatiach. Pri medzinárodných podujatiach je možné uchádzať sa o preplatenie leteniek, ubytovania a vstupeniek.

- **Národný projekt Podpora Internacionalizácie realizovaný SARIO⁵⁵ a SBA⁵⁶**

O podporu sa môžu uchádzať malé a stredné podniky s výnimkou podnikov z Bratislavského samosprávneho kraja. Trvanie realizácie projektu je od januára 2017 do októbra 2023. Hlavné aktivity realizované SARIO: Účasť slovenských podnikov na prezentačných podujatiach, Vytváranie špecifik a činností na podporu internacionalizácie MSP v SR. Hlavné aktivity realizované SBA: Individuálna podpora pri internacionalizácii MSP, podpora prostredníctvom Trade Pointov a zapájanie MSP do komunitárnych programov EÚ, Využívanie nástrojov elektronického podnikania MSP, aktivita zahŕňa rôzne druhy poradenstva vo vzťahu k podpore elektronického podnikania.

- **Podpora internacionalizácie Exportno-importnou bankou⁵⁷**

Podporu v orientácii na zahraničné trhy môžu získať slovenské malé a stredné podniky aj od Exportno-importnej banky. Je finančný nástroj štátu na podporu exportu, pričom MF SR plní funkciu dohliadajúceho subjektu. Viac ako 80 percen klientov Eximbanky tvoria dlhodobu práve malé a stredné podniky. Poskytované sú im služby formou poradenstva alebo špecifickými riešeniami (napríklad úvery, poistenie, záruky). V roku 2018 podpísala Eximbanka s Európskou investičnou bankou úverovú zmluvu v objeme 50 miliónov eur na podporu segmentu MSP, ktorá by mala ešte viac rozšíriť pomoc tomuto segmentu.

Z oblasti poisťných produktov je špeciálne pre MSP určené **poistenie eMSP**. Produkt je využívaný najmä „mikro“ spoločnosťami, ktoré zamestnávajú do 10 zamestnancov a dosahujú ročný obrat do 2 miliónov eur. Ide o online poistenie krátkodobých pohľadávok, z ktorého je možné v rámci internacionalizácie krytie rizík z nezaplatenia vývozných pohľadávok. Z oblasti komerčných rizík je krytá platobná neschopnosť a platobná nevôľa. Navyše je možné dohodnúť aj pripoistenie proti politickým rizikám. Výhodou je, že je možné sa poistiť aj voči nižším škodám už od 500 eur.

MSP môžu využiť aj širokú škálu ďalších **poisťných produktov Eximbanky**. Patrí sem poistene krátkodobého dodávateľského úveru, poistenie krátkodobých vývozných dodávateľských úverov proti komerčným a politickým rizikám, poistenie vývozných

⁵⁴ NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Rozšírite svoje podnikanie – doma alebo v zahraničí. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-v-regionoch/ponuka-sluzieb/rastovy-program/> (2019-12-03)

⁵⁵ SARIO: <https://www.sario.sk/sk/np> (2019-12-03)

⁵⁶ SLOVAK BUSINESS AGENCY. Národný projekt Podpora internacionalizácie MSP. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/narodny-projekt-podpora-internacionalizacie-msp#.Xc7hoVdKjIU> (2019-12-03)

⁵⁷ EXIMBANKA SR: <https://www.npc.sk/sk/projekty/narodne-projekty/podpora-internacionalizacie-msp/o-projekte/> (2019-12-03)

dodávateľských úverov, poistenie vývozných odberateľských úverov proti komerčným a politickým rizikám, poistenie výrobného rizika, poistenie investícií slovenských právnických osôb v zahraničí, poistenie úveru súvisiaceho s investíciou slovenských právnických osôb v zahraničí, poistenie akreditívu a poistenie záruk.

Z oblasti úverových produktov je pre MSP špeciálne určený **Úver z úverovej linky EIB**. Oproti bežnému úveru je možné získať zvýhodnenú úrokovú sadzbu o 0,25% p.a. Úver je úročený variabilnou úrokovou sadzbou odvodenou od referenčnej úrokovej sadzby EURIBOR. Pre MSP je maximálna výška projektových nákladov 25 miliónov eur a úver EIB je možné poskytnúť až do výšky 100 percent príslušného financovania, maximálne však do výšky 12,5 milióna eur. Maximálna akceptovaná doba implementácie projektu predstavuje 3 roky. Minimálna splatnosť úveru je 180 dní, maximálna splatnosť je 7 rokov.

Medzi **d ďalšie úverové produkty**, o ktoré sa môžu uchádzať MSP, ale aj iné podniky patrí úver na nákup a modernizáciu technológie a súvisiacej infraštruktúry, úver na financovanie investície v zahraničí, úver na podporu vývozu so splatnosťou do dvoch rokov, úver na pohľadávky z vývozu, refinančný úver na podporu vývozu a zmenkový úver na pohľadávky z vývozu - krátkodobý, strednodobý a dlhodobý a vývozný odberateľský úver.

Na podporu internacionalizácie sú určené aj **záruky poskytované Eximbankou**. Pri platobných zárukách ručí Eximbanka za záväzok príkazcu platiť. Medzi poskytované druhy platobných záruk patrí záruka za úhrady za dodávky tovaru pre vývozcu na splnenie vývozného kontraktu a záruka za úver určený na financovanie vývozu alebo financovanie technológie poskytnutý bankou, leasingovou spoločnosťou alebo dodávateľom technológie. Pri neplatobných zárukách ide o ručenie za záväzok splniť dohodnutú kvalitu a množstvo v rámci medzinárodného kontraktu. Poskytovaná je záruka za ponuku, ktorú vyžaduje vypisovateľ medzinárodnej verejnej súťaže, záruka za dobré prevedenie (dodržanie dohodnutých kvalitatívnych a kvantitatívnych podmienok), záruka za vrátenie platby vopred, záruka za zádržné, záruka za záručnú dobu (zabezpečenie odstránenia prípadných chýb a nedostatkov vývozcom).

Osobitnou oblasťou je bezplatné **poradenstvo Eximbanky v oblasti exportu**. Určené je ako pre podniky, ktoré už exportujú, tak aj pre podniky, ktoré o tom len uvažujú. Je možné získať podrobnejšie informácie o možnostiach štátnej podpory exportu. Získať konzultáciu je možné od Eximbanku v tejto veci ako osobne, tak aj mailom či telefonicky. Za týmto účelom má zriadený útvar klientskeho poradenstva. Ak hľadá podnikateľ skôr zosumarizované informácie, tak na webe Eximbanky sa nachádza publikácia Manuál slovenského exportéra⁵⁸. Obsahuje informácie, skúsenosti a rady z praxe zahraničného obchodu. Ďalšou možnosťou získania užitočných informácií sú Exportné kluby. V rámci nich sa dá neformálne stretnúť iných exportérov, odborníkov na medzinárodný obchod a podobne. Účasť na nich je bezplatná a pozostáva z poldenného programu, v ktorom je priestor ako na odbornú diskusiu, tak aj na networking.

- **Informačná podpora cez portál Export.Slovensko.sk**⁵⁹

Podnikatelia, ktorí exportujú alebo majú záujem exportovať nájdu komplexné informácie o možnostiach získania štátnej podpory na internete na portáli Export.Slovensko.sk. Jeho cieľom je uľahčiť potenciálnym a existujúcim exportérom orientáciu v možnostiach podpory exportu zo strany štátnych inštitúcií, priniesť prierezové informácie teritoriálneho

⁵⁸ EXIMBANKA SR. Manuál slovenského exportéra. Dostupné na internete: https://www.eximbanka.sk/slovenska-verzia/podpora-exportu/manual-slovenskeho-exportera.html?page_id=83177 (2019-12-03)

⁵⁹ SARIO. Export.Slovensko.sk. Dostupné na internete: <https://export.slovensko.sk/> (2019-12-03)

a sektorového charakteru, byť kontaktným miestom pre vyhľadávanie exportných informácií zo strany slovenských subjektov. Portál je prehľadne zoradený do jednotlivých oblastí, ktoré sa venujú začiatkom s exportom, financovaním exportu, službám určeným pre exportérov, vzdelávaniu pre exportérov, podnikateľským misiám a veľtrhom a výstavám. Koordináciou projektu bola ministrom hospodárstva poverená agentúra SARIO, na jeho tvorbe participuje ďalších 10 štátnych inštitúcií a agentúr.

- **Podpora internacionalizácie v rámci programu COSME⁶⁰**

Program COSME poskytuje podporu MSP jednak v rámci zapájania sa do spoločného trhu Európskej únie jednak v rámci prenikania na trhy mimo EÚ.

Enterprise Europe Network⁶¹ je medzinárodná sieť na podporu podnikania financovaná v rámci programu COSME, ktorá pomáha MSP nájsť obchodných a technologických partnerov a poskytovať poradenstvo potrebné na úspešné podnikanie v rámci spoločného trhu EÚ. V rámci siete EEN je možné získať od expertov rady v oblasti uplatňovania nariadení EÚ a dodržiavania noriem. Poskytujú sa služby v oblasti prieskumu trhu, mapovania existujúcich verejných obstarávaní, identifikácie možností financovania vhodného pre konkrétny podnik a ochrany práv duševného vlastníctva a patentov. Pomoc je zameraná tiež na zorientovanie sa vo svete technológií vhodných pre podnikanie a financovania inovácií.

Osobitnou oblasťou je pomoc pri vyhľadávaní biznis partnerov zo zahraničia. Pomocou jednoduchého webového nástroja⁶² je možné získať prístup do najväčšej online databázy obchodných príležitostí v Európe. Vyhľadávať je možné obchodných, ale aj akademických partnerov na výrobu, distribúciu, spoločný vývoj a dodávky vašich výrobkov, nápadov a služieb. Kontaktné body na Slovensku sú BIC Bratislava, Slovak Business Agency, Slovenská obchodná a priemyselná komora a Regionálne a poradenské centrum Prešov.

Portál Vaša Európa⁶³ je ďalším z projektov financovaných v rámci COSME za účelom zjednodušenia pôsobenia MSP na európskom trhu. Obsahuje praktické informácie napríklad z oblasti predaja tovaru v rámci Európskej únie, o poskytovaní služieb v zahraničí, o elektronickom obchode, o predaji na diaľku a mimo prevádzkových priestorov, o kontrole služieb cezhraničného dodávania balíkov v rámci EÚ a podobne. Ďalej je možné nájsť na portáli informácie o požiadavkách na výrobky, konkrétne o európskych normách, o súlade výrobkov s právnymi predpismi, o posudzovaní zhody, o požiadavkách na ekodizajn, o označení CE, o energetických štítkoch atď. Z oblasti vzťahu so zákazníkmi tu podnikatelia nájdu informácie o spotrebiteľských zmluvách, o zárukách, o riešení sporov so zákazníkmi, o ochrane osobných údajov a podobne.

Program COSME tiež spolufinancuje **Centrum pre priemyselnú spoluprácu medzi EÚ a Japonskom⁶⁴** a podporuje tak prenikanie MSP na Japonský trh. Ide o spoločnú snahu Európskej komisie a japonskej vlády. Je to nezisková organizácia založená ako pridružená spoločnosť Centra pre medzinárodnú hospodársku spoluprácu (CIE). Zameriava sa na podporu všetkých foriem priemyselnej, obchodnej a investičnej spolupráce medzi EÚ a Japonskom

⁶⁰ EUROPEAN COMMISSION. COSME: Europe's programme for small and medium-sized enterprises. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en (2019-12-03)

⁶¹ ENTERPRISE EUROPE NETWORK: <https://een.ec.europa.eu/> (2019-12-03)

⁶² ENTERPRISE EUROPE NETWORK. Partnership opportunities. Dostupné na internete: <https://een.ec.europa.eu/partners> (2019-12-03)

⁶³ EURÓPSKA ÚNIA. Praktická príručka o podnikaní v Európe. Dostupné na internete: https://europa.eu/youreurope/business/index_sk.htm (2019-12-03)

⁶⁴ EU-JAPAN CENTRE FOR INDUSTRIAL COOPERATION: <https://www.eu-japan.eu/> (2019-12-03)

a na zlepšenie konkurencieschopnosti a spolupráce európskych a japonských spoločností uľahčením výmeny skúseností a know-how medzi podnikmi v EÚ a Japonsku.

COSME tiež financuje **poradenstvo MSP v otázkach práv duševného vlastníctva pre ASEAN, Čínu a MERCOSUR**. Pomáha tak podnikom riešiť nedostatok informácií pri snahe preniknúť na tieto trhy a čeliť lokálnym požiadavkám na normy či pravidlá verejného obstarávania.

- **Podpora cezhraničnej spolupráce v rámci Interreg V-A**

Malé a stredné podniky, ktoré majú záujem o cezhraničnú spoluprácu so subjektami so susedných krajín môžu sledovať výzvy v rámci Programov Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika, Slovenská republika – Rakúsko, Slovenská republika – Maďarsko, Poľsko – Slovenská republika a tiež Operačný program ENI Cezhraničná spolupráca Maďarsko – Slovensko – Rumunsko – Ukrajina. Cieľom týchto programov je prehĺbenie cezhraničnej spolupráce, hospodárske posilnenie, pracovnú mobilitu, dopravnú sieť a zrýchlenie cestovania, podpora spoločných investícií a podobne. Zastrešujúcim orgánom verejnej správy je Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR⁶⁵.

Tabuľka 1: **Sumárny prehľad programov a nástrojov podpory MSP na Slovensku.**

Podpora začatia podnikania	Podpora rozvoja podnikania	Podpora inovačných aktivít	Podpora internacionalizácie
Programu na podporu start-upov	Rastový program	Horizont 2020	Portál Export.Slovensko.sk
Stážový program pre MSP	Mikropôžičkový program	Interreg Europe a Central Europe	Časť aktivít Rastového programu
Inkubátor pre MSP	Slovenský rozvojový fond	Európska rada pre inovácie	NP Podpora Internacionalizácie
Akceleračný program	Eterus Capital	Eurostars	Enterprise Europe Network
Creative point	COSME	InnovFin	Portál Vaša Európa
Erasmus pre mladých podnikateľov	Investičná pomoc na rozvoj regiónov	Fond inovácií a technológií	EU - Japan Centre
Startup Europe Regions Network	Úvery a záruky SZRB	Podpora čistej výroby	Info ASEAN, Čína a MERCOSUR
CROWD-FUND-PORT	Slovak Investment Holding	Inovačné vouchery	Interreg V-A
Národný holdingový fond	Podpora rodinného podnikania	Kreatívne vouchery	Produkty EXIMBANKY

Zdroj: Vlastné spracovanie

⁶⁵ MPSVR SR. Cezhraničná spolupráca. Dostupné na internete: <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=372> (2019-12-03)

2. Nástroje podpory MSP v krajinách V4

Obsahom tejto kapitoly je podrobná analýza inštitucionálnych podporných nástrojov a schém pre MSP v krajinách V4 – v Českej republike, v Maďarsku a v Poľsku. Kompetencie verejných inštitúcií sú, rovnako ako v predchádzajúcej kapitole, rozdelené a skúmané v rámci jednotlivých oblastí podpory MSP. Tie predstavujú najmä podporu začatia podnikania, podporu rozširovania podnikania, podporu inovačných aktivít a podporu internacionalizácie. Podkapitoly k jednotlivým analyzovaným krajinám obsahujú stručný úvod s načrtnutím celkového vývoja segmentu MSP za ostatné roky a na záver aj stručné zhodnotenie silných a slabých stránok miestnej inštitucionálnej podpory MSP.

2.1 Česká republika

Napriek tomu, že ani hospodárstvo Českej republiky sa nevyhlo nepriaznivému vplyvu hospodárskej krízy rokov 2009 až 2014, od jej konca do roku 2018 sa tvorba celkovej pridanej hodnoty MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike zvýšila o 33 percent. Silu nárastu potvrdzuje aj fakt, že v prípade mikro a malých podnikov bol tento nárast ešte rapidnejší a dosiahol takmer 40 percent.⁶⁶ Nadšenie plynúce z tohto trendu je však viac ako nevyhnutné vnímať aj vo svetle faktu, že komplementárna zložka hospodárstva, ktorou sú veľké podniky, zaznamenali ešte prudší nárast.⁶⁷ Týmto Česká republika nielen definitívne uzatvorila etapu krízových rokov, ale v oblasti podpory a rozvoja MSP drží krok s priemerom členským krajin Európskej únie. V oblastiach štátnej podpory, celkovej finančnej gramotnosti a inovácií ho dokonca aj predčí.

Napriek týmto úspechom sú stále oblasti, v ktorých Česko za ostatnými krajinami Únie zaostáva, alebo sa len pridrža priemeru. Najhoršie výsledky zo všetkých členských krajín dosahuje v internacionalizácii. Práve tá sa stáva najväčšou príležitosťou pre ďalší rast MSP spoločne s nutnosťou stále intenzívnejšieho prispôsobovania systému vzdelávania trhovým potrebám a nutným poklesom byrokracie spojenej s podnikaním.

Celková podpora MSP od roku 2002 bola zarámčovaná v štyroch kľúčových oblastiach podpory – návratnej finančnej pomoci, dotáciách, finančných príspevkoch a úveroch so zníženou úrokovou sadzbou. Je rozvetvená pod viaceré inštitúcie verejnej správy, ktoré sú dominantne zastrešené jednotlivými sektorovými ministerstvami. Konkrétne ide o nasledujúce inštitúcie:

- ⇒ Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR,
- ⇒ Ministerstvo financií ČR,
- ⇒ Ministerstvo práce a sociálnych vecí ČR,
- ⇒ Ministerstvo spravodlivosti ČR,
- ⇒ Ministerstvo školstva, mládeže a výskumu ČR,
- ⇒ Ministerstvo regionálneho rozvoja ČR,
- ⇒ Ministerstvo pôdohospodárstva ČR,

⁶⁶ EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Czechia. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

⁶⁷ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 48. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europy.pdf (2020-01-31)

⇒ Ministerstvo životného prostredia ČR.

Spomedzi nich kľúčovým rezortom je najmä Ministerstvo priemyslu a obchodu, ktoré zriaďuje ďalšie špecializované podporné entity ako Agentúra pre podporu podnikania a investícií CzechInvest a agentúru CzechTrade. Ekosystém verejnej podpory dopĺňa ešte Českomoravská záručná a rozvojová banka (ČMZRB).

Rozloženie agendy podpory MSP naprieč toľkými rezortmi na jednej strane prináša bohatú ponuku podporných nástrojov a programov, na druhej strane však so sebou nesie silnú fragmentáciu tejto agendy. Dôsledkom je však výrazné oslabenie efektivity poskytovanej podpory, prevažne z dôvodu nedostatočnej miery koordinácie medzi jednotlivými inštitúciami⁶⁸. Práve tento nedostatok vedie k stále silnejšiemu postaveniu regionálnych autorít, a to nie len pri podpore rozvoja MSP, ale pri celkovej kultivácii podnikateľského prostredia.

Celkový strategický rámec podpory MSP tvorí dokument Konceptia podpory MSP 2014- 2020 obsahujúci tézy pre rozvoj konkurencieschopnosti MSP prostredníctvom vytvárania a šírenia inovácií, rozvoja podnikateľského prostredia, znižovania administratívnej záťaže a zvyšovania kvality poradenských služieb pre MSP. Dlhodobým nedostatkom podpory podnikania v Českej republike je nejasnosť a absencia jednoznačných a merateľných cieľov. Napriek tomu, že tento dokument sa snaží cieľiť na skutočné problémy rozvoja MSP, stále ostávajú oblasti reálneho podnikateľského života, ktoré nepokrýva dostatočne.⁶⁹

Pasívnou v oblasti podpory českých MSP neostáva ani **Európska komisia**, ktorá sprostredkováva Českej republike takmer 24 miliárd eur prostredníctvom Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF). Viac ako 2,5 miliardy eur je z tohto objemu alokovaných v rámci tematického cieľa Konkurencieschopnosť MSP rozdelená do niekoľkých investičných priorít⁷⁰:

- ⇒ podpora podnikateľského prostredia priaznivého pre inovácie zvýšením konkurencieschopnosti a inovácií MSP,
- ⇒ rozvoj základnej infraštruktúry v kľúčových dopravných sieťach a trvalo udržateľnej mestskej doprave,
- ⇒ podpora rastu orientovaného na ľudský kapitál a zlepšenie účasti na trhu práce prostredníctvom posilnenia všetkých úrovní vzdelávania, zvýšenie prístupu k najzraniteľnejším skupinám v spoločnosti a integrácia sociálne vylúčených skupín, najmä Rómov,
- ⇒ podpora ekologického a zdrojovo efektívneho hospodárstva prostredníctvom podpory energetickej účinnosti a nízkouhlíkového hospodárstva, ochrany životného prostredia a prispôsobenia sa zmene klímy,

⁶⁸ THE WORLD BANK GROUP. 2019. Czech republic: Assessment of the SME policy mix, s. 46. Dostupné na internete: <http://documents.worldbank.org/curated/en/961371576709159872/Czech-Republic-Assessment-of-the-SME-Policy-Mix> (2020-01-31)

⁶⁹ THE WORLD BANK GROUP. 2019. Czech republic: Assessment of the SME policy mix, s. 49. Dostupné na internete: <http://documents.worldbank.org/curated/en/961371576709159872/Czech-Republic-Assessment-of-the-SME-Policy-Mix> (2020-01-31)

⁷⁰ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 52. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europy.pdf (2020-01-31)

⇒ zlepšenie kvality verejnej správy zlepšením efektívnosti a efektívnosti verejných služieb, znížením administratívneho zaťaženia podnikov a vytvorenie prostredia priaznivého pre podnikanie.

- **Podpora začatia podnikania**

Z aktivít **Ministerstva priemyslu a obchodu** sa na podporu začatia podnikania zameriava druhá zo štyroch osí **Operačného programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK)**⁷¹ zameraná prevažne na podporu vzniku nových podnikateľských subjektov inovačného charakteru s vysokým potenciálom rastu.

Podporu rizikového kapitálu v podobe inovatívnych start-upov v počiatočnej fáze ich podnikania realizuje MPO aj v spolupráci s **Európskym investičným fondom (EIF)**⁷².

Vlajkovým programom **Ministerstva poľnohospodárstva Českej republiky (MZe)** je **Program rozvoja vidieka**⁷³. Celkové finančné kapacity programu sú rozdelené medzi samotné MZe s vyčleneným programovým rozpočtom 1,2 miliardy eur (34 miliárd českých korún) a **Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV)** poskytujúci celkový objem 2,3 miliardy eur (62 miliárd českých korún).

Hlavným cieľom programu je obnova, zachovanie a zlepšenie oblastí závislých na poľnohospodárstve pomocou relevantných opatrení, investovanie do inovácií poľnohospodárskych podnikov a následná zvýšená konkurencieschopnosť, vstup mladých podnikateľov do segmentu poľnohospodárstva a krajinná infraštruktúra. Zámerom programu je takmer 60 percent celkového objemu podpory investovať do ochrany životného prostredia, pričom MSP môžu žiadať o podporu v niekoľkých projektových opatreniach – investície do hmotného majetku, rozvoj poľnohospodárskych podnikov a podnikateľskej činnosti a investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšovaní životaschopnosti lesov.

Samostatným moderným fenoménom v oblasti začiatku podnikania sú **startupy**. Napriek veľmi nejednoznačnej definícii takého subjektu môžeme podľa vybraných štúdií za startup považovať „subjekt z akéhokoľvek odvetvia, ktorý vyvíja určitý produkt alebo službu, ktoré sú v danom mieste, prípadne dobe jedinečné, alebo sa pokúša riešiť určitý problém jedinečným a inovatívnym spôsobom, má potenciál rýchleho rastu z hľadiska príjmov a počtu zákazníkov, vyznačuje sa tým, že hlavnú úlohu v podnikaní hrajú sami zakladatelia a pre svoj ďalší rast potrebuje investície“⁷⁴. Najdlhšie sa podpore týchto subjektov na území Českej republiky venuje **agentúra CzechInvest**, v súčasnosti pomocou viacerých projektov.

⁷¹ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 23. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁷² MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 27. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁷³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. 2015. Program rozvoje venkova 2014-2020. Dostupné na internete: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/> (2020-01-31)

⁷⁴ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 74. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

Program **KA CzechStarter**⁷⁵ ponúka inovatívnym MSP zvýhodnené služby mentoringu a poradenstva. Poradcami sú spravidla skúsení podnikatelia a mentori, pričom okrem nich agentúra spolupracuje aj so 4 poradenskými spoločnosťami z oblasti management, financie, marketing a PR, organizácia a výroba, právo a ochrana duševného vlastníctva.

Program **KA CzechDemo**⁷⁶ podporuje MSP v účasti na medzinárodných akciách a konferenciách. Získavajú tak príležitosť prezentovať svoje produkty a služby na verejných fórach a tým zvýšiť svoju medzinárodnú konkurencieschopnosť, prípadne získať prostriedky zahraničných investorov.

V rámci aktivít programu **KA CzechAccelerator**⁷⁷ je inovatívnym MSP umožnený urýchlený rozvoj prostredníctvom trojmesačného pobytu v niektorej z lokalít ako Silicon Valley, Londýn alebo Singapur. Okrem podpory komercializácie produktov, transferu výsledkov vývoja a inovačných aktivít do praxe získavajú inovatívne MSP aj skúsenosť s podnikaním v zahraničí.

- **Podpora rozvoja podnikania**

Patria sem najmä programy realizované **Ministerstva priemyslu a obchodu (MPO)** v spolupráci s **Českomoravskou záručnou a rozvojovou bankou (ČMZRB)**, ktoré uľahčujú MSP prístup k bankovým úverom pre začiatok alebo rozvoj ich podnikania. Táto podpora bola realizovaná prevažne prostredníctvom individuálnej/portfóliovej záruky a úhrada úrokov komerčných úverov pre sociálnych podnikateľov prostredníctvom niekoľkých programov.

ZÁRUKA 2015 až 2023⁷⁸ poskytuje podnikateľom individuálne a portfóliové záruky až do 80 percent istiny poskytnutého úveru. Výška tohto úveru môže byť až 30 miliónov českých korún. Sociálnym podnikom sú poskytované i finančné príspevky až do výšky 10 percent zaručovaného úveru, nie však viac ako 500-tisíc českých korún. Záruky sú vystavované ČMZRB na úvery poskytované bankami najmä na zriadenie a rekonštrukciu dlhodobého hmotného a nehmotného majetku a financovaní zásob.

V rámci programu **VADIUM 2018 až 2023**⁷⁹ sú podnikateľom poskytnuté záruky, ktoré slúžia ako istota v prípade výberového/zadávacieho procesu vyhláseného subjektom so sídlom na území ČR, ktorého predmetom je dodávka tovaru, služieb alebo stavebných prác. Záruka je vystavená i pod podmienkou, že projekt je realizovaný na území ČR a zadávateľ predloží doklad o vyhlásení súťaže o najvýhodnejšiu ponuku (podľa občianskeho zákonníka) alebo

⁷⁵ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 76. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁷⁶ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 77. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁷⁷ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 77. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁷⁸ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 49. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

⁷⁹ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 49. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

verejného obstarávania podľa zákona č. 134/2016 Zb., o zadávaní verejných zákaziek, a štandardnú žiadosť o záruku. Záruky sú poskytované až do 80 percent výdavkov, minimálna výška záruky 50-tisíc českých korún, maximálna výška 5 miliónov českých korún. Záruky sú opätovne vystavované ČMZRB.

INOSTART⁸⁰ je program s cieľom umožniť získať úver na realizáciu Inovatívnych projektov začínajúcich podnikateľov a podporiť udržateľnosť podporených Inovatívnych projektov čiastočnou úhradou nákladov na poradenstvo zaistované Českou sporiteľňou. Ide o poskytovanie záruk iba k úverom Českej sporiteľne a výška úveru môže byť minimálne 0,5 milióna českých korún a maximálne 15 miliónov českých korún. Výška záruky je poskytovaná až do 60 percent istiny zaručovaného úveru. Doba ručenia je maximálne 5 rokov od dátumu prvej splátky istiny úveru s odkladom splátok úveru maximálne o 3 roky. Prijemcovia podpory hradia z vlastných prostriedkov iba časť ceny záruky, a to 0,1 percenta p. a. z výšky záruky. Súčasne s poskytnutím záruky je prijemcovi podpory poskytnutý finančný príspevok k úhrade zostávajúcej časti ceny záruky, a to 1 percento p. a. z výšky záruky. Podpora je určená začínajúcim podnikateľom, ktorí nepodnikajú dlhšie ako 3 roky a pôsobia v oblastiach ako je napríklad spracovateľský priemysel, energetika, stavebníctvo, maloobchod a veľkoobchod, informačné a komunikačné činnosti a ďalšie služby.

Program **EXPANZE**⁸¹ podporuje realizáciu zahájenia a/alebo rozšírenia podnikateľských projektov MSP prostredníctvom poskytnutia zvýhodnených úverov vo výške 1 až 45 miliónov českých korún až do výšky 45 percent nákladov projektu a úhrady nákladov úrokov komerčných úverov do výšky 4 miliónov českých korún. Splátky je zároveň možné odložiť až o 3,5 roka. Nadobudnuté prostriedky je možné použiť na nákup nových strojov, k rekonštrukcii stavieb využívaných k podnikateľskej činnosti alebo k zaobstaraniu technologických postupov, licencií a softvéru. Zameranie podpory v rámci tohto programu je cieľené na MSP z oblasti spracovateľského priemyslu, stavebníctva, pohostinstva a ďalších.

Česká republika sa zároveň spoločne s Rakúskom, Slovinskom a Slovenskom stala spoluzakladateľom **Stredoeurópskeho fondu fondov**⁸². Cieľom tejto inštitúcie je – na rozdiel od EIF – podpora MSP v pokročilejšej fáze podnikania prostredníctvom priamych kapitálových investícií alebo spoluinvestície s vybranými spoluinvestormi.

Ministerstvo pre miestni rozvoj (MMR) spustilo v roku 2016 **Národný program podpory cestovného ruchu v regiónoch (NPPCRR)**⁸³. Je realizovaný prostredníctvom dvoch podprogramov – „Rozvoj základnej a doprovodnej infraštruktúry cestovného ruchu“ a „Marketingové aktivity v cestovnom ruchu“ – a jeho primárnym cieľom je zvýšenie potenciálu a konkurencieschopnosti regiónov okrem iného uľahčením pohybu návštevníkov v destináciách cestovného ruchu. Prvý z podprogramov „Rozvoj základnej a doprovodnej infraštruktúry cestovného ruchu“⁸⁴ sa špecializuje na začlenenie rôznych cieľovým

⁸⁰ ČESKÁ SPOŘITELNA. Program INOSTART. Dostupné na internete: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informace-Produkty/Uvery_a_financovani/Komerčni_klientela/Prilohy/let_a4_inostart_4.pdf (2020-01-31)

⁸¹ ČESKOMORAVSKÁ ZÁRUČNÍ A ROZVOJOVÁ BANKA. Bezúročný úvěr na rozvoj Vašeho podnikání. Dostupné na internete: <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/expanze/> (2020-01-31)

⁸² EUROPEAN INVESTMENT FUND. Central Europe Fund of Funds. Dostupné na internete: https://www.eif.org/what_we_do/resources/CEFoF/index.htm (2020-01-31)

⁸³ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 - 2020). Dostupné na internete: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione> (2020-01-31)

⁸⁴ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Rok 2018 - Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu. Dostupné na internete: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione> (2020-01-31)

skupín, a tak aj na zníženie sezónnosti cestovného ruchu napríklad prostredníctvom podpory vybavenosti turistických trás, rozvoja navigačných a informačných systémov, podporu ekologicky šetrnej dopravy návštevníkov v turistických regiónoch a v neposlednom rade aj monitoringom návštevníkov. Žiadateľmi sú MSP podnikajúce v oblasti cestovného ruchu a maximálna možná výška dotácie je 50 percent z celkových nákladov projektu. Druhý z podprogramov „Marketingové aktivity v cestovnom ruchu“ podporuje⁸⁵ aktivity zamerané na podporu a realizáciu marketingových výskumov, podporu produktov, branding destinácií a marketingovú komunikáciu. Podpora je realizovaná v troch dotačných tituloch podľa regionálneho záberu a rozsahu – „Marketingové aktivity na úrovni krajov“, „Marketingové aktivity na oblastnej úrovni“ a „Marketingové aktivity na národnej a nadregionálnej úrovni“ – a aj tu sú oprávnenými žiadateľmi MSP podnikajúce v oblasti cestovného ruchu. Maximálna možná výška dotácie je opäť 50 percent z celkových nákladov projektu.

Možnosti pre rozširovanie podnikania podporuje aj **Ministerstvo práce a sociálnych vecí (MPSV)** v spolupráci s **Európskym sociálnym fondom (ESF)** prostredníctvom **Operačného programu Zamestnanosť**, ktorý má tri prioritné osi, z ktorých dve umožňujú aktívnu podporu pre MSP. V rámci prvej prioritnej osi program podporuje nástroje aktívnej politiky zamestnanosti⁸⁶, zamerané na podporu určitých skupín uchádzačov o zamestnanie (dlhodobo nezamestnaní, nízkokvalifikovaní, starší ako 50 rokov, zdravotne postihnutí, mladí do 29 rokov a podobne). MSP môžu žiadať o poskytnutie dotácie v prípade, že zamestnajú ľudí vedených v evidencii uchádzačov o zamestnanie. Druhá prioritná os je zameraná na sociálne podnikanie⁸⁷, a teda zvýšenie sociálneho začleňovania vo vidieckych oblastiach vznikom a rozvojom podnikateľských aktivít z rámca integračných a environmentálnych sociálnych podnikov. Oba typy musia naplňovať princípy sociálneho podnikania – teda sociálnosť, ekonomickosť, environmentálnosť a lokálnosť.

- **Podpora inovačných aktivít**

Aktivity **Ministerstva průmyslu a obchodu** sú reprezentované prevažne Operačným programom Podnikanie a inovácie pre konkurencieschopnosť (**OP PIK**)⁸⁸, ktorý je realizovaný v spolupráci s **Agentúrou pre podnikanie a inovácie (API)**. Program sa drží štyroch hlavných osí, z ktorých prioritnou je rozvoj výskumu a vývoja pre inovácie. Disponuje alokáciou zhruba 1,35 miliardy eur – čo predstavuje 31 percent celkového objemu programu – a cieľi na zvýšenie výdavkov celého súkromného sektora na výskumné a inovačné činnosti. Nad rámec MSP teda tento operačný program otvára možnosti aj pre výskumné organizácie, vysoké školy aj univerzity. Zámerom programu je zlepšiť infraštruktúru pre celkový technologický rozvoj. Aktivity programu taktiež cieľia na rozvoj podnikania a konkurencieschopnosti, účinné

⁸⁵ MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Rok 2019 - Marketingové aktivity v cestovním ruchu. Dostupné na internete: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione> (2020-01-31)

⁸⁶ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpore v roce 2017, s. 57. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁸⁷ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpore v roce 2017, s. 59. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁸⁸ AGENTURA PRO PODNIKÁNÍ A INOVACE. Obecné informace o OP PIK. Dostupné na internete: <https://www.agentura-api.org/cs/op-pik-obecne/> (2020-01-31)

nakladanie s energiami a jej obnoviteľnými zdrojmi, no tiež rozvoj vysokorýchlostných internetových sietí. Na každú z týchto aktivít program alokuje niekoľko stoviek miliónov eur.

Ďalším z programov MPO podpory aplikovaného výskumu je **program TRIO**⁸⁹, ktorý podmienením spolupráce MSP s výskumnými inštitúciami priamo podporuje ich vzájomnú interakciu. Program priamo nadväzuje na **program TIP** a vytyčuje oblasti kľúčových technológií (KETs) ako fotonika, mikroelektronika a nanoelektronika, nanotechnológia, priemyselná biotechnológia, pokročilé materiály a pokročilé výrobné technológie. Najvyššou povolenou intenzitou podpory môže byť 80 percent celkových nákladov projektu v závislosti od veľkosti podniku a kategórie činnosti.

Na podporu znižovania celkovej energetickej náročnosti (napríklad v podobe kombinovanej výroby elektriny a tepla, či využívania obnoviteľných zdrojov) a podporení rámca klimaticko-energetickej politiky je zameraný **program ÚSPORY ENERGIE**⁹⁰. Tento je určený okrem MSP aj veľkým podnikom z odvetví spracovateľského priemyslu, technológií, stavebníctva, energetiky, obchodu a služieb, ťažby, zdravotníctva, poľnohospodárstva a ďalších. V rámci programu je možné obdržať dotáciu v rozmedzí 0,5 až 400 miliónov českých korún, a to až do 50 percent celkových projektových nákladov v závislosti od veľkosti podniku.

Agentúra API od začiatku roku 2018 realizuje projekt **Inovace - projekt na ochranu práv priemyslového vlastníctví**⁹¹. Cieľom tohto projektu je posilnenie inovačnej výkonnosti domácich firiem prostredníctvom účinnejšej ochrany duševného vlastníctva, najmä na zahraničných trhoch a tiež zvýšenie intenzity využívania nástrojov ochrany práv priemyselného vlastníctva nielen medzi malými a strednými podnikateľmi, ale aj u verejných výskumných inštitúcií a vysokých škôl. Subjekty môžu získať dotáciu vo 50 percent nákladov projektu v rozmedzí od 100 tisíc do 1 milióna českých korún. Jednou z podmienok je, aby bol projekt realizovaný mimo hlavného mesta Prahy. Medzi možný typ nákladov patrí zverejnenie prihlášok vynálezov, udelenie patentov, ochranných známok, úžitkových alebo priemyselných vzorov.

MSP vykonávajúce výskumno-vývojovú činnosť podporuje aj **Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy (MSMT)** zapojením do celoeurópskej projektovej siete **EUROSTARS**⁹². Vstup do programu nie je limitovaný na žiadnu konkrétnu oblasť podnikania. Podmienkou pre zapojenie sa do programu však je, že podnik nesmie mať viac ako sto zamestnancov. Zároveň aspoň 10 percent z celkového počtu zamestnancov tohto podniku musí mať v pracovnej náplni činnosti súvisiace s výskumom, prípadne musí tento podnik investovať do výskumu aspoň 10 percent svojich tržieb. Subjekt môže získať dotáciu až do výšky 50 percent projektových nákladov v maximálnej výške 160-tisíc českých korún na rok. Popri subjektoch centrálnej verejnej správy majú významné miesto v podpornej infraštruktúre pre MSP v Českej republike aj **regionálne inovačné centrá**⁹³. Tie sa sústreďujú do veľkej miery na podporu inovatívnych MSP a ich podnikateľských projektov. MSP môžu v týchto regionálnych inovačných centrách žiadať o podporu vo forme konzultácií, vzájomného

⁸⁹ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2018. Program aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje "TRIO". Dostupné na internete: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/podpora-vyzkumu-a-vyvoje/2018/5/Text-programu-TRIO_zneni-od-30-04-2018.pdf (2020-01-31)

⁹⁰ OP PIK. Dotační program Úspory energie. Dostupné na internete: <https://www.oppik.cz/dotacni-programy/uspory-energie> (2020-01-31)

⁹¹ AGENTURA PRO PODNIKÁNÍ A INOVACE. Inovace – Výzva VI (projekt na ochranu práv průmyslového vlastníctví. Dostupné na internete: <https://www.agentura-api.org/cs/programy-podpory/inovace/inovace-vyzva-vi-projekt-ochranu-prav-prumysloveho-vlastnictvi/> (2020-01-31)

⁹² EUREKA EUROSTARS: <https://www.eurostars-eureka.eu/> (2020-01-31)

⁹³ JIC. Podporujeme lidi v rozvoji podnikání, které může měnit svět. Dostupné na internete: <https://www.jic.cz/> (2020-01-31)

sieťovania, financovania, alebo zvýhodneného prenájmu kancelárií či laboratórií. V prípade záujmu o finančnú podporu sa môžu MSP uchádzať o viacero foriem – o zapojenie do grantových schém, priamy bankový úver či podporu z vlastného investičného fondu daného centra (respektíve spolupracujúcich investorov).

- **Podpora internacionalizácie**

Patria sem aktivity a programy realizované v gescii **Ministerstva zahraničných vecí (MZV)** a špecializovaných inštitúcií, ktorých je zriaďovateľom. **Program B2B** realizovaný prostredníctvom **Českej rozvojovej agentúry (ČRA)** je zameraný na podporu MSP s inovatívnymi podnikateľskými nápadmi s potenciálom riešenia rozvojových problémov v partnerských krajinách. Cieľom programu je najmä znížiť podnikateľské riziko spojené so vstupom na rozvojové trhy.

Program OECD „Eurasia“⁹⁴ podporuje v kontexte členských krajín OECD rozvoj konkurencieschopnosti ekonomík východnej Európy a Zakaukazska. Prostredníctvom hĺbkových analýz jednotlivých politík dostávajú zúčastnené krajiny odporúčania konkrétnych opatrení pre rozvoj MSP a súkromného sektoru ako celku.

Európsku stratégiu pre medzinárodnú spoluprácu zhmotňuje projekt **EUREKA** pozostávajúci z podprogramov **INTER-EUREKA** a **INTER-EXCELLENCE**. Ide o program **Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy (MSMT)**. Združuje 40 členských krajín a rámcovo podporuje projekty z oblasti informačných technológií, nových materiálov, životného prostredia, biotechnológií a medicínskych technológií, robotiky a automatizácie, komunikačných technológií, energetiky a dopravy.

MSMT podporuje medzinárodnú spoluprácu vo výskume a vývoji aj vo forme medzinárodných dvojstranných projektov základného a aplikovaného výskumu. Úspešným príkladom môže byť program **KONTAKT II**⁹⁵, ktorý rozvíjal spoluprácu medzi MSP z Česka a MSP z ďalších krajín – najmä z USA, Japonska, Ruska, Izraela, Indie, Kórejskej republiky a Číny. V programovom rámci každá strana uhrádzala náklady vzniknuté na jej strane, čo okrem iného vplývalo aj na to, že výška finančnej podpory aj celková štruktúra nákladov nemusela byť na oboch stranách rovnaká. Na KONTAKT II po jeho ukončení kontinuálne nadviazali programy **INTER-ACTION** a **INTER-EXCELLENCE**.

- **Zhrnutie**

Česká republika v pokrízovom období úspešne naštartovala aktívnu podporu MSP prostredníctvom bohatej ponuky podporných programov. Krajine sa darí držať krok s inými členskými krajinami Európskej únie nie len v implementácii kľúčových legislatívnych rámcov, ale aj v zapájaní širokého spektra verejných inštitúcií do aktívnej podpory podnikania. To má za následok hmatateľný úspech Českej republiky v oblasti inovatívnych projektov. Samotné množstvo inštitúcií verejnej správy zapojených do podporných programov však so sebou nesie aj značné komplikácie. Podporná sieť sa pre podnikateľov stáva neprehľadnou a efektívna vzájomná koordinácia podporných schém medzi jednotlivými inštitúciami ostáva výzvou.

⁹⁴ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 47. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

⁹⁵ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017, s. 50. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

Práve tu krajina stále pociťuje veľkú potrebu zefektívnenia procesov a zintenzívnenia komunikácie zapojených úradov a agentúr.

2.2 Maďarsko

Podobne ako v prípade väčšiny krajín EÚ, aj pre Maďarsko je obdobie od roku 2014 sprevádzané pokrízovým ekonomickým rastom. Pozitívny hospodársky trend pozitívne poznačil aj segment MSP, ktorého pridaná hodnota medzi rokmi 2014 až 2018 vzrástla o 16,8 percenta⁹⁶. Napriek tomu, že medziročný rastový trend MSP má podľa prognózy Európskej komisie pokračovať aj do budúcnosti⁹⁷, v absolútnom vyjadrení je stále nižší, než celkový nárast veľkých podnikov. Tie totiž zaznamenali trojnásobne vyšší nárast tvorby pracovných miest. Pritom až tretina zo všetkých pracovných miest v Maďarsku je tvorená mikropodnikmi.

Napriek tomu, že vo všeobecnosti sa rast Maďarska pridrža celkového priemeru členských krajín Európskej únie, stále má veľký priestor pre rast hlavne v oblasti rozvoja inovačných zručností, zlepšovania kvality životného prostredia a medzinárodnej spolupráce. Z nich najväčšou výzvou je práve inovačná kapacita malých a stredných podnikov. Rozvoj inovatívnych produktov a služieb s vysokou pridanou hodnotou vyžaduje zvýšenie miery spolupráce medzi MSP a výskumnými inštitúciami, rovnako ako rozvoj kľúčových schopností a zručností ich zamestnancov.

Medzi aktuálne najvýraznejšie iniciatívy na posilnenie podporného rámca MSP patrí dohoda o spolupráci medzi **Maďarskou rozvojovou bankou (MFB)** a **Maďarskou Exportno-Importno bankou (Eximbank)**⁹⁸. Jej cieľom je zabezpečiť efektívnu finančnú pomoc maďarským MSP a podporiť tak rast ich regionálneho podnikania. V praxi je spolupráca týchto dvoch kľúčových inštitúcií poverených podporou hospodárskeho rozvoja realizovaná prostredníctvom pracovnej skupiny expertov, ktorá na pravidelnej báze preveruje služby a produkty oboch inštitúcií v kontexte aktuálnych potrieb MSP. Želaným výsledkom je účinná koordinácia poskytovania pôžičiek a záruk – a to na podporu regionálneho aj cezhraničného rozširovania maďarských podnikov. Ambície oboch inštitúcií plynúce zo vzájomnej koordinovanej spolupráce siahajú aj k podpore vytvorenia miestnej siete inštitúcií rozvojového bankovníctva aj v ostatných krajinách strednej a východnej Európy.

⁹⁶ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 64. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

⁹⁷ EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Hungary. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

⁹⁸ MFB. 2018. Cooperation between the Hungarian Development Bank and Eximbank to promote the development of the SME sector. Dostupné na internete: <https://www.mfb.hu/en/announcements/cooperation-between-the-hungarian-development-bank-and-eximbank-to-promote-the-development-of-the-sme-sector-n999> (2020-01-31)

- **Podpora začatia podnikania**

Reagujúc na silné potreby zlepšenia konkurencieschopnosti Maďarska a vytvorenia nových pracovných miest spustila maďarská vláda takzvaný **Széchenyiho plán**⁹⁹. Ten má za cieľ v rámci desaťročného obdobia (teda medzi rokmi 2011 a 2021) vytvoriť aspoň jeden milión nových pracovných miest. V období medzi rokmi 2014 až 2020 Maďarsko disponuje dohromady približne 21,9 miliardami eur vyčlenenými z európskych fondov – Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Európskeho sociálneho fondu (ESF) a Kohézneho fondu (KF). Na podporu MSP sú z týchto prostriedkov alokovaných zhruba 4 miliardy eur, z čoho je 49,8 milióna eur alokovaných na iniciatívu pre zamestnanosť mládeže a 361,8 miliónov eur na územnú spoluprácu. Ďalších 3,45 miliardy eur z celkových alokovaných zdrojov je vyčlenených na rozvoj poľnohospodárskeho sektora a vidieckych oblastí z Európskeho poľnohospodársky fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV).

Celkový rámec európskych investícií v Maďarsku dopĺňa ja **Európska investičná banka (EIB)**, ktorá podporuje investície do tejto krajiny prostredníctvom finančnej spolupráce s miestnou **Maďarskou Exportno-Importnou bankou (Eximbank)**. S cieľom podpory vytvorenia nových pracovných miest v segmente MSP poskytla EIB Eximbanke len v roku 2017 úvery v celkovom objeme 400 miliónov eur¹⁰⁰.

Maďarské **ministerstvo hospodárstva** vykonáva vo vzťahu k podpore MSP a ich rozvoju niekoľko podporných činností vyplývajúcich **zo zákona XXXIV**¹⁰¹ z roku 2004. Prijatím tohto zákona sa Maďarsko pridalo k trendu ďalších členských krajín Európskej únie a realizuje podporu vo forme:

- ⇒ nenávratnej finančnej pomoci,
- ⇒ úrokových dotácií,
- ⇒ lízingu (respektíve dotácií na lízing),
- ⇒ dotácií na faktoringové poplatky,
- ⇒ bankových záruk a garancií,
- ⇒ fondov rizikového kapitálu alebo nadobudnutia vlastníctva v spoločnostiach a podnikoch rizikového kapitálu.

Praktická náplň podpory MSP je zo strany ministerstva hospodárstva sprevádzaná aj celkovým vypracovaním stratégie ich rozvoja, kontrolou plnenia jednotlivých bodov stratégie a metodickým zastrešením vyhodnocovania efektivity štátnej pomoci. Vo vzťahu k spomínanému zákonu bola ďalej zriadená aj **Rada pre rozvoj podnikania** (Vállalkozásfejlesztési Tanács), ktorej úlohami sú najmä:

- ⇒ predkladanie súborov programov a opatrení na zakladanie stratégie rozvoja MSP,

⁹⁹ PALYAZAT. Széchenyi 2020. Dostupné na internete: https://www.palyazat.gov.hu/program_szechenyi_2020 (2020-01-31)

¹⁰⁰ EUROPEAN INVESTMENT BANK. 2017. Hungary: EIB provides EUR 400m to Eximbank to support small businesses. Dostupné na internete: <https://www.eib.org/en/press/all/2017-193-eib-provides-eur-400m-to-eximbank-to-support-small-businesses-in-hungary#> (2020-01-31)

¹⁰¹ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 68. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

- ⇒ pripomienkovanie odborných programov vytvorených najmä pre rozvoj MSP,
- ⇒ predkladanie návrhov, ktoré sa majú podporiť MSP vrátane pridelovania zdrojov medzi jednotlivým MSP,
- ⇒ zhodnotenie účinnosti programov vedených ministerstvami, vnútroštátnymi orgánmi a organizáciami pre rozvoj MSP, ktoré využívajú rozpočtové zdroje a ich súlad s rozvojovou stratégiou MSP,
- ⇒ posúdenie podielu účasti MSP na rozpočtovej podpore, podnikateľských úveroch a verejnom obstarávaní,
- ⇒ pripomienkovanie návrhov zákonov, ktoré sa týkajú MSP.

• Podpora rozvoja podnikania

Maďarská národná komora priemyslu a obchodu v spolupráci s Ministerstvom inovácií a technológií a Nadáciou pre rozvoj malých podnikov realizuje **Národný program podnikateľského mentoringu**¹⁰². Program je dostupný aj pre Stredomaďarský región, ktorý je najrozvinutejším regiónom v krajine, a preto je vo všeobecnosti k dispozícii dostupných pre MSP z tohto regiónu menej programov. Cieľom Národného programu podnikateľského mentoringu je poskytovanie osobného a profesionálneho mentoringu pre MSP a zlepšiť ich finančné a podnikateľské zručnosti. Program je určený všetkým MSP zo všetkých regiónov Maďarska. Ponuka mentorov odráža najdôležitejšie potreby MSP:

- ⇒ podpora a rozvoj žien podnikateliek,
- ⇒ podpora a rozvoj podnikateľov mladších ako 35 rokov,
- ⇒ rozvoj spoločností čeliacich generačným zmenám;
- ⇒ podpora a rozvoj MSP, ktoré by chceli vstúpiť na medzinárodné trhy, a/alebo by chceli zvýšiť svoj podiel na zahraničnom trhu a/alebo by sa chceli stať priamymi dodávateľmi zahraničných podnikov či zvýšiť svoj aktuálny dodávateľský podiel.

Organizácia **Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt** bola zriadená **Maďarskou rozvojovou bankou** na riadenie zdrojov na rozvoj a prevádzku finančných programov, ktoré rozširujú možnosti financovania domácich mikropodnikov a MSP celkovo. Tie sú realizované aj v spolupráci s komerčnými bankami a ostatnými finančnými partnermi a viažu sa k nim úlohy priamo spojené s implementáciou úverov a rizikového kapitálu.

Nové úverové programy Széchenyi patria medzi programy poskytujúce nenávratnú finančnú pomoc pre mikropodniky – konkrétne ide o **nový úver Széchenyi** a **nový kombinovaný mikroúver Széchenyi**¹⁰³. Kombinovaný mikroúver získava značnú popularitu podnikateľskej verejnosti hlavne kvôli ľahkej dostupnosti pre malé podniky. Žiadateľská entita môže žiadať o podporu do výšky 10 miliónov maďarských forintov, ktoré môžu byť použité aj na nákup majetku. Zároveň postačuje krytie vlastnými zdrojmi len od výšky 10 percent celkovej hodnoty projektu a v období troch rokov od poskytnutia môže byť úver predčasne splatený splatený bez akejkoľvek penalizácie. Nové záručné programy Széchenyi je zlepšenie prístupu MSP k úverom, ktorých účelom sú najmä:

¹⁰² EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Hungary. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

¹⁰³ HITELPONT. New Széchenyi Combined Microloan. Dostupné na internete: <https://hitelpont.hu/en/our-products/new-szechenyi-combined-microloan/> (2020-01-31)

- ⇒ nákup strojov, zariadení, iného hmotného a nehmotného majetku a iných investícií,
- ⇒ rozšírenie a/alebo rozvoj existujúceho podnikateľského majetku alebo prenajatej infraštruktúry a nákup nehnuteľností,
- ⇒ financovanie súvisiace so spustením a rozšírením ekonomickej činnosti, financovaním súvisiacim s investíciami, rozvojom alebo posilnením existujúcej ekonomickej činnosti vrátane financovania obstarávania v súlade s týmito podmienkami.

V júni 2013 **Maďarská národná banka (MNB)** spustila program **Financovanie pre rast** (Funding for Growth Scheme - FGS)¹⁰⁴. Ide o cieleň súbor nástrojov a opatrení menovej politiky, ktoré umožňujú komerčným bankám poskytovať MSP s výhodnými úrokovými mierami. Systém týmto uľahčuje ich prístup k pôžičkám, a tým posilňuje ich finančnú stabilitu. V praxi centrálna banka poskytuje komerčným bankám refinančné úvery s 0-percentnou úrokovou sadzbou, ktoré ich následne požičiavajú MSP s maximálnym úrokom 2,5 percenta na dobu splatnosti najviac 10 rokov. Takéto predvídateľné prostredie postavené pevnej úrokovej sadzbe zabezpečuje plynulejšie operácie, umožňuje podnikom rozšíriť ich podnikanie a implementovať investície, čím výraznou mierou zlepšujú svoju konkurencieschopnosť. Do roku 2015 sa vďaka tejto schéme podarilo nie len stabilizovať dovtedy klesajúci objem úverov MSP, ale vytvoriť základ pre schému FGS+. Táto má za cieľ primárne znižovať úrokové sadzby úverov poskytnutých podnikom so stredným rizikom.

• Podpora inovačných aktivít

Najväčší podiel celkového objemu pre túto oblasť podpory MSP je v Maďarsku alokovaný prostredníctvom **Operačného programu Hospodársky rozvoj a inovácie**. Jeho cieľom je stimulovať hospodárstvo menej rozvinutých regiónov Maďarska a medzi jeho najdôležitejšie priority okrem rozvoja konkurencieschopnosti MSP patrí aj výskum, inovácie a zamestnanosť. Cieľom programu je tiež rozvoj odvetvia cestovného ruchu, energetická účinnosť podnikov a informačné a komunikačné technológie. Stimuluje využívanie finančných nástrojov na pokrytie ďalších cieľov, ako je zvýšenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov a zvýšenie energetickej účinnosti domácností a verejných budov. Všetky príslušné aktivity programu sú takmer v plnej výške hradené z európskych fondov – Európskeho fondu pre regionálny rozvoj a Európskeho sociálneho fondu. Program má zadefinovaných aj niekoľko kľúčových merateľných cieľov. Medzi tie najdôležitejšie patria:

- ⇒ Vytvoriť 300-tisíc pracovných miest, z ktorých takmer polovicu obsadia ľudia mladších ako 25 rokov; ďalších 450-tisíc zapojených do odbornej prípravy na zamestnanie.
- ⇒ Poskytnúť finančnú alebo poradenskú podporu 12,5-tisíc spoločnostiam, z toho aspoň 1,5-tisíc start-upom; ďalším 8-tisíc spoločnostiam zlepšiť využívanie informačno-komunikačných technológií.
- ⇒ Vytvoriť 3-tisíc výskumných pracovných miest, ktoré podporia inovačné činnosti MSP a maďarské výskumné ústavy a zároveň zlepšia spoluprácu medzi súkromnými a verejnými výskumnými strediskami.

Operačný program Konkurencieschopné stredné Maďarsko¹⁰⁵ zabezpečuje rozvoj regiónu Stredné Maďarsko, zlepšovanie jeho konkurencieschopnosti a súčasne znižovanie sociálnych

¹⁰⁴ EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. 2017. Assessment of the effectiveness of the EU SME policies 2007-2015, s. 139. Dostupné na internete: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-02-17-762-en-n.pdf> (2020-01-31)

¹⁰⁵ EUROPEAN COMMISSION. Competitive Central-Hungary OP: Hungary. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/hungary/2014hu16m2op002 (2020-01-31)

a ekonomických disparít viažucich sa k tejto oblasti. Program je z polovice financovaný z alokovaných zdrojov dvoch európskych fondov – Európskeho fondu pre regionálny rozvoj a Európskeho sociálneho fondu. Zameriava sa na štyri hlavné programové priority:

- ⇒ inteligentný a udržateľný rast regionálnej hospodárskej výkonnosti,
- ⇒ rozvoj sociálneho prostredia a ľudských zdrojov na podporu zamestnanosti,
- ⇒ vytvoriť životaschopnejšie prostredie, ktoré tiež podporuje konkurencieschopnosť a sociálnu spoluprácu,
- ⇒ rozvoj verejnej správy.

Cieľom **Hungarian Investment and Promotion Agency (HIPA)** je pomoc rozvíjajúcim sa MSP s potrebou investície pomocou prepojenia s potenciálnymi investormi. Pracuje s viac ako 50 projektmi, ktoré v celkovej hodnote viac ako jedna miliarda eur. Agentúra sa dominantne zameriava na inovácie, výstavbu nehnuteľností, potravinárstvo a poľnohospodárstvo, environmentálne udržateľný priemysel a výrobu.

Ministerstvo financií ponúka na obdobie po investícií možnosť daňovej úľavy v podobe oslobodenia od 80 percent dane z príjmu právnických osôb so splatnosťou po 13 rokoch. Stimul tejto formy je nutné schváliť vládou v prípade, že jeho celková hodnota presahuje 100 miliónov eur. Ak je výška stimulu pod touto hranicou, schvaľuje ho ministerstvo financií. O úľavu môžu MSP žiadať v prípade, ak objem ich investície presahuje 3 miliardy maďarských forintov (zhruba 9,4 milióna eur), pričom takto vytvoria aspoň 50 nových pracovných miest, prípadne objem investície presahuje celkovo jednu miliardu eur a je viazaný na vytvorenie aspoň 25 pracovných miest. Tvorba pracovných je viazaná na preferované regióny.

Investície do výskumu, vývoja a inovácií sú v Maďarsku taktiež sprevádzané ďalšími cieľenými daňovými úľavami, ktorých intenzita je odstupňovaná regionálne reflektujúc socio-ekonomický kontext danej oblasti – 0 percent, 20 percent, alebo 35 percent celkových nákladov pre Stredné Maďarsko. Ďalej 25 percent pre Západné Zadunajsko; 35 percent pre Stredné Zadunajsko a 50 percent pre Severné Maďarsko, Južné Zadunajsko a ostatné regióny krajiny. Úľavy sú ohraničené aj vzhľadom na výšku celkovej investície – pre časť objemu nad 50 miliónov eur klesá na polovicu a pre časť objemu nad 100 miliónov eur na zhruba tretinu regionálnej výšky.

Dôležitými vnútroštátnymi opatreniami na zlepšenie prístupu k financiam maďarských MSP je tiež poskytovanie prečerpaní, pôžičiek na prevádzkový kapitál a investičných pôžičiek. **Széchenyiho fond pre kapitálové investície (SZTA)**¹⁰⁶ bol založený v roku 2010 a jeho primárnym cieľom je podporovať maďarské MSP poskytovaním prístupu k rizikóvému kapitálu. Takto sa kapitálové investície dostávajú do sektorov ekonomiky, ktoré čelia nepriaznivým vplyvom. SZTA investuje do MSP prevádzkovaných najmenej po obdobie dvoch rokov poskytovaním kapitálu na technologický rozvoj a rozšírenie ich podnikateľských aktivít. Maximálna hodnota podpornej investície je 750-tisíc eur.

¹⁰⁶ EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. 2017. Assessment of the effectiveness of the EU SME policies 2007-2015, s. 140. Dostupné na internete: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-02-17-762-en-n.pdf> (2020-01-31)

- **Podpora internacionalizácie**

Program **Interreg Europe**¹⁰⁷ má za cieľ podporiť konkurencieschopnosť MSP prostredníctvom podpory výskumu, technologického rozvoja a inovácií. Ich podpora v rámci prihraničných regiónov je jedným z cieľov aj cezhraničnej spolupráce v rámci regiónov s Rakúskom alebo Chorvátskom, kde výrazne posilňuje zamestnanosť.

Jedným z hlavných nástrojov Operačného programu Hospodársky rozvoj a inovácie¹⁰⁸ je program „**Podpora MSP pri vstupe na zahraničné trhy**“. V rámci tohto programu môže podnikateľ získať finančnú podporu v rozmedzí 4 800 až 64-tisíc eur v závislosti od celkových nákladov projektu. Maximálna výška dotácie je však 50 percent z jej celkového objemu. Samotné podniky sa prijatím dotácie zaväzujú k udržiavaniu pracovných miest, prideleniu zodpovednej osoby pre oblasť zahraničného obchodu, prieskumu zahraničných trhov, vytvoreniu svojej webovej stránky aj v cudzom jazyku a vytvoreniu aspoň jedného nového pracoviska v prípade, že výška celkovej podpory presiahne 20 miliónov forintov. MSP sú oprávnené žiadať o podporu z tohto programu, ak im vzniknú náklady spojené s:

- ⇒ účasťou na medzinárodných výstavách a veľtrhoch,
- ⇒ organizovaním zahraničných prezentácií predaja výrobkov,
- ⇒ vstupom na zahraničné trhy,
- ⇒ rozvojom informačných a komunikačných technológií,
- ⇒ poplatkami za prieskum trhu,
- ⇒ poplatkami za nadobudnutie a ochranu nehmotného tovaru a vlastníckych práv,
- ⇒ poplatkami za konzultácie o inováciách a za podporné služby.

Okrem podpory cezhraničného podnikania MSP sa však tento program zameriava aj na rozvoj profesionálnych klastrov¹⁰⁹. Vychádza sa pritom z očakávania, že klastrová koordinácia a vzájomné zdieľanie know-how urýchli zvyšovanie kvality služieb podporených MSP. O podporu v rozmedzí 16-tisíc až 161-tisíc eur môžu žiadať klastrové zoskupenia malých a stredných podnikov z dokázateľnou históriou fungovania po obdobie aspoň troch rokov. Maximálna výška podpory je 75 percent celkových nákladov, v prípade mzdového krytia 50 percent. Podporovanými sú aktivity ako napríklad:

- ⇒ rozvoj informačných a komunikačných technológií,
- ⇒ služby riadenia klastrov súvisiace so vstupom na medzinárodný trh,
- ⇒ získavanie potrebných licencií a databáz,
- ⇒ potrebné školenia,
- ⇒ mzdy manažérov klastra,
- ⇒ prezentácie na medzinárodných veľtrhoch, seminároch, B2B stretnutiach, workshopy na prípravu projektov spolu s členmi klastra,
- ⇒ organizácia medzinárodných seminárov a konferencií v Maďarsku na spoločné zastúpenie klastra,

¹⁰⁷ INTERREG EUROPE. What is Interreg Europe? Dostupné na internete: <https://www.interregeurope.eu/about-us/what-is-interreg-europe/> (2020-01-31)

¹⁰⁸ KELLER, P. 2018. Policy instrument for SME internationalization in Hungary, s. 18. Dostupné na internete: <https://docplayer.net/135406531-Policy-instrument-for-sme-internationalization-in-hungary.html> (2020-01-31)

¹⁰⁹ KELLER, P. 2018. Policy instrument for SME internationalization in Hungary, s. 20. Dostupné na internete: <https://docplayer.net/135406531-Policy-instrument-for-sme-internationalization-in-hungary.html> (2020-01-31)

- ⇒ prieskumy medzinárodného trhu,
- ⇒ žiadosť o medzinárodné tituly klastrových benchmarkingov ESCA,
- ⇒ spoločné marketingové akcie pre prístup na medzinárodný trh

Maďarská agentúra na podporu exportu (Hungarian Export Promotion Agency – HEPA)¹¹⁰ je vládnu inštitúciou, ktorá sa zameriava na poskytovanie služieb s cieľom podporiť maďarské malé a stredné podniky v oblasti vývozu a medzinárodnej spolupráce. Na dosiahnutie tohto cieľa využíva svoje ekonomické, diplomatické a obchodné väzby a kontakty, ako aj propagačné služby. Konkrétnymi aktivitami a službami jej portfólia sú:

- ⇒ **Poskytovanie informácie o zahraničnom obchode.** Služby prieskumu zahraničného trhu zahŕňajú komplexnú analýzu zahraničných trhov poskytujúcich všeobecné informácie a štatistické údaje o rôznych sektoroch vybraných krajín, veľkosti trhu, spotrebiteľských návykoch, ako aj kľúčové údaje o trhových lídroch.
- ⇒ **Prístup k financiám.** Ide o možnosť získať finančnú podporu z vnútroštátnych, európskych a iných medzinárodných fondov. V rámci poradenských pomáha HEPA zlepšovať MSP ich podnikanie, pracovať na ich projektových plánoch, ako aj vstúpiť na zahraničné trhy a nájsť vhodné finančné prostriedky na dosiahnutie rozvojových cieľov. HEPA poskytuje informácie o grantoch, pôžičkách, kombinovaných úveroch a možnostiach rizikového kapitálu v Maďarsku.
- ⇒ **Poradenstvo v exportnej stratégii.** Služby konzultácií zahŕňajú prieskum plánov MSP na vývozný trh na najbližšie 1 až 3 roky. V závislosti od cieľov odborníci navrhujú kroky spoločnej spolupráce a na základe konzultácie pripravujú vývoznú stratégiu spoločnosti na nasledujúce 1 až 3 roky.
- ⇒ **Vnútrofiremné vzťahy.** Tieto služby zohrávajú významnú úlohu v portfóliu maďarských MSP. Dotýkajú sa riadenia ľudských zdrojov, riadenia vzťahov so zákazníkmi a vykonávaním podpory úloh súvisiacich so získavaním zákazníkov. Takto pomáhajú budovať konkurencieschopné podniky a výrobky pripravené na vývoz do zahraničia. Pripravujú obchodné delegácie, vedú vyjednávania o rozvoji obchodu a poskytujú kvalifikačné služby.
- ⇒ **Tréningy zamerané na export.** Ide o služby zamerané na pomoc spoločnostiam preniknúť na zahraničné trhy pomocou rozmanitého portfólia školení zameraných nie len na financie, obchod a marketing ale aj kurzy zamerané na kultúrne rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Kurzy môžu byť navštevované bezplatne alebo so zľavou.
- ⇒ **Účast' na medzinárodných výstavách.** Ide o podporu účasti a zastúpenia maďarských podnikov, výrokov a služieb na medzinárodných výstavách a veľtrhoch. MSP sa môžu predstaviť v spoločnom národnom pavilóne a majú možnosť nadviazať kontakty s cennými zahraničnými obchodnými partnermi.
- ⇒ **Pomoc s vyhľadávaním medzinárodných partnerov.** HEPA podporuje exportné aktivity maďarských podnikov prostredníctvom svojich regionálnych partnerských kancelárií a profesionálnych spojení siete Enterprise Europe Network. Regionálne kancelárie hľadajú a prenášajú partnerov do maďarských spoločností, hľadajú trhové príležitosti pre maďarský tovar v zahraničí a výrobky, ktoré zodpovedajú už existujúcim potrebám trhu.

¹¹⁰ HUNGARIAN EXPORT PROMOTION AGENCY: <https://hepa.hu/en/> (2020-01-31)

⇒ **Organizácie obchodných fór.** Agentúra HEPA je zodpovedná za prípravu a koordináciu obchodných fór a obchodných stretnutí týkajúcich sa vysokopostavených oficiálnych delegácií navštevujúcich Maďarsko. Okrem toho poskytuje podnikom aj príležitosti zúčastňovať sa zahraničných obchodných podujatí za účasti miestnych vysoko postavených vládnych delegácií.

• Zhrnutie

Podobne ako ostatné analyzované krajiny v regióne, aj Maďarsko začalo venovať zvýšenú pozornosť podpore MSP v období pokrízového oživenia ekonomiky. Tá je však na rozdiel od Slovenskej a Českej republiky oveľa koncentrovanejšia na vybrané inštitúcie v okruhu verejnej správy, čo vytvára priestor pre ich koordinovanú spoluprácu, a tým aj efektívnejšie plánovanie a poskytovanie podpory. Maďarsko bolo vďaka tomuto prístupu schopné strategicky nastaviť svoje podporné schémy pre MSP tak, aby zároveň reagovali aj na špecifické výzvy, ktorým čelí nielen tento segment, ale celý súkromný sektor krajiny. Jedná sa najmä o výraznú mieru sociálnych a ekonomických disparít medzi jednotlivými regiónmi. Táto skutočnosť je zohľadnená naprieč podpornými schémami vo viacerých oblastiach, kedy sú obzvlášť podporované a zvýhodňované investície a vytváranie pracovných miest v menej rozvinutých regiónoch. Ďalej sa jedná o slabšiu mieru internacionalizácie maďarských MSP. Okrem rozsiahlej ponuky nástrojov pre podporu exportu aj expanzie MSP na zahraničné trhy sa podporné mechanizmy v krajine čoraz viac začínajú zaoberať aj rozmerom poskytovania príslušného podnikateľského vzdelávania.

2.3 Poľsko

Obdobie pokrízového oživenia od roku 2014 bolo aj v prípade Poľska sprevádzané citel'ným nárastom podielu MSP na pridanej hodnote v rámci nefinančnej podnikovej ekonomiky. Podobne ako vo zvyšných krajinách V4, zároveň sa tým oživil aj záujem verejnej sféry o podporu tohto segmentu podnikov. Pridaná hodnota poľských MSP v nefinančnej podnikovej ekonomike zaznamenala v období rokov 2014 až 2018 prudký nárast – o viac ako štvrtinu, pričom podiel MSP na celkovej pridanej hodnote dosiahol viac ako 52-percent.¹¹¹ Dlhodobu však tento ukazovateľ ostáva nižší ako priemer EÚ. Dôležitým činiteľom poľskej ekonomiky sú mikropodniky, ktoré v posledných rokoch stále viac potvrdzujú svoju kľúčovú rolu pri tvorbe nových pracovných miest¹¹². Tento typ podnikov už teraz poskytuje viac ako tretinu všetkých pracovných miest v ekonomike.

Poľsko si, podobne ako zvyšné krajiny V4, drží tempo implementácie európskych rámcov podpory MSP zhruba na úrovni priemeru členských krajín Únie. Napriek tomu, že v otázkach životného prostredia európsky priemer prekonáva, podobne ako okolité krajiny zaostáva prevažne v oblastiach inovácií a internacionalizácie.

Práve k týmto dvom zaostávajúcim oblastiam krajina primárne smeruje opatrenia s účelom podpory a rozvoja MSP. Ďalšou prioritnou oblasťou sú opatrenia smerom

¹¹¹ EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Poland. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

¹¹² SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 57. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europy.pdf (2020-01-31)

k efektívnej a spravodlivej legislatívy¹¹³. Hlavným symbolom týchto snáh sa v roku 2018 stalo zriadenie samostatného úradu **ombudsmana pre malé a stredné podniky**, ktorého primárnou úlohou je zastupovať právne záujmy MSP a prehľbovať dôveru medzi nimi a verejnou správou¹¹⁴.

Inštitucionálnu podporu rozvoja MSP v Poľsku je členená medzi viaceré inštitúcie, z ktorých primárnu zodpovednosť za vytváranie priaznivého podnikateľského prostredia nesie **Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (PARP)**. Medzi jej kľúčové aktivity patria okrem vzdelávania, poskytovanie služieb pre podnikateľov a tvorby infraštruktúry pre rozvoj práve investovanie do inovácií a podpora statupov¹¹⁵. Významné miesto v podpornom systéme MSP má aj **Ministerstvo pre podnikanie a technológie Poľska** zastrešuje aktivity zamerané na celkové zlepšenie podnikateľského prostredia. Za ciele si kladie primárne zlepšenie konkurencieschopnosti na domácom, európskom a medzinárodnom trhu, zlepšenie hospodárskej situácie MSP a tiež ich prístupu ku kapitálu¹¹⁶. Výrazný podiel na podpore MSP v Poľsku má aj Európska únia prostredníctvom alokovaných prostriedkov z viacerých **Európskych štrukturálnych a rozvojových fondov (EŠIF)**. Prevažne ide o Kohézny fond (KF), Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky námorný a rybársky fond (ENRF). Pre Poľsko je v ich rozpočtoch alokovaných 86 miliárd eur, z toho 8,5 miliardy eur len v rámci tematického cieľa Konkurencieschopnosť MSP.

- **Podpora začatia podnikania**

Opatrenie **Štartovacie platformy pre nové nápady**¹¹⁷ je súčasťou **Operačného programu Východné Poľsko** a poskytuje podporu pre začínajúce podniky v tomto regióne. Podpora sa poskytuje v dvoch etapách. V prvej fáze predloží žiadateľ nápad na podnikanie vybranej podpornej platforme. Ak je žiadateľ úspešný, po formálnej registrácii podnikania (vo forme spoločnosti s ručením obmedzeným) má nárok na podporu prispôbenú potrebám daného podnikateľského plánu – v oblastiach rozvoja podnikateľského plánu, marketingu, technológií a taktiež mentoringu. Poskytnutá podpora má teda za cieľ čo najlepšie pripraviť inovatívne začínajúce firmy pre vstup na trh prostredníctvom vylepšenia ich produktu či služby a asistencie s prípravou rentabilného obchodného modelu. V druhej fáze tohto mechanizmu môže už podporená firma požiadať aj o finančnú asistenciu pri svojom vstupe na trh. Kľúčovými kritériami pre možnú výšku podpory sú obchodný potenciál tejto firmy a perspektívy jej trhového rastu. Maximálne však môže dosiahnuť až 800-tisíc eur.

¹¹³ EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Poland. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

¹¹⁴ EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Poland. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

¹¹⁵ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 58. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

¹¹⁶ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 57. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

¹¹⁷ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 62. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europ_y.pdf (2020-01-31)

Podpora inovatívnych začínajúcich podnikov primárne vo forme startupov je tiež jednou z aktivít **Poľskej agentúry pre rozvoj podnikania (PARP)**¹¹⁸. Inovatívnym podnikom s kreatívnymi nápadmi ponúka niekoľko aktivít na podporu ich zakladania a rastu:

- ⇒ **Iniciatíva Cena Poľska** je špecializovaný program, ktorý kombinuje koncept inkubátora a akcelérátora a kladie osobitný dôraz na prípravu zahraničného startupu na fungovanie v Poľsku. Podobne ako Francúzsko, Čile alebo Estónsko sa Poľsko týmto spôsobom snaží o kultúrnu diverzifikáciu svojej startupovej komunity.
- ⇒ **Program Scale UP** je určený pre mikropodniky alebo malé podniky, ktoré sa môžu zapojiť po dobu 3 až 6 mesiacov. Program poskytuje zapojeným MSP podporu v oblasti poradenstva a mentorstva, ako aj finančnú podporu.
- ⇒ **Start-up platformy** Hub of Talents, Connect a TechnoparkBiznesHub pomáhajú začínajúcim firmám vytvoriť vlastný produkt alebo službu prostredníctvom profesionálneho dohľadu a mentoringu začínajúcich podnikov. Do programu sa môžu kvalifikovať osoby do 35 rokov, ktoré chcú realizovať svoje podnikanie prevažne vo východnom Poľsku. Úspešné projekty môžu následne žiadať aj o finančnú podporu pri vstupe na trh a základné stabilizovanie vnútorných podnikateľských procesov.
- ⇒ **Spolufinancovanie žien v podnikaní** je zastrešené pod hlavičkou celoeurópskeho programu Woman Business Angels (WBAs).

• Podpora rozvoja podnikania

Poľská **Agentúra pre rozvoj priemyslu (ARP)**¹¹⁹ podporuje MSP pri rozvoji ich obchodnej činnosti a pri implementácii reštrukturalizačných procesov. Tým zohráva významnú úlohu pri zvyšovaní konkurencieschopnosti poľského priemyslu. Podporné nástroje zahŕňajú finančnú aj nefinančnú pomoc pri realizácii projektov – ako napríklad zabezpečenie prístupu do výrobných zariadení v rámci osobitných zón. ARP má individuálny prístup k hodnoteniu projektov, vďaka čomu častokrát poskytuje podporu na prvý pohľad neatraktívnym či príliš riskantným projektom. Na podporu rozširovania inovatívneho podnikania ponúka ARP možnosť pôžičky¹²⁰ na 1 až 5 rokov s úrokom 1 až 6 percenta p.a. Celková výška pôžičky sa pohybuje v rozmedzí 0,5 až 20 miliónov zlotých.

Národný systém služieb pre malé a stredné podniky (KSU) združuje zhruba 200 členských organizácií špecializujúcich sa na rôzne služby pre MSP. Primárne aktivity KSU sú zamerané na podporné aktivity s cieľom znižovania nezamestnanosti.

Medzi kľúčové súčasti podpornej infraštruktúry pre MSP v Poľsku patria aj nástroje pre zjednodušenie prístupu podnikov ku komerčným úverom. Sprostredkúva ich sieť **úverových a záručných fondov**. Záručné fondy poskytujú MSP prostriedky na pokrytie ich finančných záväzkov. Úverové fondy poskytujú úvery primárne na účely:

- ⇒ investičného financovania,
- ⇒ implementáciu nových technických alebo technologických riešení,
- ⇒ nákup strojov a zariadení,
- ⇒ modernizácia výrobných, obchodných a servisných zariadení,

¹¹⁸ PARP. Activities. Dostupné na internete: <https://en.parp.gov.pl/#activities> (2020-01-31)

¹¹⁹ INDUSTRIAL DEVELOPMENT AGENCY: <https://www.arp.pl/en> (2020-01-31)

¹²⁰ INDUSTRIAL DEVELOPMENT AGENCY: Loans for innovative firms. Dostupné na internete: <https://www.arp.pl/en/financial-services/loans/loans-for-innovative-firms> (2020-01-31)

⇒ nákup materiálov a surovín na realizáciu podnikania.

KUKE je organizáciou, ktorá v Poľsku poskytuje podnikom, a to vrátane segmentu MSP, poisťovacie služby. KUKE v spolupráci s ARP zavádza nový podporný nástroj – faktoring pre MSP, ktorých prevádzka a rozvoj sú brzdené vysokými nárokmi na likviditu, no nedostatočným prístupom k externému financovaniu. Produkt je určený spoločnostiam, ktoré kupujúcim poskytujú produkty či služby s odloženými platobnými podmienkami. O túto formu podpory sa môžu uchádzať podniky, ktorých ročný obrat presahuje 4 milióny zlotých a pôsobia na trhu najmenej dva roky. Služba je dostupná subjektom bez ohľadu na odvetvie, v ktorom sú aktívne.

- **Podpora inovačných aktivít**

Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (**PARP**)¹²¹ sa v rámci svojej agendy zameriava aj na podporu investícií do inovácií. Vo vzťahu k MSP realizuje dve vetvy aktivít:

- ⇒ **Implementácia inovácií MSP** je realizovaná v podobe spolufinancovania prípravy a implementácie inovatívneho produktu alebo služby MSP zapojených do medziregionálnej obchodnej spolupráce. Jej minimálny rozsah je zapojenie najmenej piatich spoločností spolupracujúcich v príbuzných odvetviach najmenej z dvoch regiónov, vrátane jednej z východného Poľska. Náklady oprávnené na financovanie sú: nákup patentových práv, technológií alebo know-how, vykonávanie adaptačných prác a investícií do výrobných liniek.
- ⇒ **Tvorba networkingových produktov** ponúka možnosť spolufinancovania spoločných projektov vytvorených konzorciom najmenej troch MSP z najmenej dvoch regiónov východného Poľska. Okrem spoločnej obchodnej značky musí projekt vytvoriť aspoň 20 nových pracovných miest.

Podpora inovácií v Poľsku je v nemalej miere financovaná a realizovaná aj prostredníctvom európskych fondov, predovšetkým skrz **Operačný program Inteligentný rozvoj**. Zameraný je prevažne na podporu:

- ⇒ vykonávania výskumných a vývojových projektov podnikmi,
- ⇒ zlepšenia inštitucionálnych podmienok umožňujúcich podnikom zapojiť sa do výskumných a vývojových aktivít a zvyšovanie ich potenciálu pre výskum, vývoj a inovácie,
- ⇒ zvýšenia intenzity spolupráce v rámci národného inovačného systému,
- ⇒ inovácií v podnikoch, najmä poskytovaním finančných nástrojov na inovatívne investície a pomoc inovatívnym exportérom z kľúčových sektorov pri ďalšej internacionalizácii,
- ⇒ vedeckého a výskumného potenciálu.

- **Podpora internacionalizácie**

Poľská investičná a obchodná agentúra (PAIH) podporuje rozširovanie podnikania poľských MSP do zahraničia prostredníctvom projektu „Poľské Tech Mosty“¹²². Tento projekt je zameraný na podniky, ktoré disponujú produktmi či službami s medzinárodným potenciálom,

¹²¹ PARP. Activities. Dostupné na internete: <https://en.parp.gov.pl/#activities> (2020-01-31)

¹²² POLISH INVESTMENT AND TRADE AGENCY. Polish Tech Bridges - we build marketing strategy for SMEs expansion. Dostupné na internete: https://www.paih.gov.pl/20180228/polish_tech_bridges (2020-01-31)

alebo podniky, ktoré plánujú zvýšiť objem svojho exportu. Podniky zapojené do projektu získajú po úspešnom absolvovaní výberového procesu možnosť zúčastniť sa strategického workshopu za účasti reprezentantov z vybraných krajín s vysokým exportným potenciálom. Sú nimi USA, Kanada, Mexiko, Vietnam, Čína (vrátane Hongkongu), Japonsko, Spojené arabské emiráty, Irán, Keňa, Turecko, Kórejská republika, Saudská Arábia, Egypt, India, Nórsko, Švajčiarsko, Ukrajina, Rusko a Juhoafrická republika.

Poľská agentúra pre rozvoj podnikania (PARP)¹²³ v rámci ponúkaných podporných schém pre MSP realizuje aj nástroje pre podporu internacionalizácie:

- ⇒ Poskytuje malým a stredným podnikom podporu pri umiestňovaní ich produktov a služieb na zahraničné trhy – a to vo forme poradenských služieb pri analýzach exportných príležitostí, výbere cieľových trhov a rozvoji obchodného modelu pri vstupe na zahraničný trh.
- ⇒ Projektom Sesam nadväzuje na cieľ zjednodušiť poľským MSP prístup k relevantnému medzinárodnému verejnému obstarávaniu. Pomocou seminárov, školení, kurzov a webinárov poskytuje informácie, poradenstvo a podporu pre úspešnú účasť v tendroch prevažne vo Francúzsku, Nemecku a Taliansku.

Súčasťou **Operačného programu Východné Poľsko** je aj opatrenie **Internacionalizácia MSP**¹²⁴. Poskytuje podporu, vďaka ktorej môžu mikro, malé a stredné podniky z východného Poľska rozvíjať svoje činnosti na zahraničných trhoch. Dotácia umožňuje podnikateľom využívať poradenské služby pri výbere cieľových trhov, pri prispôbovaní ich produktov a pri nadviazaní vzťahov so zahraničnými partnermi. Spoločnosti majú tiež možnosť získať podporu pri účasti na zahraničných veľtrhoch a misiách, ako aj pri nákupe nehmotného majetku.

• Zhrnutie

Podpora malých a stredných podnikov sa v pokrízovom období aj v Poľsku stala významnou súčasťou hospodárskej politiky krajiny. Túto skutočnosť podčiarkuje napríklad aj zriadenie úradu špecializovaného ombudsmana pre MSP. Rozvoj MSP je v krajine podporovaný na vysokej vládnej úrovni a vo významnej spolupráci s inštitúciami finančného sektora. Inštitucionálna podpora je poskytovaná – podobne ako v Maďarsku a na rozdiel od Slovenskej a Českej republiky – prostredníctvom menšieho počtu verejných subjektov. Takéto systémové nastavenie podpornej infraštruktúry umožňuje efektívnejšiu koordináciu medzi jednotlivými inštitúciami a tiež strategickejšie nastavenie programov. Poľsko je tak v rámci podpory rôznych aspektov podnikania MSP schopné zároveň klásť dôraz aj na podporu menej rozvinutých regiónov, obzvlášť na východe krajiny. Ďalšou strategickou výzvou, na ktorú kladú podporné mechanizmy zvýšený dôraz, je podpora inovatívnych podnikov a iniciatív. Tento segment je v prípade Poľska – a rovnako tak zvyšných krajín V4 – kľúčový pre udržanie konkurenčnej schopnosti ich ekonomík aj do budúcnosti. Práve v tomto segmente však Poľsko – a opäť aj zvyšné krajiny V4 – aktuálne zaostávajú za rozvinutejšími ekonomikami. Medzi rozvinuté oblasti podpory, naopak, patria nástroje internacionalizácie. Okrem podpory exportu produktov a služieb poľských MSP sú nastavené tak, že sa snažia aj o prilákanie zahraničných podnikov na územie Poľska s cieľom vytvoriť obojsmerný synergický efekt.

¹²³ PARP. Activities. Dostupné na internete: <https://en.parp.gov.pl/#activities> (2020-01-31)

¹²⁴ SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy, s. 62. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europy.pdf (2020-01-31)

3. Prieskum medzi aktérmi podpornej siete MSP v SR

Táto kapitola obsahuje vyhodnotenie paralelného prieskumu, ktorý bol realizovaný ako súčasť tejto analýzy počas januára 2020. Prebiehal vo forme dvoch samostatných a anonymizovaných dotazníkových prieskumov, ktorými boli oslovení na jednej strane relevantní zástupcovia inštitucionálnej podpornej siete a na strane druhej podnikatelia zo segmentu MSP, ktorí v minulosti získali podporu z verejných zdrojov. Cieľom bolo zmapovanie názorov respondentov na silné a slabé stránky existujúceho podporného rámca malých a stredných podnikov na Slovensku. Oba dotazníky obsahovali po desať tematicky paralelne postavených otázok s možnosťou označenia ponúknutých odpovedí. Pri otázkach číslo 3, 7, 9 a 10 mali respondenti možnosť označiť len jednu odpoveď. Pri otázkach číslo 1, 2, 4, 5 a 6 najviac tri odpovede. Výsledkom prieskumu je teda zmapovanie názorov na vybrané aspekty podporného rámca MSP z pohľadu poskytovateľa aj prijímateľa podpory. Zo zástupcov verejných inštitúcií realizujúcich podporu sa prieskumu zúčastnilo 12 respondentov a spomedzi podporených podnikateľov sa zúčastnilo 42 respondentov.

3.1 Vnímané silné stránky podpory MSP

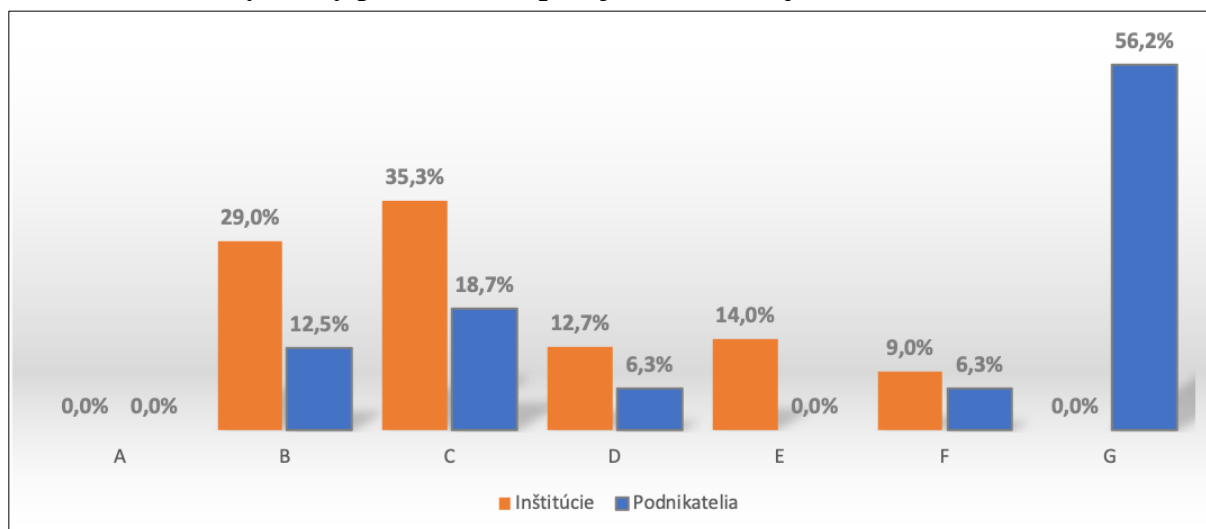
V rámci prvej otázky sme poskytovateľov aj prijímateľov podpory paralelne požiadali, aby z ponúknutých možností označili tie aspekty súčasného podporného rámca malých a stredných podnikov, ktoré považujú za jeho silné stránky. Výsledky prieskumu v tomto prípade ukázali výraznú disparitu medzi vnímaním súčasného stavu inštitúciami a podnikateľmi.

Na strane zástupcov inštitúcií panuje výraznejšia zhoda najmä na možnosti C (dostatočná alokácia zdrojov) s 35,3 percentami odpovedí a možnosti B (kvalitná informovanosť o možnostiach podpory) s 29 percentami odpovedí. Na strane podnikateľov však nastala v rámci tohto prieskumu výnimočne silná zhoda na možnosti G (iné) s 56,2 percentami. Vo svojich odpovediach respondenti takmer jednohlasne k tejto možnosti doplnili, že pri súčasnom rámci podpory MSP nevnímajú žiadne jeho silné stránky. S výrazným odstupom potom boli na strane podnikateľov v poradí druhou a treťou najčastejšie označenou možnosťou taktiež C a B. Zistené výsledky tak reflektujú silne skeptický postoj slovenských podnikateľov ku kvalite existujúceho podporného rámca MSP, ktorý už sám o sebe predstavuje výzvu pre jeho ďalšie skvalitňovanie.

Otázka 1: Ktoré z nasledujúcich možností by ste označili za najsilnejšie aspekty existujúcej podpory malých a stredných podnikov zo strany verejných inštitúcií na Slovensku?

- A. Kvalitné regulácie v oblasti podnikania.
- B. Kvalitná informovanosť o možnostiach získania priamej finančnej či nefinančnej podpory pre podnikanie.
- C. Na podporu malých a stredných podnikov je vyčlenených dostatok zdrojov.
- D. Získanie priamej finančnej či nefinančnej podpory je relatívne jednoduché.
- E. Ponuka súčasných podporných nástrojov dobre reflektuje skutočné potreby malých a stredných podnikov.
- F. Prehľadná štruktúra ponúkaných podporných programov a nástrojov. Pre podnikateľa je zrejmé, na ktorú inštitúciu sa môže v prípade záujmu o podporu obrátiť.
- G. Iné

Graf 1: Súhrnné výsledky prieskumu k prvej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.2 Vnímané prekážky pri podpore MSP

Druhou otázkou sme paralelne poskytovateľov aj prijímateľov inštitucionálnej podpory požiadali, aby na základe svojich skúseností identifikovali najvýznamnejšie prekážky pri poskytovaní, respektíve prijímaní podpory pre MSP. Výsledkom prieskumu bola v tomto prípade výrazná zhoda na oboch stranách. Najväčší podiel odpovedí za zástupcov inštitúcií aj podnikateľov (zhodne po 27 percent) získala možnosť F, teda neprehľadnosť ponúkaných programov, respektíve slabá úroveň koordinácie medzi inštitúciami. Za druhú najvýznamnejšiu prekážku potom zástupcovia inštitúcií označili možnosť D, teda zložitosť samotného procesu poskytovania podpory (s 23 percentami odpovedí). Podnikatelia za druhú najvýznamnejšiu prekážku považujú možnosť A, teda zaťažujúce regulačné prostredie (s 25,3 percentami odpovedí) a na treťom mieste tesne nasleduje možnosť D (s 23,3 percentami odpovedí).

Paradoxné sa však ukázali výsledky pri možnosti B. Nedostatočnú informovanosť o možnostiach podpory totiž zástupcovia inštitúcií považujú za tretiu najväznejšiu vnímanú prekážku podpory na ich strane. To kontrastuje s výsledkami pri prvej dotazníkovej otázke, kde práve túto možnosť označili za silnú stránku podporného rámca pre MSP. Tento kontrast je však potenciálne možné vysvetliť tým, že verejné inštitúcie v tomto smere vidia ešte významný priestor na ďalšie zlepšovanie. Kontrast pri tejto odpovedi sa ukázal aj s hodnoteniami podnikateľov, ktorí slabú informovanosť vidia ako porovnateľne omnoho menší problém.

Otázka 2 (verzia pre inštitúcie): Ktoré z nasledujúcich možností by ste označili za najväčšie prekážky pri podpore malých a stredných podnikov?

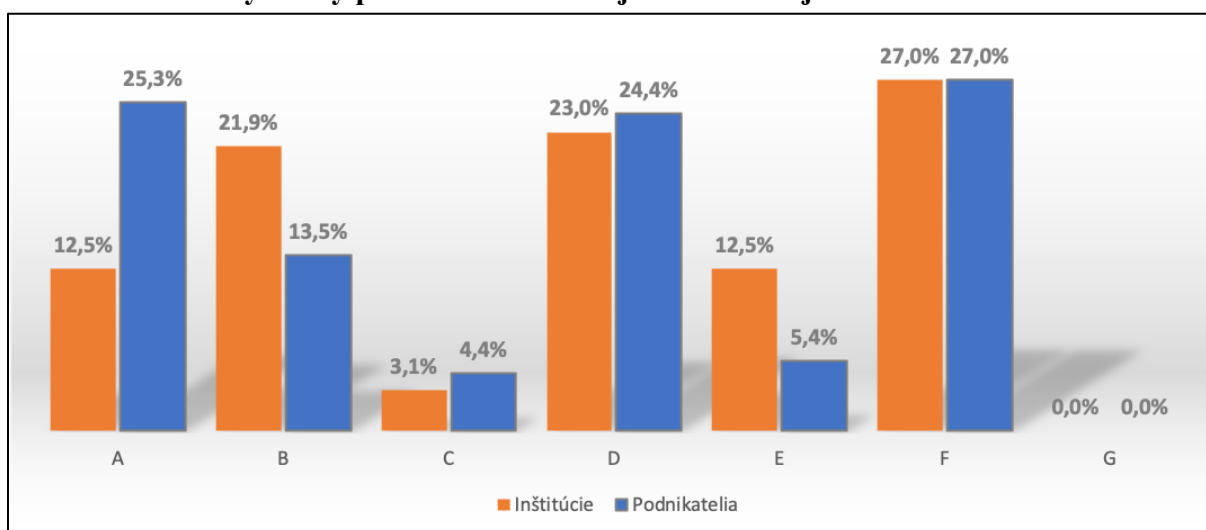
- A. Neprehľadné a zaťažujúce regulácie podnikania.
- B. Nedostatočná informovanosť o možnostiach získania priamej finančnej či nefinančnej podpory pre podnikanie.
- C. Nedostatočný objem zdrojov určených na priamu podporu malých a stredných podnikov.
- D. Proces žiadania o podporu je zložitý a časovo či finančne náročný.
- E. Ponuka súčasných podporných nástrojov nereflektuje skutočné potreby malých a stredných podnikov.
- F. Slabá úroveň koordinácie medzi verejnými inštitúciami poskytujúcimi podporu.

G. Iné

Otázka 2 (verzia pre podnikateľov): Ktoré z nasledujúcich možností by ste označili za najväčšie prekážky pri podpore malých a stredných podnikov?

- A. Neprehľadné a zaťažujúce regulácie podnikania.
- B. Nedostatočná informovanosť o možnostiach získania priamej finančnej či nefinančnej podpory pre podnikanie.
- C. Nedostatočný objem zdrojov určených na priamu podporu malých a stredných podnikov.
- D. Proces žiadania o podporu je zložitý a časovo či finančne náročný.
- E. Ponuka súčasných podporných nástrojov nereflektuje skutočné potreby malých a stredných podnikov.
- F. Neprehľadnosť ponúkaných programov a nástrojov zo strany inštitúcií verejnej správy – je zložité zorientovať sa v tom, ktorá inštitúcia ponúka aký druh podpory.
- G. Iné

Graf 2: Súhrnné výsledky prieskumu k druhej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.3 Hodnotenie celkovej kvality podporného rámca

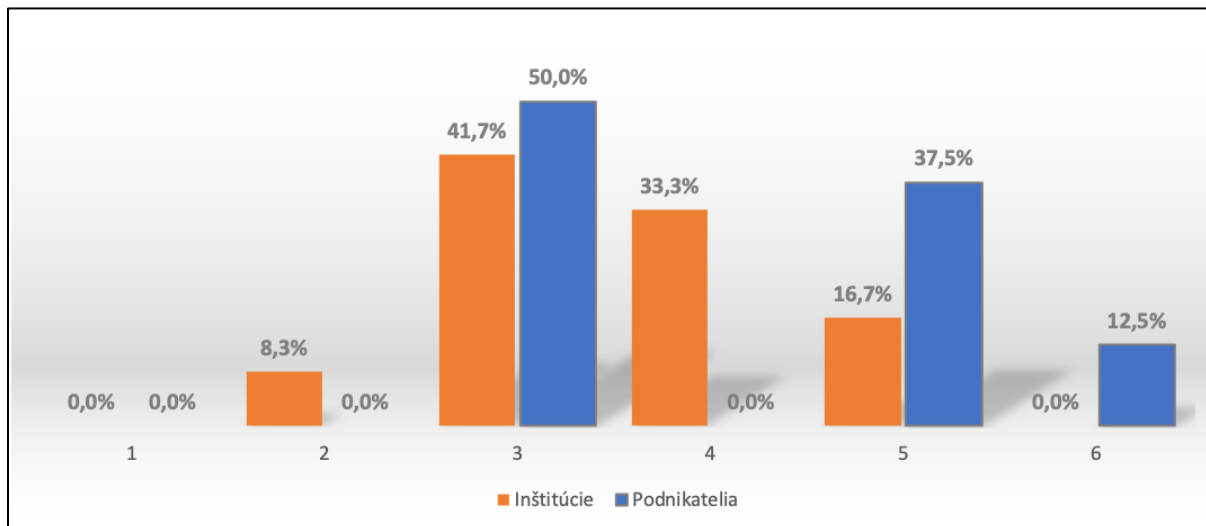
V tretej dotazníkovej otázke sme zástupcov inštitúcií aj podnikateľov požiadali o jednoduché oznámkovanie kvality súčasného podporného rámca MSP. Hodnotenia sa na oboch stranách ukázali ako veľmi rozpačité. Najväčší podiel odpovedí na strane zástupcov inštitúcií získali známky 3 a 4. Podnikatelia boli vo svojich hodnoteniach o niečo negatívnejší, pričom najväčší podiel odpovedí získali známky 3 a 5. Osmína respondentov spomedzi podnikateľov sa však zároveň nezdráhala udeliť podpornému rámcu MSP aj najhoršiu známku, teda 6. Výsledky prieskumu pri tretej dotazníkovej otázke teda jasne ukazujú, že poskytovatelia aj prijímatelia podpory vnímajú významný priestor pre celkové zlepšenie podporného rámca MSP.

Otázka 3: Ako by ste na stupnici od 1 do 6 zhodnotili celkovú kvalitu súčasného rámca podpory malých a stredných podnikov zo strany verejných inštitúcií na Slovensku?

1 = Najlepšie hodnotenie

6 = Najhoršie hodnotenie

Graf 3: Súhrnné výsledky prieskumu k tretej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.4 Vnímané prekážky pre rozvoj MSP

V rámci štvrtej dotazníkovej otázky boli zástupcovia inštitúcií požiadaní, aby identifikovali, ktoré prekážky sú podľa ich názoru najväčšie pre rozvoj segmentu MSP všeobecne. Podnikatelia zo segmentu malých a stredných podnikov boli dotazovaní na prekážky, ktoré vnímajú konkrétne pri ich podnikaní. Prieskum v tomto prípade ukázal do veľkej miery zhodné pohľady oboch strán. Nejde o prekvapujúce výsledky, nakoľko odpovede reflektujú dobre známe štrukturálne výzvy pre podnikanie v tomto segmente na Slovensku.

Zástupcovia inštitúcií považujú za najväčšiu prekážku rozvoja MSP možnosť B, teda slabú úroveň podnikateľských zručností, ktorú označilo 28,1 percenta respondentov. Na druhom mieste sa umiestnila možnosť F, teda neprimerané regulačné zaťaženie, ktorú označilo 26 percent respondentov.

Na strane podnikateľov boli označené za najväčšie prekážky rozvoja ich podnikania taktiež tieto dve možnosti, ale v opačnom poradí a s omnoho významnejším rozptylom. Možnosť F označilo za najväčšiu prekážku podnikania 39 percent respondentov spomedzi podnikateľov, možnosť B potom označilo 23,5 percenta.

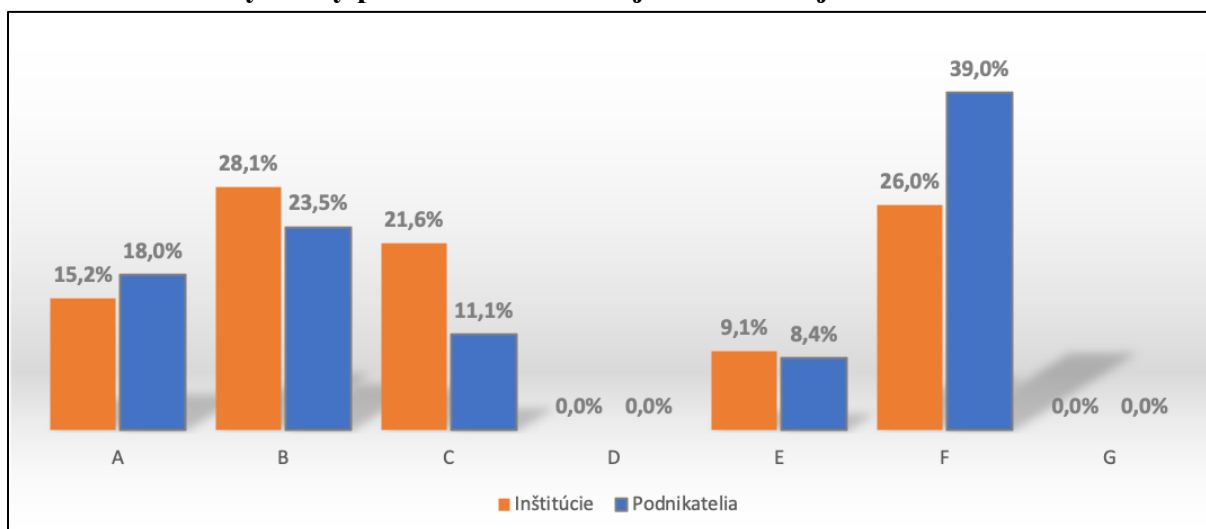
Otázka 4: Ktoré prekážky považujete za najzásadnejšie pre rozvoj malých a stredných podnikov (pri inštitúciách)/ pre Vaše podnikanie (pri podnikateľoch)?

- A. Nízka dostupnosť financovania pre rozvoj podnikania.
- B. Slabá úroveň podnikateľských zručností, resp. prípravy na podnikanie ako kariérnu voľbu.
- C. Nedostatok kvalifikovaných pracovníkov.
- D. Pretrvávajúce bariéry pri expanzii na zahraničné trhy.
- E. Slabá úroveň podpory výskumu a inovácií.

F. Neprimerané regulačné zaťaženie.

G. Iné

Graf 4: Súhrnné výsledky prieskumu ku štvrtej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.5 Vnímané príležitosti pre zlepšenie podpory

Na predchádzajúce dopytovanie ohľadom vnímaných prekážok podnikania a vnímaných prekážok poskytovania podpory ďalej nadviazala piata dotazníková otázka. Jej cieľom bolo zistiť, v ktorých aspektoch by sa mal podporný rámec MSP preferenčne zlepšiť tak, aby bol v očiach zástupcov inštitúcií aj podnikateľov efektívnejší. Aj v tomto prípade sa pohľady poskytovateľov aj prijímateľov podpory do veľkej miery zhodujú.

Zástupcovia inštitúcií (s 28 percentami odpovedí) aj podnikatelia zo segmentu MSP (s 28,6 percentami odpovedí) by najväčšmi uvítali možnosť F, teda zníženie regulačného zaťaženia súvisiaceho s podnikaním. Zhoda panuje aj na druhom najdôležitejšom opatrení, ktorým by mala byť možnosť C, teda zavedenie jednoduchších a flexibilnejších legislatívnych podmienok pre zamestnávanie. Za inštitúcie túto možnosť označilo 26,9 percenta respondentov a za podnikateľov 28,6 percenta respondentov. Obe preferenčné opatrenia s najväčším podielom odpovedí za poskytovateľov aj prijímateľov podpory sa teda týkajú pasívnych opatrení v podobe úpravy legislatívneho rámca.

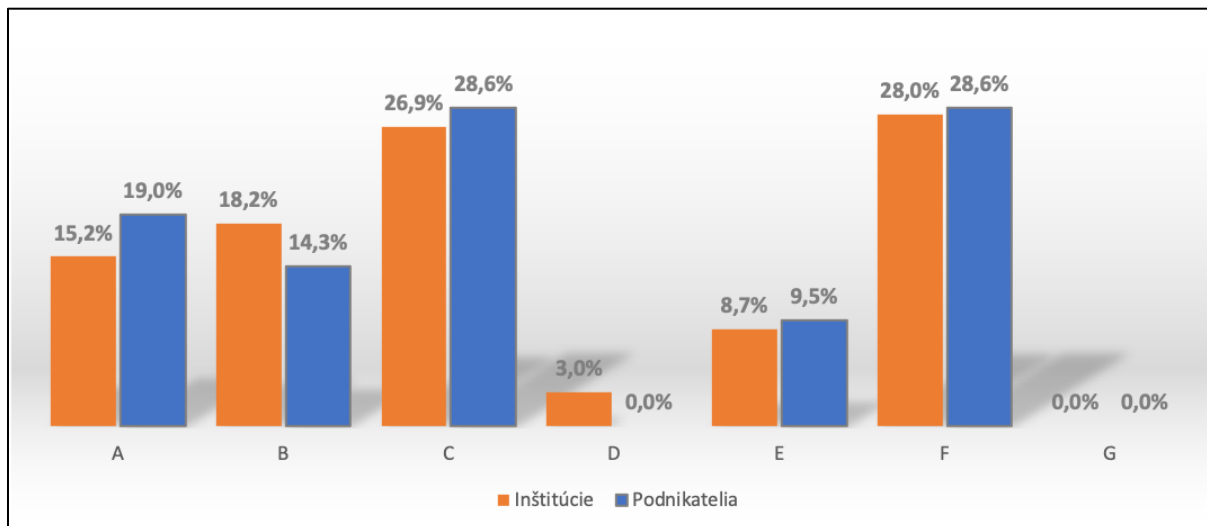
Pohľady oboch strán sa potom do istej miery rozchádzajú pri treťom preferenčnom opatrení. Zatiaľ čo inštitúcie by uvítali možnosť B, teda posilnenie nástrojov podnikateľského vzdelávania (s 18,2 percentami odpovedí), podnikatelia by, naopak, uvítali možnosť A, teda ďalšie posilnenie nástrojov finančnej podpory (s 19 percentami odpovedí).

Otázka 5: Na ktoré aspekty podpory malých a stredných podnikov by sa podľa Vás mal v budúcnosti klásť vyšší dôraz, aby bola táto podpora efektívnejšia?

- A. Posilnenie nástrojov finančnej podpory.
- B. Posilnenie nástrojov podnikateľského vzdelávania a zručností.
- C. Jednoduchšie a flexibilnejšie legislatívne podmienky pre zamestnávanie.
- D. Posilnenie nástrojov pre podporu expanzie podnikov na zahraničné trhy.

- E. Posilnenie nástrojov pre podporu výskumu a inovácií.
- F. Výrazné zníženie regulačného bremena, ktoré sa spája s podnikateľskou činnosťou.
- G. Iné

Graf 5: Súhrnné výsledky prieskumu k piatej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.6 Vnímané výzvy pri vybavovaní žiadostí

Šiesta dotazníková otázka tohto prieskumu bola zameraná na paralelné zisťovanie vnímaných komplikácií v procese poskytovania podpory zo strany verejných inštitúcií, respektíve vnímaných komplikácií v tomto procese pri prijímaní podpory na strane podnikateľov. Formulácia tejto otázky aj ponúknutých odpovedí bola preto v dotazníkoch pre poskytovateľov podpory a prijímateľov podpory odlišná.

Výsledky prieskumu ukázali, že obe strany sa pri identifikácii výziev v súčasnom nastavení procesov vybavovania žiadostí o podporu takmer úplne zhodli. Za najväčšiu výzvu považujú zástupcovia inštitúcií (s 31,1 percentami odpovedí) aj podnikatelia (s 29,4 percentami odpovedí) možnosť A, teda nedostatočnú informovanosť. Pre zástupcov inštitúcií to v praxi znamená, že podnikatelia sa pred podaním žiadosti často dopytujú na dodatočné informácie o podmienkach podpory, alebo sa na nich obracajú po pomoc pri vyplňaní žiadostí. Podnikatelia vnímajú rovnaký problém, nakoľko zverejnené informácie k podmienkam podpory nepovažujú za dostatočne podrobné, prípadne dostatočne jasné.

Vysoká miera zhody panuje aj pri identifikácii druhej najvýznamnejšej prekážky vybavovania žiadostí. Tú zástupcovia inštitúcií (s 24,1 percentami odpovedí) aj podnikatelia (s 23,5 percentami odpovedí) identifikovali ako možnosť D. Podnikatelia teda považujú vypracovanie žiadostí o podporu za príliš náročné a zdĺhavé. To sa následne logicky premieta aj do identifikácie tohto problému zo strany zástupcov inštitúcií, ktorí tieto žiadosti vybavujú. Považujú ich po formálnej stránke za slabo pripravené a často sú aj nútení dopytovať od žiadateľov doplňujúce informácie.

Zhoda napokon panovala aj na treťom mieste, na ktorom sa umiestnila možnosť B. Až 20,7 percenta respondentov spomedzi zástupcov inštitúcií a 20,6 percenta respondentov spomedzi podnikateľov považuje za problém zdĺhavý proces posudzovania predložených žiadostí.

Za zmienku v prípade tejto otázky stojí aj v poradí štvrtá identifikovaná výzva. Taktiež sa na nej zhodli obe strany a je ňou možnosť E. Významný podiel poskytovateľov podpory (13,8 percenta respondentov) aj prijímateľov podpory (14,7 percenta respondentov) považuje za problém zložitosť vzájomnej komunikácie pri vybavovaní žiadosti. Táto zistená skutočnosť sa však do veľkej miery môže odvíjať ako dôsledok tých výziev pri vybavovaní žiadostí, ktoré boli v rámci tejto otázky identifikované prioritne na prvých miestach.

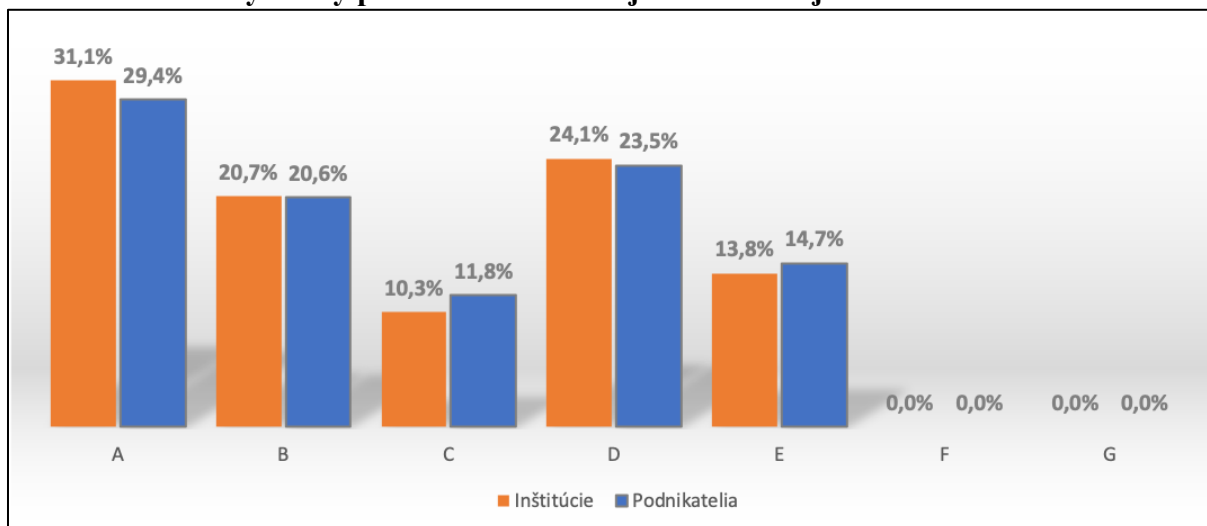
Otázka 6 (verzia pre inštitúcie): Čo považujete za najväčšie výzvy pri poskytovaní podpory malým a stredným podnikom?

- A. Nedostatočná informovanosť. Podnikatelia sa pred podaním žiadosti dopytujú dodatočné informácie ohľadom podmienok poskytnutia podpory, alebo sa obracajú o pomoc pri vyplňaní žiadostí.
- B. Časová náročnosť posudzovania žiadostí.
- C. Nízka kvalitatívna úroveň žiadostí o podporu. Predkladané žiadosti nezapadajú do schémy ponúkanej podpory, respektíve nespĺňajú stanovené kritériá.
- D. Slabá pripravenosť žiadostí. Predkladané žiadosti obsahujú formálne nedostatky a od žiadateľov je tiež nutné dopytovať doplňujúce informácie.
- E. Zložitosť komunikácie so žiadateľmi o podporu v procese posudzovania žiadosti.
- F. Nič z uvedeného. Posudzovanie žiadostí o podporu je zväčša bezproblémové.
- G. Iné.

Otázka 6 (verzia pre podnikateľov): Čo považujete za najväčšie výzvy v procese získania podpory pre Vaše podnikanie?

- A. Nedostatočná informovanosť. Pred podaním žiadosti si potrebujem u danej inštitúcie ešte overiť dodatočné informácie o podmienkach podpory, alebo získať dodatočné informácie potrebné pre správne vyplnenie žiadosti.
- B. Zdlhavé vybavovanie podanej žiadosti o podporu.
- C. Verejné inštitúcie neposkytujú takú podporu, ktorá by presne zodpovedala potrebám môjho podnikania.
- D. Vypracovanie žiadosti o podporu je zložité a časovo náročné.
- E. Zložitosť komunikácie s poskytovateľom podpory v procese posudzovania žiadosti.
- F. Nič z uvedeného. Vybavenie žiadosti o podporu bolo bezproblémové.
- G. Iné

Graf 6: Súhrnné výsledky prieskumu ku šiestej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.7 Hodnotenie zložitosti procesu poskytovania podpory

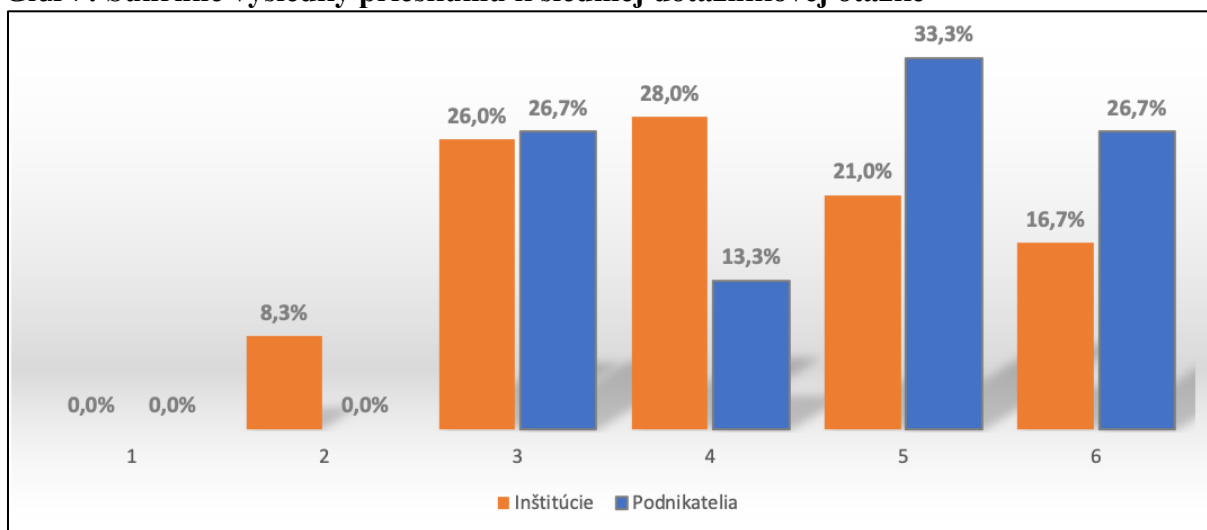
Siedma dotazníková otázka priamo nadväzuje na predchádzajúcu. Jej cieľom je zhrnúť celkové hodnotenie zložitosti procesu poskytovania podpory jednoduchou známku. Spracované výsledky danej otázky poukazujú na výrazné negatívne hodnotenie zo strany poskytovateľov aj prijímateľov podpory. Najväčší podiel odpovedí na strane zástupcov inštitúcií získali známky 4, 3 a 5. Pohľad zo strany podnikateľov bol ešte negatívnejší, pričom najväčší podiel odpovedí získali známky 5, 3 a 6.

Otázka 7: Ako by ste na stupnici od 1 do 6 zhodnotili celkovú zložitosť procesu poskytovania podpory?

1 = Najlepšie hodnotenie – proces žiadania o podporu je veľmi jednoduchý

6 = Najhoršie hodnotenie – proces žiadania o podporu je veľmi zložitý

Graf 7: Súhrnné výsledky prieskumu k siedmej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.8 Kanály informovania o podpore

V rámci ôsmej dotazníkovej otázky bolo cieľom porovnať, ktoré informačné kanály zvyčajne inštitucionálni poskytovatelia využívajú na informovanie či propagáciu nástrojov podpory a cez ktoré informačné kanály sa, naopak, o podpore zvyčajne dozvedajú podnikatelia. Formulácia tejto otázky aj niektorých ponúknutých odpovedí bola preto v dotazníkoch pre poskytovateľov podpory a prijímateľov podpory odlišná. Prieskum však na oboch stranách ukázal prekvapivo vysokú mieru preferencie osobného kontaktu pri informovaní (sa) o možnostiach podpory.

Výsledky prieskumu v rámci tejto otázky ukázali výrazný nesúlad medzi spôsobom, akým inštitúcie o podpore informujú a spôsobom, akým sa o nej dozvedajú podnikatelia. Zástupcovia inštitúcií využívajú na informovanie v najväčšej miere oficiálnu webstránku svojej inštitúcie (možnosť A s 33,3 percentami odpovedí respondentov), ďalej sociálne siete (možnosť C s 27,3 percentami odpovedí respondentov) a vo výraznej miere aj osobnú komunikáciu napríklad na podnikateľských podujatiach (možnosť F s 24,2 percentami odpovedí respondentov).

Podnikatelia označili za tri najčastejšie informačné kanály, skrz ktoré sa dozvedajú o podpore, rovnaké tri vyššie menované, no vo výrazne odlišných pomeroch. Najčastejšie sa o možnostiach podpory dozvedajú osobne napríklad od obchodných partnerov či na podnikateľských podujatiach (možnosť F so 43,7 percentami odpovedí respondentov), ďalej prostredníctvom oficiálnej webovej stránky inštitúcií (možnosť A so 17,6 percentami odpovedí respondentov) a napokon vo výraznej miere ešte skrz sociálne siete (možnosť C so 17,4 percentami odpovedí respondentov).

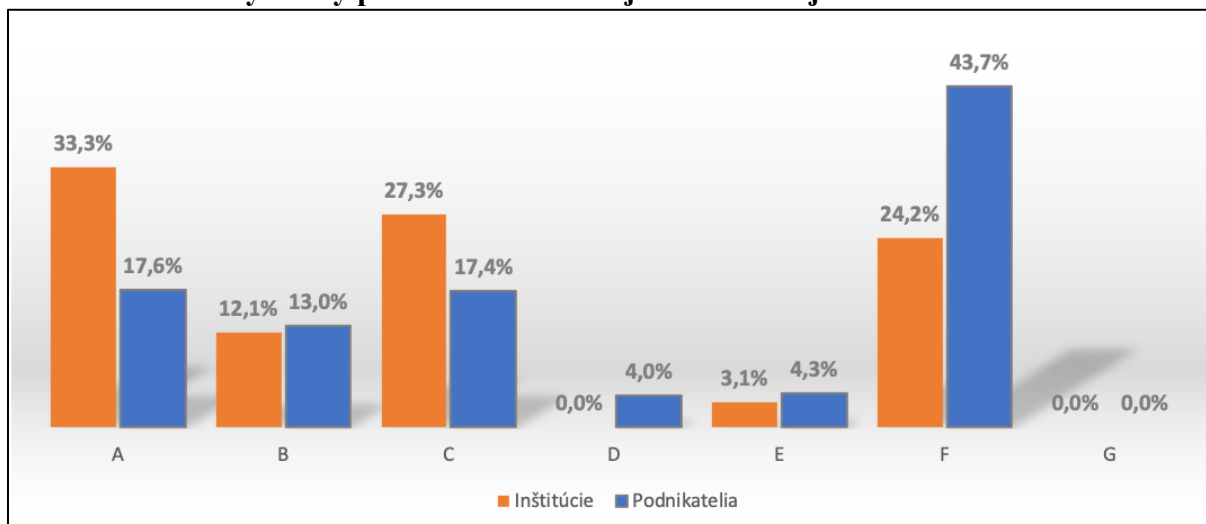
Otázka 8 (verzia pre inštitúcie): Ktoré z nasledujúcich informačných kanálov využíva Vaša inštitúcia najväčšmi za účelom informovania/propagácie ponúkaných podporných nástrojov?

- A. Oficiálna stránka inštitúcie poskytujúcej podporu.
- B. Výzva na predkladanie projektov.
- C. Sociálne siete.
- D. Online reklama.
- E. Tradičné médiá: televízia, rádio a tlač.
- F. Osobne (napríklad na rôznych podnikateľských podujatiach, veľtrhoch či v rámci formátu okrúhlych stolov).
- G. Iné.

Otázka 8 (verzia pre podnikateľov): Odkiaľ ste sa dozvedeli o možnostiach získať podporu pre Vaše podnikanie zo strany verejných inštitúcií?

- A. Oficiálna stránka inštitúcie poskytujúcej podporu.
- B. Výzva na predkladanie projektov.
- C. Sociálne siete.
- D. Online reklama.
- E. Tradičné médiá: televízia, rádio a tlač.
- F. Osobne (napríklad priatelia, obchodní partneri, podnikateľské podujatia či veľtrhy).
- G. Iné.

Graf 8: Súhrnné výsledky prieskumu kú ôsmej dotazníkovej otázke.

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.9 Dostupnosť podpory pre MSP

Cieľom deviatej otázky bolo porovnať vnímanie dostupnosti podpory zo strany podnikateľov s informáciou o čerpaní alokovaných prostriedkov na strane inštitúcií. Poskytovatelia podpory a prijímatelia podpory preto vo svojich dotazníkoch dostali odlišné, no komplementárne otázky.

Výsledky prieskumu ukázali, že podnikatelia zo segmentu MSP vnímajú dostupnosť podpory v mimoriadne negatívnom svetle. Najhoršie hodnotenie dostupnosti – 6 – bolo v tomto prípade najčastejšou odpoveďou (s 26,7 percentami). Nasledovala známka 3 (s 26,6 percentami odpovedí) a známka 5 (s 20 percentami odpovedí). Podnikateľmi vnímaná nedostupnosť podpory však vôbec nezodpovedá stavu čerpania alokovaných prostriedkov na strane inštitúcií.

Vysoký podiel respondentov za inštitúcie (41,7 percenta) sa bohužiaľ nevedel vyjadriť k číslam čerpania podpory MSP za ostatné štyri roky. Zvyšní respondenti však označili mieru dosiahnutého čerpania v rozmedzí 89 až 25 percent z alokovaných zdrojov. Slovenská republika má navyše už dlhodobo problém s celkovým čerpaním prostriedkov z európskych fondov, z ktorých je realizovaná aj veľká časť podpory pre MSP. Výsledky prieskumu za deviatu otázku u inštitúcií, hoc nie úplne jednoznačné, tak možno brať do úvahy aspoň orientačne. Prostriedkov na podporu segmentu MSP teda ostáva k dispozícii dostatok, hoci situácia sa nevyhnutne rôzni v rámci jednotlivých inštitúcií a podporných mechanizmov.

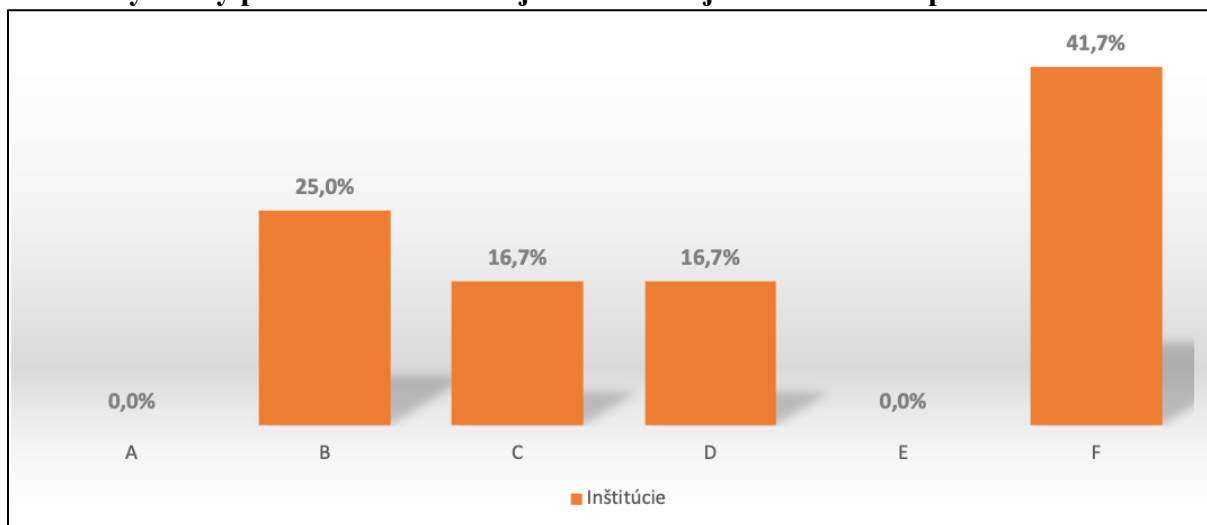
Podnikateľmi vnímaná nedostupnosť podpory verejných inštitúcií teda musí prameniť z iných aspektov či skúseností spojených s jej žiadaním. Výsledky prieskumu pri predchádzajúcich otázkach naznačujú, že úlohu by tu mohla zohrávať celková zložitosť poskytovania podpory.

Otázka 9 (verzia pre inštitúcie): Do akej miery sa Vašej inštitúcii za posledné štyri roky darilo čerpať prostriedky vyčlenené pre podporu malých a stredných podnikov?

- A. 100 až 90 percent
- B. 89 až 75 percent
- C. 74 až 50 percent
- D. 49 až 25 percent
- E. 24 percent a menej

F. neviem sa vyjadriť

Graf 9: Výsledky prieskumu k deviatej dotazníkovej otázke za zástupcov inštitúcií

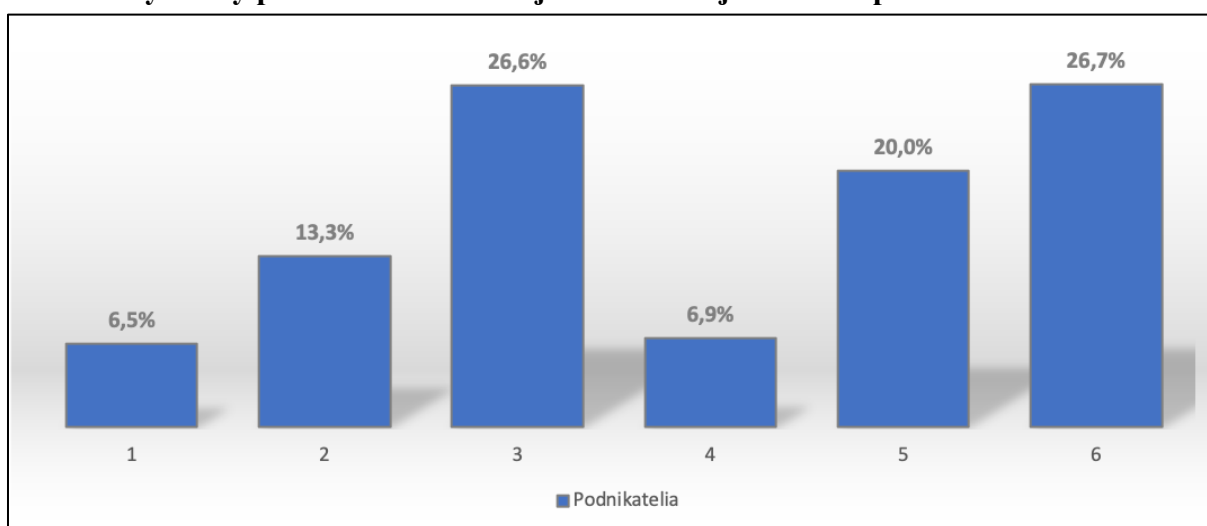
Zdroj: Vlastné spracovanie

Otázka 9 (verzia pre podnikateľov): Ako by ste na základe Vašich predchádzajúcich skúseností na stupnici od 1 do 6 zhodnotili dostupnosť priamej finančnej či nefinančnej podpory zo strany verejných inštitúcií?

1 = Najlepšie hodnotenie – podpora je ľahko dostupná, stačilo podať žiadosť

6 = Najhoršie hodnotenie – získať podporu bolo prakticky nemožné

Graf 10: Výsledky prieskumu k deviatej dotazníkovej otázke za podnikateľov

Zdroj: Vlastné spracovanie

3.10 Hodnotenie prínosov poskytnutej podpory

Záverečná otázka tohto dotazníkového prieskumu bola zameraná na zmapovanie vnímaných prínosov poskytnutej, respektíve prijatej podpory. Formulácia tejto otázky aj ponúknutých odpovedí bola preto v dotazníkoch pre poskytovateľov podpory a prijímateľov podpory odlišná. Zatiaľ čo zástupcovia inštitúcií boli dopytovaní na hodnotenie prínosu poskytnutej podpory pre rozvoj segmentu MSP, podnikatelia boli dopytovaní na hodnotenie prínosu získanej podpory pre ich konkrétne podnikanie.

Výsledky prieskumu pri záverečnej otázke priniesli vzácnu situáciu, kedy boli podnikatelia v hodnotení pozitívnejší ako zástupcovia inštitúcií. Ukazuje sa, že ešte stále existuje významný priestor pre posilnenie efektivity podporného rámca z hľadiska plnenia strategických cieľov aj z hľadiska prínosu podpory pre konkrétne podniky. Prevažná časť podnikateľov, ktorí podporu získali, však uviedla, že pre ich podnikanie bola prínosom.

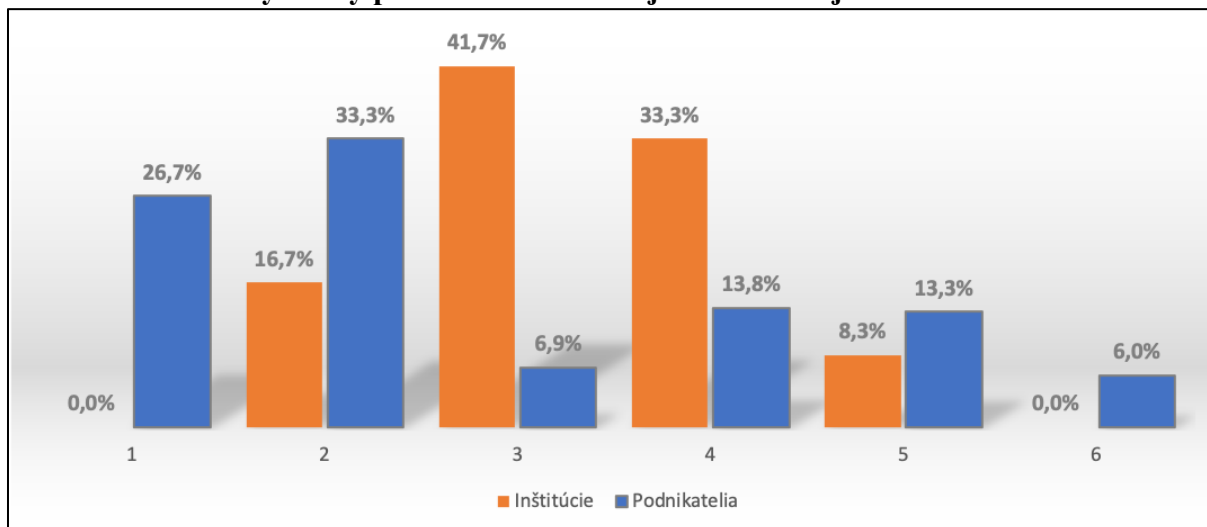
Otázka 10 (verzia pre inštitúcie): Ako by ste na stupnici od 1 do 6 zhodnotili úspešnosť dosiaľ poskytovanej podpory pre rozvoj malých a stredných podnikov?

- 1 = Najlepšie hodnotenie – podporné nástroje mali veľmi pozitívny efekt
6 = Najhoršie hodnotenie – podporné nástroje nesplnili stanovené ciele

Otázka 10 (verzia pre podnikateľov): Ako by ste na stupnici od 1 do 6 zhodnotili celkový prínos poskytnutej podpory zo strany verejných inštitúcií pre rozvoj Vášho podnikania?

- 1 = Najlepšie hodnotenie – poskytnutá podpora bola veľmi prínosná
6 = Najhoršie hodnotenie – poskytnutá podpora môjmu podnikaniu vôbec nepomohla

Graf 11: Súhrnné výsledky prieskumu k desiatej dotazníkovej otázke

Zdroj: Vlastné spracovanie

4. Identifikácia silných a slabých stránok podpory MSP v SR

Na základe zistení, ktoré vyplývajú z predchádzajúcich častí tejto analýzy, sa v rámci štvrtej kapitoly ďalej zameriame na pomenovanie silných a slabých stránok súčasného podporného rámca MSP na Slovensku. Zhrnuté však budú taktiež súvisiace príležitosti a ohrozenia. V závere kapitoly je napokon priložená aj prehľadová SWOT analýza v tabuľke.

4.1 Silné stránky

Do podpory segmentu malých a stredných podnikov na Slovensku je zapojené celé spektrum inštitucionálnych aktérov – na nadnárodnej, národnej aj regionálnej úrovni. Každý zo zapojených subjektov realizuje podporné aktivity pre MSP v oblastiach svojej pôsobnosti, v rámci svojich oprávnených záujmov a spôsobom, ktorý pokladá za najvhodnejší. Hoci takéto nastavenie podporný rámec nevyhnutne komplikuje, má aj svoje silné stránky. Nakoľko podpora MSP nie je kompetenciou len jedinej inštitúcie, ale je aspoň do istej miery súčasťou agendy prakticky každého rezortu, vytvára sa tým priestor pre pokrytie širšej škály aspektov podnikania tohto segmentu. Výsledkom je pestrá ponuka a väčšia špecializácia podporných programov a nástrojov pre malé a stredné podniky. Zároveň tým vznikol priestor pre nazbieranie relevantného know-how ohľadom funkčnosti či nefunkčnosti rôznorodých prístupov k nastaveniu a realizácii podpory v slovenských podmienkach.

Slovenský rámec podpory MSP disponuje dobrou inštitucionálnou kapacitou a ďalej môže stavať na počte pracovníkov špecializovaných na rôznorodé aspekty podpory tohto segmentu. Táto silná stránka sa môže ukázať ako obzvlášť dôležitá v prípade rozhodnutia transformovať aktuálny rámec do centralizovanejšej podoby. Ak by sa takáto transformácia realizovala na základe najlepších príkladov zo zahraničia v kombinácii s rozsiahlym domácim know-how ohľadom realizácie podpory MSP v slovenských podmienkach, výsledkom by mohol byť skutočne efektívny podporný rámec.

Silnou stránkou je taktiež rozrastajúca sa prítomnosť podporných inštitúcií v regiónoch prostredníctvom siete pobočiek Národného podnikateľského centra. Vytvára sa tak základ pre posilnenie podpory malých a stredných podnikov práve v tých častiach Slovenska, kde je táto podpora najviac potrebná. Zároveň platí, že bez fyzickej prítomnosti inštitúcií v regiónoch by prevažná časť slovenských MSP ostala mimo praktického dosahu mimoriadne dôležitých nefinančných podporných nástrojov v podobe školení, kurzov, mentoringu, poradenstva či networkingových podujatí.

Za silnú stránku podpory MSP na Slovensku napokon možno označiť ešte dostatočnú alokáciu finančných zdrojov. Ako ukazujú údaje o celkovom priebežnom čerpaní prostriedkov z európskych fondov a ako naznačujú aj závery prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy, dostupný objem prostriedkov je aktuálne ešte stále vyšší ako dopyt po nich.

4.2 Slabé stránky

Podnikateľské prostredie na Slovensku je prehnane zaťažené reguláciami a byrokraciou. Zatiaľ čo verejná správa za ostatné roky venovala zvýšenú pozornosť aktívnym opatreniam pre podporu MSP, v oblasti pasívnych opatrení sa situácia konštantne zhoršuje. Pre ilustráciu, desať kľúčových zákonov regulujúcich podnikanie na Slovensku¹²⁵ malo k 31. decembru 2019

¹²⁵ Jedná sa o nasledujúce zákony: Zákon o dani z príjmov, Zákon o dani z pridanej hodnoty, Zákon o účtovníctve, Zákon o sociálnom poistení, Zákon o zdravotnom poistení, Obchodný zákonník, Zákon o živnostenskom podnikaní, Zákonník práce, Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, Zákon o ochrane osobných údajov.

celkový textový rozsah 2 130 normostrán. Súhrnný rozsah týchto právnych noriem pritom v dôsledku ich častých novelizácií len za posledných päť rokov narástol o 16 percent¹²⁶. Podnikatelia, a to prevažne bez ohľadu na ich trhovú silu a počet zamestnancov, sú tak nútení venovať neprimeranú pozornosť zložitému a neustále sa meniacemu legislatívnemu prostrediu.

Ako ukázali aj závery prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy, regulácia a regulačné náklady predstavujú jednu z najzásadnejších prekážok pre rozvoj segmentu malých a stredných podnikov na Slovensku. V kontexte snáh o skvalitňovanie podnikateľského prostredia a podporu segmentu MSP tento vývoj do veľkej miery neguje prínosy realizovaných aktívnych opatrení.

Slabou stránkou podporného rámca MSP je taktiež jeho prehnane komplikovaná štruktúra. Hoci rozptýlenie agendy naprieč inštitúciami verejnej správy prináša aj isté pozitíva, tie neprevyšujú problémy spôsobované týmto usporiadaním. Súčasný podporný rámec je skrátka príliš neprehľadný a príliš zložitý a v konečnom dôsledku nedostatočne efektívny. Na strane poskytovateľov podpory tým vzniká významný problém pri koordinácii podporných nástrojov realizovaných v kompetenciách jednotlivých inštitúcií. Tieto nástroje na seba nemusia zmysluplne nadväzovať, respektíve sa svojou pôsobnosťou aj zbytočne prekrývajú.

Rozptýlenie podpornej agendy na množstvo subjektov zároveň prakticky znemožňuje zmysluplné nastavovanie strategických priorít v rámci podporného rámca ako takého. Môže sa jednať napríklad o strategické cielenie na rozvoj menej rozvinutých regiónov, ktoré je zahrnuté priamo v mechanizmoch podpory pre malé a stredné podniky. Príklady zo zvyšných krajín V4 ukazujú, že takýto prístup sa darí realizovať len v prípade Maďarska a Poľska, ktoré majú svoje podporné rámce MSP nastavené centralizovanejšie.

Na strane podnikateľov z komplikovaného a neprehľadného podporného rámca vyplývajú nemenej závažné problémy. Ako ukázali aj závery prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy, pre podnikateľov je zložitité zorientovať sa v tom, ktorá inštitúcia ponúka aký druh podpory. V prvom rade to znamená citeľnú prekážku efektívneho informovania podnikateľov o dostupných podporných nástrojoch. V druhom rade to môže byť pre podnikateľov potenciálne odradzujúcim faktorom, aby o podporu požiadali, hoci by o ňu inak mali záujem. Z toho následne vyplýva aj riziko pokrievania trhu. Ak majú malé a stredné podniky problém sa v podpornom systéme zorientovať, môže tým vznikať informačná asymetria, ktorá by mohla v niektorých prípadoch narúšať zdravé konkurenčné prostredie.

Významnou slabou stránkou súčasného rámca je napokon aj priveľká miera byrokracie spojená so získaním podpory. V dotazníkovom prieskume realizovanom v rámci tejto analýzy označili tento aspekt ako významný problém zástupcovia inštitúcií aj podnikatelia. Podnikatelia považujú vypracovanie žiadosti o podporu za príliš náročné a zdĺhavé. To sa následne premietá aj do identifikácie tohto problému zo strany zástupcov inštitúcií, ktorí tieto žiadosti vybavujú. Považujú ich po formálnej stránke za slabo pripravené a často sú nútení dopytovať od žiadateľov doplňujúce informácie. Pre zástupcov inštitúcií to v praxi zároveň znamená, že podnikatelia sa pred podaním žiadosti často dopytujú na dodatočné informácie o podmienkach podpory, alebo sa na nich obracajú o pomoc pri vyplňaní žiadostí. Podnikatelia vnímajú rovnaký problém, nakoľko zverejnené informácie k podmienkam podpory nepovažujú za dostatočne podrobné, prípadne dostatočne jasné.

¹²⁶ Vlastný prepočet na základe znení jednotlivých zákonov zverejňovaných portálom Slov-lex v gescii Ministerstva spravodlivosti SR.

4.3 Príležitosti

Najväčšiu príležitosť pre zlepšenie kvality podporného rámca MSP predstavuje prijatie záväzku k systematickému odstraňovaniu regulačného bremena a zároveň záväzku k zvýšeniu predvídateľnosti legislatívneho prostredia. Tieto dve iniciatívy si nevyžadujú zásadné investície z verejných zdrojov, no zároveň sú presne tými opatreniami, ktoré by v najväčšej miere prispeli ku skvalitneniu podmienok pre podnikanie na Slovensku. Odbremenenie podnikateľov od zaťažujúcich regulácií by zároveň vytvorilo priestor, aby sa mohli zreteľnejšie prejavovať pozitívne dosahy ostatných finančných aj nefinančných nástrojov na podnikanie podporených firiem.

Ďalšou významnou príležitosťou je konsolidácia súčasného podporného rámca MSP tak, aby túto agentu realizoval čo najmenší počet verejných inštitúcií. Optimálnym by bolo riešenie v podobe one-stop-shop, ktoré by zastrešovalo všetky ponúkané formy finančnej aj nefinančnej podpory MSP na jednom mieste. Takéto riešenie by eliminovalo celú sériu problémov, ktoré vyplývajú zo súčasného nastavenia podporného rámca. Výsledkom by bola vyššia efektivita realizovaných nástrojov a pre podnikateľov jednoduchší prístup k ponúkanej podpore.

Významnou príležitosťou je napokon aj cielená snaha o zlepšenie verejnej mienky ohľadom ponúkanej podpory malým a stredným podnikom. Je však nutné zdôrazniť, že zmysluplná by bola najmä ako sprievodná iniciatíva v nadväznosti na realizovanie iných zásadných opatrení s cieľom skvalitniť súčasný podporný rámec MSP. Takáto propagačná kampaň by mala potenciál podporné nástroje nielen zviditeľniť, ale aj odbúrať isté predsudky, ktoré o nich kolujú na verejnosti. Ako naznačujú aj závery dotazníkového prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy, podnikatelia síce hodnotia kvalitu podporného rámca ako takého dosť negatívne, na druhej strane však prevažná časť z nich uvádza, že získaná podpora od verejnej inštitúcie bola pre ich podnikanie prínosom.

4.4 Ohrozenia

Jedným z najzásadnejších ohrození pre kvalitu podnikateľského prostredia aj kvalitu podporného rámca pre MSP je nezáujem o túto agendu zo strany vlády. Hoci opatrenia pre skvalitňovanie podnikateľského prostredia uvádza medzi svojimi programovými prioritami prakticky každá vláda, zvyčajne majú len deklaratórny charakter. V praxi sme potom už dlhodobo svedkami presne opačného postupu – sprísňovania existujúcich regulácií pre podnikanie a zamestnávanie a dokonca aj vytvárania úplne nových regulačných povinností. Kvalita podnikateľského prostredia v dôsledku dlhodobého nezáujmu o túto agendu výrazne upadla, pričom v súčasnosti je ohrozením pre konkurenčnú schopnosť najmä segmentu MSP. Skvalitnenie podnikateľského prostredia si v tomto bode už vyžaduje aktívne zásahy vlády.

Riziko neriešenia problému regulačného bremena je však nutné zdôrazniť aj v kontexte dôsledkov pre kvalitu podporného rámca MSP. Ako ukázali závery dotazníkového prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy, práve neúmerné regulačné bremeno bolo jedným z hlavných dôvodov, pre ktorý podnikatelia hodnotili kvalitu podpory zo strany verejných inštitúcií veľmi negatívne. Do budúcnosti to predstavuje predvídateľné riziko v tom zmysle, že aj výrazné zlepšenie nástrojov aktívnej podpory bude v očiach podnikateľov vždy zatienené zaťažujúcimi reguláciami. Výhodiskom pre realizáciu aktívnych opatrení podpory MSP teda musí byť v prvom rade kvalitné regulačné prostredie.

Rizikom, ktorému je potrebné sa vyhnúť, je tiež neželaná zmena motivácií podnikateľov na základe podmienok podporných mechanizmov. Príkladom toho by mohlo byť konanie, ak by podnikateľ formuloval svoj podnikateľský zámer nie na základe reálnych potrieb zákazníkov,

ale na základe toho, na čo je možné získať nenávratnú finančnú podporu alebo iný benefit. To by viedlo jednak k neefektívnosti vynakladania prostriedkov a jednak k neudržateľnosti realizácie podnikateľského projektu.

Tabuľka 2: SWOT analýza podporného rámca pre MSP na Slovensku

Silné stránky	Slabé stránky
Dostatočná alokácia finančných zdrojov Ponuka prostriedkov určených na podporu MSP ešte stále prevyšuje dopyt po nich zo strany podnikateľov. Prítomnosť inštitúcií v regiónoch Tento mimoriadne dôležitý aspekt podporného rámca umožňuje poskytovanie nefinančnej podpory aj v tých častiach SR, kde je táto podpora aj najviac potrebná. Pestrá ponuka podporných programov Rozptýlenie podpory MSP naprieč verejnou správou umožňuje pokrytie širšej škály aspektov podnikania tohto segmentu. Zároveň je možné stavať na počte pracovníkov špecializovaných na podporu MSP v rôznych špecifických oblastiach.	Zaťažujúce regulačné prostredie Podnikatelia sú nútení čeliť vysokému počtu finančne a časovo zaťažujúcich regulácií, ktoré sa navyše neustále menia. Zložitá štruktúra podporného rámca Negatívnym dôsledkom rozdelenia agendy podpory MSP naprieč verejnou správou sú problémy pri koordinácii politík. Pre podniky je zároveň zložitá sa v ponuke podporných nástrojov zorientovať. Byrokracia spojená so získaním podpory Proces vyplňania žiadostí o podporu je príliš zložitý a časovo náročný. Podnikatelia tak často predkladajú po formálnej stránke slabo pripravené žiadosti. Poskytovateľom následne trvá dlhšie žiadosti vyhodnotiť.
Príležitosti	Ohrozenia
Skvalitnenie regulačného rámca Systematické odstraňovanie regulácií a stabilizácia legislatívneho prostredia si nevyžadujú zásadné verejné investície, no zároveň by mali vysoko pozitívny efekt na kvalitu podmienok pre podnikanie. Konsolidácia podporného rámca Čím menší počet verejných inštitúcií bude podporu MSP realizovať, tým môže byť podporný rámec efektívnejší a pre podnikateľov prístupnejší. Posilnenie mienky o verejnej podpore Podporené MSP síce kvalitu regulačného rámca hodnotia negatívne, no zároveň vidia prínos získanej podpory pre ich podnikanie.	Nezáujem o podnikateľské prostredie Nepriaznivý stav podnikateľského prostredia ohrozuje konkurenčnú schopnosť MSP a vyžaduje si aktívne zásahy vlády na odstránenie prekážok podnikania v SR. Neodstránenie regulačného bremena Možnosti získať kvalitné podporné nástroje podnikatelia neocenia, ak budú aj naďalej nútení niesť neúmerne regulačné bremeno. Pokrivenie trhových motivácií Nastavenie podporných nástrojov nesmie podniky motivovať k tomu, aby svoje podnikateľské zámery formulovali výlučne za účelom získania podpory namiesto toho, aby sa snažili o presadenie na trhu.

Zdroj: Vlastné spracovanie

5. Návrhy opatrení na zvýšenie efektívnosti podpory MSP v SR

Verejný sektor má v rámci podpory malých a stredných podnikov svoje nezastupiteľné miesto. Dokonca aj z pohľadu filozofie minimálneho zasahovania štátu do trhových procesov totiž nie je možné ignorovať skutočnosť, že je to práve verejný sektor, ktorý nesie primárnu zodpovednosť za nastavovanie legislatívneho a regulačného rámca pre podnikanie. Verejný sektor je zároveň v unikátnej pozícii realizovať aj aktívne podporné opatrenia tak, aby nimi reagoval na rozsiahlejšie spoločenské a ekonomické výzvy.

Podnikateľov vedie snaha o maximalizáciu zisku k hľadaniu lepších spôsobov uspokojovania potrieb zákazníkov. Pri nízkych bariérach podnikania investori smerujú svoje činnosti do oblastí s vyššou mierou ziskovosti a následná konkurencia medzi nimi znižuje vysoké marže a zvyšuje dostupnosť produkcie pre spotrebiteľov. Je dôležité, aby systém podpory malých a stredných podnikov v prvom rade napomáhal fungovaniu týchto procesov. A to vo forme odstraňovania bariér na trhoch, zlepšovania informovanosti, zjednodušovania legislatívy, ochrany vlastníckych práv a celkovo zvyšovaním ekonomickej slobody. Pri realizácii aktívnych opatrení na podporu MSP je potom dôležité dbať najmä celkovú prehľadnosť podporného rámca a minimalizáciu byrokracie spojenej s vybavovaním podpory.

Táto kapitola ďalej prezentuje konkrétne návrhy a odporúčania s cieľom rozvinúť efektívnosť a inštitucionálnu kapacitu súčasného podporného rámca MSP zo strany verejnej správy.

5.1 Legislatívne opatrenia

Prijímané množstvo zaťažujúcich regulácií podnikania sa v posledných rokoch vymklo spod kontroly. Zvrátenie tohto trendu, ktorý už v súčasnosti vážne ohrozuje konkurenčnú schopnosť segmentu malých a stredných podnikov si vyžaduje aktívny a systematický prístup zo strany orgánov verejnej správy. Veľmi efektívne riešenia vzniknutého regulačného problému však napokon nemusia byť zložité. Môžu mať podobu dodržiavania elementárnych a v zahraničí aj dobre osvedčených zásad pri tvorbe legislatívy.

- **Spomaliť prijímanie nových regulácií**

Prvou zásadou by malo byť spomalenie prijímania nových regulácií, respektíve ich novelizácií. Tie sú v súčasnosti prijímané kontinuálne a k zmenám aj v kľúčových zákonoch upravujúcich podnikanie nezriedka dochádza aj viackrát ročne. Krátky čas prípravy takýchto zmien sa pritom môže negatívne odrážať v ich kvalite, čo si následne vyžaduje ďalšie doplňujúce či opravné novelizácie. Výsledkom je vysoko nepredvídateľné a neprehľadné legislatívne prostredie. Riešením môže byť prijatie záväzku k tomu, aby akákoľvek nová legislatíva nadobúdala účinnosť výhradne k jednému, maximálne dvom dátumom v roku – teda k 1. januáru, respektíve 1. júnu. Tým vznikne priestor pre kvalitnejšiu prípravu legislatívy, a teda aj na zníženie potreby častých novelizácií zákonov. Podnikatelia zároveň získajú dostatok času, aby sa mohli zapojiť do pripomienkovacieho procesu k pripravovanej legislatíve a na nové pravidlá sa následne aj lepšie pripraviť.

- **Systematicky odstraňovať existujúce regulácie**

Druhou zásadou by malo byť systematické odstraňovanie už existujúcej regulácie. Príkladom veľmi úspešnej iniciatívy tohto druhu je Veľká Británia, ktorá zaviedla do regulačného procesu známy princíp „one in, one out“ a neskôr „one in, two out“. To znamená, že pri prijímaní novej regulácie bola súčasne odstránená jedna z už existujúcich

regulácií, ktorá vytvárala pre podnikateľov obdobnú regulačnú záťaž. Neskôr bol tento princíp rozšírený na odstraňovanie dvojnásobnej regulačnej záťaže oproti akýmkoľvek novo prijímaným predpisom. Osvojenie si týchto osvedčených princípov pri tvorbe legislatívy má vysoký potenciál k výraznému zníženiu existujúcej regulačnej záťaže podnikania na Slovensku už v priebehu niekoľkých rokov.

- **Pripravovať kvalitnejšie regulácie**

Tretou zásadou by malo byť presadzovanie princípov lepšej regulácie v rámci legislatívneho procesu. Každá nová legislatíva upravujúca podnikateľské prostredie by mala prejsť záväzným hodnotením samostatného, mimorezortného subjektu. Cieľom je produkovať kvalitné regulácie, ktoré by napĺňali zákonodarcom mienený spoločenský zámer tak, aby ich plnenie zároveň predstavovalo čo najmenšiu časovú a finančnú záťaž pre podnikateľov. Úspešnými príkladmi v tomto smere môžu byť najmä Veľká Británia a Nemecko. Predkladatelia legislatívy tu totiž majú povinnosť brať do úvahy odporúčania príslušných entít, ktoré majú agendu lepšej regulácie vo svojej kompetencii. V slovenských podmienkach sa ako optimálne riešenie javí výrazné posilnenie kapacít aj kompetencií už existujúceho Centra lepšej regulácie.

5.2 Inštitucionálne opatrenia

Ďalšie z kľúčových odporúčaní tejto analýzy sú zamerané na inštitucionálne opatrenia. Obzvlášť sa javí ako potrebné pokračovať v celkovej konsolidácii inštitucionálneho systému podpory MSP na Slovensku. Výsledným riešením by malo byť zásadné zníženie počtu verejných inštitúcií zapojených do podpory, optimálne na jedinú inštitúciu či aspoň jediné kontaktné miesto. V záujme zefektívnenia podporného systému je tiež kľúčové klásť dôraz na zjednodušenie administratívnych procesov, kvalitnejšiu informovať o podmienkach podpory, no taktiež na pokračujúcu fyzickú prítomnosť poskytovateľov podpory v regiónoch.

- **Konsolidovať podporný rámec MSP**

Radikálne zjednodušenie súčasného podporného systému MSP by vytvorilo kľúčové predpoklady pre zvýšenie efektívnosti tejto podpory. Prvým by bola úplná eliminácia problému koordinácie podporných politík, ktoré v súčasnosti každá inštitúcia realizuje v oblastiach vlastnej pôsobnosti. Vytvoril by sa tak priestor na zostavenie nového komplexného systému podpory, v ktorom by na seba jednotlivé programy zmysluplne nadväzovali. Zároveň by bolo možné tento podporný systém efektívne nastaviť tak, aby už v rámci podpory MSP zohľadňoval aj strategické výzvy a priority pre rozvoj slovenskej ekonomiky. Druhým predpokladom by bolo zjednodušenie celého systému podpory aj v očiach podnikateľov, pre ktorých by sa tak ponuka podporných nástrojov stala prehľadnejšou, a tým pádom aj dostupnejšou. Nakoľko práve neprehľadnosť súčasného podporného rámca sa ukázala ako jedna z najväčších vnímaných prekážok, je možné predpokladať, že prehľadná ponuka podporných programov „pod jednou strechou“ by dokázala osloviť väčší počet záujemcov spomedzi MSP. Atraktivita ponúkaných programov pre cieľovú skupinu je napokon základným predpokladom pre uskutočňovanie efektívnej podpory. Na realizáciu predkladaného návrhu sa ako najvhodnejšie javí využiť už existujúcu špecializovanú inštitúciu v podobe Národného podnikateľského centra a ďalej posilniť jeho kapacity a kompetencie. Kľúčovou výhodou NPC je tiež sieť pobočiek v krajských mestách, ktorá je predpokladom pre ďalšie posilňovanie podporných programov v regiónoch. NPC by teda do budúcnosti mohol zastrešovať komplexnú agendu podpory malých a stredných podnikov ako jediná spomedzi verejných inštitúcií.

- **Zriadiť jednotné kontaktné miesto pre všetky podporné programy**

Minimalistickým scenárom konsolidácie podporného systému MSP by malo byť aspoň zriadenie jednotného kontaktného miesta pre všetky podporné programy ponúkané všetkými inštitucionálnymi aktérmi. Realizácia by mala mať formu webového portálu aj fyzických pobočiek ponúkajúcich personalizované poradenstvo. Aj v tomto prípade by bolo vhodné využiť už existujúce kapacity Národného podnikateľského centra, prípadne ich ďalej posilniť. Základným cieľom aj v tomto prípade ostáva posilnenie informovanosti o možnostiach podpory a celkové sprehľadnenie podporného systému tak, aby sa v ňom podnikatelia bez problémov orientovali. Inšpiratívnym príkladom online riešenia môže byť napríklad internetový pomocník Európskej rady pre Inovácie, ktorý usmerní podnikateľa pri hľadaní podpory na konkrétnu iniciatívu. Veľmi kvalitným riešením je po tejto stránke taktiež existujúci webový portál Národného podnikateľského centra.

- **Zjednodušiť vybavovanie žiadostí o podporu**

Jednou z kľúčových prekážok súčasného podporného systému MSP je relatívne vysoká náročnosť prípravy, respektíve vyhodnocovania jednotlivých žiadostí o podporu. Tento stav spôsobuje špecifické komplikácie na strane žiadateľa aj poskytovateľa podpory, no v zásade ide o prepojený problém. Zo záverov prieskumu realizovaného v rámci tejto analýzy vyplýva, že podnikatelia považujú administratívu spojenú s prípravou žiadostí za neprimeranú a zároveň vnímajú zverejnené informácie o podmienkach podpory za nedostatočné. V dôsledku toho poskytovateľom podpory predkladajú po formálnej stránke neúplné či slabo pripravené žiadosti, pričom aj často žiadajú dodatočné informácie či pomoc pri ich vyplňaní. Výsledkom je proces vybavovania, ktorý je komplikovaný a zdĺhavý pre obe strany. Odporúčaným opatrením v tomto smere je teda zjednodušiť proces vybavovania žiadostí – a to v dvoch navzájom sa dopĺňajúcich aspektoch. V prvom rade je nutné vypočítať spätnú väzbu žiadateľov, takže inštitúcie by mali zverejňovať podrobnejšie a zrozumiteľnejšie informácie o podmienkach podpory spolu s prehľadnými inštrukciami k vyplňaniu žiadostí. Zároveň je nutné prehodnotiť aj administratívnu náročnosť celého procesu za účelom jej zásadného zjednodušenia – vrátane zložitosti a dĺžky formulárov a množstva požadovaných informácií a dokladov. Tieto opatrenia môžu zásadne prispieť k zlepšeniu vnímanej kvality poskytovanej podpory na strane MSP a zároveň aj zásadne odbremeniť pracovníkov vybavujúcich žiadosti.

Záver

Malé a stredné podniky nie sú chrbticou slovenskej ekonomiky len metaforicky. Predstavujú 99 percent všetkých slovenských podnikov, vytvárajú 72,7 percenta pracovných miest a 55,1 percenta pridanej hodnoty v rámci nefinančnej podnikovej ekonomiky. Rovnako dôležitá je však ich schopnosť flexibilne reagovať na vývoj v rámci ekonomického cyklu. Preto sa na podporu MSP okrem subjektov súkromného sektora zameriava aj viacero verejných inštitúcií – prostredníctvom tvorby politik aj poskytovania finančných a nefinančných nástrojov.

Slovenský rámec podpory MSP v súčasnosti disponuje dobrou inštitucionálnou kapacitou a ďalej môže stavať na počte pracovníkov špecializovaných na rôznorodé aspekty podpory tohto segmentu podnikov. Medzi jeho negatívne vnímané aspekty však patrí priveľká miera byrokracie spojená s podávaním žiadostí a tiež komplikovaná a neprehľadná štruktúra inštitúcií a programov, ktoré sa na realizácii podpory podieľajú. Rozptýlenie podpornej agendy na množstvo subjektov prakticky znemožňuje zmysluplné nastavovanie strategických priorít v rámci podporného rámca ako takého. Môže sa jednať napríklad o strategické cielenie na rozvoj menej rozvinutých regiónov, ktoré je zahrnuté priamo v mechanizmoch podpory pre malé a stredné podniky. Príklady zo zvyšných krajín V4 ukazujú, že takýto prístup sa darí realizovať len v prípade Maďarska a Poľska, ktoré majú svoje podporné rámce MSP nastavené centralizovanejšie.

Najzásadnejším problémom však zostáva, že podnikateľské prostredie na Slovensku je prehnane zaťažené reguláciami a byrokraciou. Zatiaľ čo verejná správa za ostatné roky venovala zvýšenú pozornosť aktívnym opatreniam pre podporu MSP, v oblasti pasívnych opatrení sa situácia konštantne zhoršuje. Pre ilustráciu, desať kľúčových zákonov regulujúcich podnikanie na Slovensku malo k 31. decembru 2019 celkový textový rozsah 2 130 normostrán. Súhrnný rozsah týchto právnych noriem pritom v dôsledku ich častých novelizácií len za posledných päť rokov narástol o 16 percent. Podnikatelia, a to prevažne bez ohľadu na ich trhovú silu a počet zamestnancov, sú tak nútení venovať neprimeranú pozornosť zložitému a neustále sa meniacemu legislatívnemu prostrediu.

Zvrátenie tohto trendu, ktorý už v súčasnosti vážne ohrozuje konkurenčnú schopnosť segmentu malých a stredných podnikov si vyžaduje aktívny a systematický prístup zo strany orgánov verejnej správy. Veľmi efektívne riešenia vzniknutého regulačného problému však napokon nemusia byť zložité. Môžu mať podobu dodržiavania elementárnych a v zahraničí aj dobre osvedčených zásad pri tvorbe legislatívy. Ďalšie z kľúčových odporúčaní tejto analýzy sú zamerané na inštitucionálne opatrenia. Obzvlášť sa javí ako potrebné pokračovať v celkovej konsolidácii inštitucionálneho systému podpory MSP na Slovensku. Výsledným riešením by malo byť zásadné zníženie počtu verejných inštitúcií zapojených do podpory, optimálne na jedinú inštitúciu či aspoň jediné kontaktné miesto. V záujme zefektívnenia podporného systému je tiež kľúčové klásť dôraz na zjednodušenie administratívnych procesov, kvalitnejšiu informovať o podmienkach podpory, no taktiež na pokračujúcu fyzickú prítomnosť poskytovateľov podpory v regiónoch.

Zoznam zdrojov

AGENTURA PRO PODNIKÁNÍ A INOVACE. Inovace – Výzva VI (projekt na ochranu práv průmyslového vlastnictví. Dostupné na internete: <https://www.agentura-api.org/cs/programy-podpory/inovace/inovace-vyzva-vi-projekt-ochranu-prav-prumysloveho-vlastnictvi/> (2020-01-31)

AGENTURA PRO PODNIKÁNÍ A INOVACE. Obecné informace o OP PIK. Dostupné na internete: <https://www.agentura-api.org/cs/op-pik-obecne/> (2020-01-31)

CENTRUM LEPŠEJ REGULÁCIE: <http://lepsiezakony.sk> (2019-12-03)

CVTI SR. Centrálny informačný portál pre výskum, vývoj a inovácie. Dostupné na internete: <https://www.vedatechnika.sk> (2019-12-03)

CVTI SR. SK CRIS: Informačný systém o vede a výskume. Dostupné na internete: <https://www.skcris.sk/portal/web/guest/home-project-calls> (2019-12-03)

ČESKÁ SPOŘITELNA. Program INOSTART. Dostupné na internete: https://www.csas.cz/static_internet/cs/Obchodni_informace-Produkty/Uvery_a_financovani/Komerčni_klientela/Prilohy/let_a4_inostart_4.pdf (2020-01-31)

ČESKOMORAVSKÁ ZÁRUČNÍ A ROZVOJOVÁ BANKA. Bezúročný úvěr na rozvoj Vašeho podnikání. Dostupné na internete: <https://www.cmzrb.cz/podnikatele/uvery/expanze/> (2020-01-31)

ČSOB. O programe InnovFin. Dostupné na internete: <https://www.csob.sk/podnikatelia-firmy/uvery-eu#Program-InnovFin> (2019-12-03)

ENTERPRISE EUROPE NETWORK: <https://een.ec.europa.eu/> (2019-12-03)

ENTERPRISE EUROPE NETWORK. Partnership opportunities. Dostupné na internete: <https://een.ec.europa.eu/partners> (2019-12-03)

ETERUS CAPITAL: <https://www.eterus.sk/> (2019-12-03)

EU-JAPAN CENTRE FOR INDUSTRIAL COOPERATION: <https://www.eu-japan.eu/> (2019-12-03)

EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE. 2017. Assessment of the effectiveness of the EU SME policies 2007-2015. Dostupné na internete: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-02-17-762-en-n.pdf> (2020-01-31)

EUREKA EUROSTARS: <https://www.eurostars-eureka.eu/> (2020-01-31)

EUREKA EUROSTARS. Eurostars funding details in your country. Dostupné na internete: <https://www.eurostars-eureka.eu/> (2019-12-03)

EUROPEAN COMMISSION. Competitive Central-Hungary OP: Hungary. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/atlas/programmes/2014-2020/hungary/2014hu16m2op002 (2020-01-31)

EUROPEAN COMMISSION. COSME: Europe's programme for small and medium-sized enterprises. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en (2019-12-03)

EUROPEAN COMMISSION. Enhanced European Innovation Council. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/research/eic/index.cfm> (2019-12-03)

EUROPEAN COMMISSION. Find the right funding instrument. Dostupné na internete: <https://ec.europa.eu/research/participants/portal/data/eic/screen/home> (2019-12-03)

EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Czechia. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Hungary. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Poland. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

EUROPEAN COMMISSION. 2019 SBA Fact Sheet: Slovakia. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_en#sba-fact-sheets (2020-01-31)

EUROPEAN CROWDFUNDING PLATFORM. Crowdfunding Guide Book. Dostupné na internete: <https://www.crowdcreator.eu/crowdfunding-guide-book/> (2019-12-03)

EUROPEAN INVESTMENT BANK. InnovFin – EU Finance for innovators. Dostupné na internete: <https://www.eib.org/en/products/blending/innovfin/index.htm> (2019-12-03)

EUROPEAN INVESTMENT BANK. 2017. Hungary: EIB provides EUR 400m to Eximbank to support small businesses. Dostupné na internete: <https://www.eib.org/en/press/all/2017-193-eib-provides-eur-400m-to-eximbank-to-support-small-businesses-in-hungary#> (2020-01-31)

EUROPEAN INVESTMENT FUND. Central Europe Fund of Funds. Dostupné na internete: https://www.eif.org/what_we_do/resources/CEFoF/index.htm (2020-01-31)

EURÓPSKA KOMISIA. 2014. HORIZON 2020: Stručný opis programu. ISBN 978-92-79-38930-6. Dostupné na internete: https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/H2020_SK_KI0213413SKN.pdf

EURÓPSKA ÚNIA. Erasmus pre mladých podnikateľov. Dostupné na internete: https://europa.eu/youreurope/business/running-business/start-ups/erasmus-young-entrepreneurs/index_sk.htm (2019-12-03)

EURÓPSKA ÚNIA. Praktická príručka o podnikaní v Európe. Dostupné na internete: https://europa.eu/youreurope/business/index_sk.htm (2019-12-03)

EXIMBANKA SR: <https://www.eximbanka.sk/> (2019-12-03)

EXIMBANKA SR. Manuál slovenského exportéra. Dostupné na internete: https://www.eximbanka.sk/slovenska-verzia/podpora-exportu/manual-slovenskeho-exportera.html?page_id=83177 (2019-12-03)

HITELPONT. New Széchenyi Combined Microloan. Dostupné na internete: <https://hitelpont.hu/en/our-products/new-szechenyi-combined-microloan/> (2020-01-31)

HUNGARIAN EXPORT PROMOTION AGENCY: <https://hepa.hu/en/> (2020-01-31)

INDUSTRIAL DEVELOPMENT AGENCY: <https://www.arp.pl/en> (2020-01-31)

INDUSTRIAL DEVELOPMENT AGENCY: Loans for innovative firms. Dostupné na internete: <https://www.arp.pl/en/financial-services/loans/loans-for-innovative-firms> (2020-01-31)

INOVAČNÝ FOND: <https://www.inovacnyfond.sk/> (2019-12-03)

INTERREG CENTRAL EUROPE. Crowd-fund-port. Dostupné na internete: <https://www.crowdfundport.eu/> (2019-12-03)

INTERREG CENTRAL EUROPE. I-CON. Dostupné na internete: <http://interreg-central.eu/Content.Node/I-CON.html> (2019-12-03)

INTERREG CENTRAL EUROPE. THINGS+. Dostupné na internete: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/THINGS-.html> (2019-12-03)

INTERREG EUROPE: <https://www.interregeurope.eu/> (2019-12-03)

INTERREG EUROPE. What is Interreg Europe? Dostupné na internete: <https://www.interregeurope.eu/about-us/what-is-interreg-europe/> (2020-01-31)

JIC. Podporujeme lidi v rozvoji podnikání, které může měnit svět. Dostupné na internete: <https://www.jic.cz/> (2020-01-31)

KELLER, P. 2018. Policy instrument for SME internationalization in Hungary. Dostupné na internete: <https://docplayer.net/135406531-Policy-instrument-for-sme-internationalization-in-hungary.html> (2020-01-31)

KET4CP. About KET4CleanProduction. Dostupné na internete: <https://www.ket4sme.eu/about-ket4cp> (2019-12-03)

MFB. 2018. Cooperation between the Hungarian Development Bank and Eximbank to promote the development of the SME sector. Dostupné na internete: <https://www.mfb.hu/en/announcements/cooperation-between-the-hungarian-development-bank-and-eximbank-to-promote-the-development-of-the-sme-sector-n999> (2020-01-31)

MH SR. Program na podporu startupov. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/program_na_podporu_startupov.pdf (2019-12-03)

MH SR. Program podpory úspešnej podnikateľskej praxe a výchovy k podnikaniu. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/program_pupp_a_vychovy_k_podnikaniu.docx (2019-12-03)

MH SR. 2016. Schéma na podporu startupov. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/ov_84-2016_statna_pomoc_a_ine_programy_podpory.pdf (2019-12-03)

MH SR. 2017. Schéma na podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko-výskumných pracovísk formou Inovačných voucherov (2017 - 2020). Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/aoaqR8hp.pdf> (2019-12-03)

MH SR. 2018. Databáza oprávnených riešiteľov inovačných projektov pre podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko - výskumných pracovísk formou inovačných voucherov (k 12.01.2018). Dostupné na internete: <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/y0MBSddC.pdf> (2019-12-03)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Národní program podpory cestovního ruchu v regionech (2016 - 2020). Dostupné na internete: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione> (2020-01-31)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Rok 2018 - Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu. Dostupné na internete: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione> (2020-01-31)

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Rok 2019 - Marketingové aktivity v cestovním ruchu. Dostupné na internete: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Cestovni-ruch/Narodni-program-podpory-cestovniho-ruchu-v-regione> (2020-01-31)

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2017. Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře v roce 2017. Dostupné na internete: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/male-a-stredni-podnikani/studie-a-strategicke-dokumenty/zprava-o-vyvoji-maleho-a-stredniho-podnikani-a-jeho-podpore-v-roce-2017--241070/> (2020-01-31)

MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. 2018. Program aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje “TRIO“. Dostupné na internete: https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/podpora-vyzkumu-a-vyvoje/2018/5/Text-programu-TRIO_zneni-od-30-04-2018.pdf (2020-01-31)

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR. 2015. Program rozvoje venkova 2014-2020. Dostupné na internete: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/program-rozvoje-venkova-na-obdobi-2014/> (2020-01-31)

MPSVR SR. Cezhraničná spolupráca. Dostupné na internete: <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=372> (2019-12-03)

MŠVVaŠ SR. Národné kontaktné body. Dostupné na internete: <http://eraportal.sk/narodne-kontaktne-body/> (2019-12-03)

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM: <https://www.npc.sk/sk/contacts/> (2019-12-03)

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Inkubátor. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/services/inkubator-akcelerator-coworking/inkubator/> (2019-12-03)

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Rozšírite svoje podnikanie – doma alebo v zahraničí. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-v-regionoch/ponuka-sluzieb/rastovy-program/> (2019-12-03)

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Národný projekt NPC v regiónoch. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-v-regionoch/ponuka-sluzieb/stazovy-program/> (2019-12-03)

NÁRODNÉ PODNIKATEĽSKÉ CENTRUM. Národný projekt NPC II – Bratislavský samosprávny kraj. Dostupné na internete: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/narodny-projekt-npc-ii-ba-kraj/ponuka-sluzieb/rastovy-program/> (2019-12-03)

NÁRODNÝ HOLDINGOVÝ FOND. Fondy rizikového kapitálu. Dostupné na internete: <http://www.nhfond.sk/fondy-rizikoveho-kapitalu/> (2019-12-03)

NÁRODNÝ HOLDINGOVÝ FOND. Podmienky poskytnutia. Dostupné na internete: <http://www.nhfond.sk/fondy-rizikoveho-kapitalu/slovensky-rozvojovy-fond/podmienky-poskytnutia/> (2019-12-03)

OECD. 2016. Regions at a Glance 2016. ISBN 978-92-64-25209-7

OP PIK. Dotační program Úspory energie. Dostupné na internete: <https://www.opik.cz/dotacni-programy/uspory-energie> (2020-01-31)

OP VAI. 2019. Indikatívny harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie nenávratného finančného príspevku na kalendárny rok 2020. Dostupné na internete: https://www.opvai.sk/media/101223/harmonogram-vyziev-op-vai-na-rok-2020_v2_mhsr.pdf (2019-12-03)

PALYAZAT. Széchenyi 2020. Dostupné na internete: https://www.palyazat.gov.hu/program_szechenyi_2020 (2020-01-31)

PARP. Activities. Dostupné na internete: <https://en.parp.gov.pl/#activities> (2020-01-31)

POLISH INVESTMENT AND TRADE AGENCY. Polish Tech Bridges - we build marketing strategy for SMEs expansion. Dostupné na internete: https://www.paih.gov.pl/20180228/polish_tech_bridges (2020-01-31)

SARIO: <https://www.sario.sk/sk/np> (2019-12-03)

SARIO. Export.Slovensko.sk. Dostupné na internete: <https://export.slovensko.sk/> (2019-12-03)

SIEA. Vytvor.me: Kreatívne vouchere. Dostupné na internete: <https://www.vytvor.me/kreativny-voucher> (2019-12-03)

SLOVAK BUSINESS AGENCY. Creative point. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/creative-point#.Xc7ZxldKjIU> (2019-12-03)

SLOVAK BUSINESS AGENCY. Rodinné podnikanie. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/rodinne-podnikanie-0#.Xc7bsFdKjIU> (2019-12-03)

SLOVAK BUSINESS AGENCY. Mikropôžičky – úver za zvýhodnených podmienok. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/mikropozicky-uver-za-zvyhodnenych-podmienok#.XdQ5t1dKjIU> (2019-12-03)

SLOVAK BUSINESS AGENCY. Národný projekt Podpora internacionalizácie MSP. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/narodny-projekt-podpora-internationalizacie-msp#.Xc7hoVdKjIU> (2019-12-03)

SLOVAK BUSINESS AGENCY. 2018. Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy. Dostupné na internete: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/porovnanie_podmienok_podnikania_msp_v_krajinach_strednej_europy.pdf (2020-01-31)

SLOVAK INVESTMENT HOLDING. Priame investície. Dostupné na internete: <https://www.sih.sk/stranky/investicie/male-a-stredne-podniky> (2019-12-03)

SLOVENSKÁ ZÁRUČNÁ A ROZVOJOVÁ BANKA: <https://www.szrb.sk/> (2019-12-03)

STARTUP EUROPE. Introduction to SERN. Dostupné na internete: <http://startupregions.eu/> (2019-12-03)

TATRA BANKA. Podnikateľský úver so zárukou InnovFin. Dostupné na internete: <https://www.tatrabanka.sk/sk/business/uvery-financovanie/uvery-so-zarukou-eif/uver-nad-25-000-eur/> (2019-12-03)

THE WORLD BANK GROUP. 2019. Czech republic: Assessment of teh SME policy mix. Dostupné na internete: <http://documents.worldbank.org/curated/en/961371576709159872/Czech-Republic-Assessment-of-the-SME-Policy-Mix> (2020-01-31)

ÚPSVR. Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť. Dostupné na internete: https://www.upsvr.gov.sk/sluzby-zamestnanosti/nastroje-aktivnych-opatreni-trhu-prace/prispevky-pre-obcana/prispevok-na-samostatnu-zarobkovu-cinnost-49.html?page_id=13191 (2019-12-03)

ÚPVII. Podpora inovácií. Dostupné na internete: <https://www.vicepremier.gov.sk/sekcie/investicie/podpora-inovacii/index.html> (2019-12-03)

ÚPVII. Vyhľadávač grantov. Dostupné na internete: <https://www.itms2014.sk/vyhladavac-grantov?ff=9dADuYfdxc5bBAbhjWWjQcz-qQx66lRGfSsYJxbMTA> (2019-12-03)

ÚRAD VLÁDY SR. Partnerská dohoda. Dostupné na internete: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/> (2019-12-03)